

**HANDBOK FÖR
BERÄKNING
AV ARBETS-
PENSIONER**

2002

Pensionsberäkningen steg för steg

Pension för fortgående anställning eller företagarkerksamhet

- * **Den pensionsgrundande tiden för perioder med olika intjäningsprocent i fortgående APL-, SjöPL-anställning, FöPL-, LFöPL-företagarkerksamhet, KAPL-, KoPL-arbete beräknas**
Beaktas
 - tiden från och med 23 års ålder
 - återstående tid
 - pensionsålder
- * **Den intjänade pensionen under olika perioder:**
 - APL: tiden före 1.7.1962 1 %/år (1/1200 per månad, tiden halveras) och efter 30.6.1962 1,5 %/år (1/800 per månad)
 - SjöPL: tiden före 1.6.1956 1 % (1/1200) och därefter 2 % (1/600)
 - övriga lagar: 1,5 % från tidpunkten för ikraftträdandet (1/800)
 - tiden från början av det år då arbetstagaren fyllde 60 år 2,5 % (1/480)
 - återstående tid 50—60 år 1,2 % (1/1000), SjöPL 1,7 % (17/12000)
 - återstående tid 60—65 år 0,8 % (1/1500), SjöPL 1,3 % (13/12000)
- * **Den pensionsgrundande lönen beräknas**
 - de löner som tas med vid beräkningen av pensionen väljs enligt reglerna i de olika pensionslagarna
 - lönerna räknas upp till indexnivån för det år då anställningen upphör
 - avdrag för arbetstagares pensionsavgift (APL, KAPL, KoPL)
 - företagares obetalda pensionspremier beaktas
- * **Pensionen för perioder med olika intjäningsprocent under den fortgående anställningen/företagarkerksamheten räknas ihop**

Arbetspensionen sammanlagt

- * **Fribrevspensionerna enligt olika lagar räknas ihop separat för de olika lagarna**
- * **Arbetspensions- och barntillägg räknas in i pensionen separat för de olika lagarna**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas.**

HANDBOK FÖR BERÄKNING AV ARBETSPENSIONER

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

2002

ISBN 952-9639-96-1

Översättning: Janina Gröndahl, Pensionsskyddscentralen

TILL LÄSAREN

I början av år 2002 tog Finland och det övriga euroområdet i bruk en ny valuta, euron. Därför har också denna handbok ändrats från mark till euro. Dessutom har det efter år 2000 skett små ändringar i arbetspensionerna, som också har tagits med i denna bok. Texten i handboken från år 2000 har även i övrigt granskats och förtydligats.

Denna handbok behandlar endast grunderna för pensionsberäkningen inom den privata sektorn, även om de huvudsakliga skillnaderna mellan den privata och den offentliga sektorns pensioner tas upp i bilagorna. Handboken är avsedd som en lärobok för dem som studerar socialförsäkring och som en handbok för dem som behöver grundkunskaper i pensionsberäkning. Den som är i behov av mera djupgående information hittar de viktigaste källorna i källförteckningen.

Handboken har utarbetats av en arbetsgrupp som bestod av forskaren Marjukka Hietaniemi, sektionschef Anneli Ikkala och pensionsuträknaren Arja Vainikainen på Pensionsskyddscentralens planerings- och kalkylavdelning. Pensionsuträknarna Minna Kuusela och Arja Seppä på planerings- och kalkylavdelningen har dessutom bistått med att granska och konstruera räkneexemplen. Handboken har också förtjänstfullt kommenterats av många sakkunniga på pensionsanstalterna och Pensionsskyddscentralen.

Ett varmt tack till alla arbetskamrater som bidragit till att boken blivit färdig och till pensionsanstalternas representanter för deras värdefulla kommentarer.

Helsingfors 28.3.2002

Marjukka Hietaniemi
Anneli Ikkala
Arja Vainikainen

INNEHÅLL

INNEHÅLL

INLEDNING.....	11
1 APL-PENSION.....	12
1.1 Lagen om pension för arbetstagare (APL).....	12
1.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer.....	12
1.2 Pensionsgrundande tid.....	13
1.2.1 Anställningstid.....	13
1.2.2 Återstående tid.....	15
Rätt till återstående tid.....	16
Anslutande av återstående tid.....	18
Samtidigt förvärvsarbete och den återstående tiden.....	19
1.2.3 Tid med heffektiv pension.....	21
1.2.4 Tid som berättigar till pensionstillägg.....	21
1.3 Intjänande av pension.....	22
1.4 APL-index.....	24
1.5 Den pensionsgrundande lönen.....	27
1.5.1 Inkomst som betraktas som pensionsgrundande lön.....	27
1.5.2 Hur arbetstagares pensionsavgift inverkar.....	27
1.5.3 Uträkning av den pensionsgrundande lönen.....	28
Beräkningsreglerna för anställningar som upphört före år 1996.....	29
Beräkningsreglerna för anställningar som börjar 1.1.1996 eller senare.....	29
Beräkningsreglerna för anställningar som fortgick 1.1.1996, övergångsperioden.....	32
Beräkningen av den pensionsgrundande lönen steg för steg.....	37
1.5.4 Undantag i beräkningen av den pensionsgrundande lönen.....	37
Utjämningslön.....	37
Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning.....	38
Barnavårdstid.....	38
1.6 Tillägg till pensionen.....	39
1.6.1 Arbetspensionstillägg.....	39
Beräkning av arbetspensionstillägg.....	40
1.6.2 Barnstillägg.....	42
1.6.3 Uppskovsförhöjning.....	42
1.7 Automatiskt avbrytande.....	43
1.8 Tekniskt avbrytande.....	47
1.9 Pensionsformerna.....	48
1.9.1 Ålderspension.....	48
1.9.2 Förtida ålderspension.....	49
1.9.3 Uppskjuten ålderspension.....	49

INNEHÅLL

1.9.4 Pensioner beviljade på basis av arbetsoförmåga	50
Invalidpension	50
Rehabiliteringsstöd	51
Individuell förtidspension	52
Rehabiliteringstillägg	52
Rehabiliteringspenning	53
1.9.5 Arbetslöshetspension	54
Pensionsfall för arbetslöshetspension	55
Hur arbetslöshetspensionen bestäms	55
Rätt till återstående tid	56
Arbetstagare som är född före 1945	57
1.10 Engångsbelopp och dröjsmålsförhöjning	61
1.10.1 Engångsbelopp	61
1.10.2 Dröjsmålsförhöjning	62
Uträkning av APL-pensionen i samband med pensionsfallet	63
2 KAPL-PENSION	64
2.1 Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbets- förhållanden (KAPL)	64
2.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer	64
2.2 Pensionsgrundande tid och löner	64
2.2.1 Anställningstid och pensionsgrundande löner	64
2.2.2 Återstående tid och lön för återstående tid	65
2.3 Intjäning av pension	67
2.4 Tillägg till pensionen	67
2.5 Pensionsformerna	68
Uträkning av KAPL-pensionen i samband med pensionsfallet	75
3 KoPL-PENSION	76
3.1 Lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (KoPL)	76
3.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer	76
3.2 Pensionsgrundande tid och löner	77
3.2.1 Anställningstid och pensionsgrundande löner	77
3.2.2 Återstående tid och lön för återstående tid	77
3.3 Intjänande av pension	79
3.4 Tillägg till pensionen	80
3.5 Pensionsformerna	80
Uträkning av KoPL-pensionen i samband med pensionsfallet	84
4 SjPL-PENSION	85
4.1 Lagen om sjömanspensioner (SjPL)	85
4.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer	85
4.2 Pensionsgrundande tid	85
4.2.1 Anställningstid	85
4.2.2 Återstående tid	86

INNEHÅLL

4.3	Intjänande av pension	86
4.3.1	Huvudregeln	86
4.3.2	APL-garantiregeln	87
4.3.3	Fribrevspension	87
4.4	Den pensionsgrundande lönen	88
4.5	Tillägg till pensionen	88
4.5.1	Arbetspensionstillägg	88
4.5.2	Barntillägg	88
4.5.3	Uppskovsförhöjning	89
4.6	Automatiskt avbrytande	89
4.7	Pensionsformerna	89
4.7.1	Ålderspension	89
4.7.2	Förtida ålderspension	89
	Uträkning av SjöPL-pensionen i samband med pensionsfallet	92
5	FöPL-PENSION	93
5.1	Lagen om pension för företagare (FöPL)	93
5.1.1	Beräkningsprinciper och förmåner	93
5.2	Pensionsgrundande tid	93
5.3	Intjänande av pension	94
5.4	Den pensionsgrundande arbetsinkomsten	94
5.5	Tillägg till pensionen	95
5.5.1	Arbetspensionstillägg	95
5.5.2	Barntillägg	95
5.5.3	Uppskovsförhöjning	95
5.6	Tekniskt avbrytande	96
5.7	Pensionsformerna	96
5.7.1	Ålderspension	96
5.7.2	Förtida ålderspension	96
5.7.3	Arbetslöshetspension	97
	Uträkning av FöPL-pensionen i samband med pensionsfallet ...	100
6	LFöPL-PENSION	101
6.1	Lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL)	101
6.1.1	Beräkningsprinciper och förmåner	101
6.2	Pensionsgrundande tid	101
6.3	Intjänande av pension	102
6.4	Den pensionsgrundande arbetsinkomsten	102
6.4.1	Arbetsinkomst för återstående tid	102
6.5	Tillägg till pensionen	103
6.6	Pensionsformerna	103
	Uträkning av LFöPL-pensionen i samband med pensionsfallet .	107
7	DELTIDSPENSION	108
7.1	Förutsättningar för beviljande av deltidspension	108
7.2	Pensionsfall för deltidspension	109

INNEHÅLL

7.3 Stabiliserad förvärvsinkomst	109
7.4 Inkomstbortfall	111
7.5 Deltidspensionens belopp	112
7.6 Intjäning av pension under tiden som deltidspensionerad ...	113
7.7 Pension som beviljas efter deltidspension.....	114
8 FAMILJEPENSION	118
8.1 Förutsättningar för beviljande av familjepension	118
8.1.1 Vem kan få efterlevandepension	118
8.1.2 Förutsättningarna för beviljande av barnpension.....	119
8.2 Familjepensionens belopp	119
8.2.1 Efterlevandepensionens belopp	120
Pensionsjämkning	120
Pension till tidigare make	122
8.2.2 Barnpensionens belopp	123
Föräldralösa barn	123
8.2.3 Familjepension som engångsbelopp	124
9 TOTALPENSION OCH SAMORDNING	125
9.1 Grundpensioner	125
9.2 Primära förmåner	126
9.3 Folkpension	126
9.4 Samordning av grundpension	127
9.4.1 Samordningsgrund.....	127
9.4.2 Tidpunkten för samordningen.....	129
9.4.3 Ny samordning av pensioner som beviljats före 1.1.1996	129
9.4.4 Samordningen av familjepensioner	130
9.5 Registrerade APL-tilläggspensioner	132
9.5.1 Hur registrerade APL-tilläggspensioner beräknas	132
9.6 Sänkt pensionsålder för grundpension	133
10 BERÄKNING AV PENSIONER INOM EU OCH EES.....	134
10.1 Nationell pension	134
10.2 Teoretisk pension	135
10.3 Pro rata-pension	137
10.4 Familjepension	138
10.4.1 Efterlevandepension	138
10.4.2 Barnpension.....	139
11 TILLÄGGSEXEMPEL	141
11.1 Indexjustering med två index	141
11.2 Utjämningslön.....	141
11.3 Pensionsgrundande lön för barnavårdstid.....	142
11.4 Samordning, arbetspension från både privata och offentliga sektorn	143

INNEHÅLL

11.5 Samordning med primär förmån.....	146
11.6 Registrerad APL-tilläggspension	146
11.7 EU/EES-pension	148
11.8 Deltidspension och sänkt pensionsålder	149

BILAGOR

- 1 APL-indexpoängtal
- 2 Barn tillägg i procent
Efterlevandepension efter pensionsjämkning år 2002
Den övre gränsen för pensionsjämkningsgrunden för efterlevandepension
- 3 Förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg och som förlänger efterkarenstiden
- 4 Beräkningen av den pensionsgrundande lönen enligt APL
- 5 Inkomstgränsbeloppen enligt KAPL och KoPL
- 6 Gränsbeloppen för att omfattas av APL, FöPL och LFöPL
- 7 Arbetslöshetspensionerna fr.o.m. år 2000
- 8 Skillnader i pensionsberäkningen enligt StPL och APL
- 9 Skillnader i pensionsberäkningen enligt KTAPL och APL
- 10 Förutsättningarna för beviljande av deltidspension enligt de olika lagarna
- 11 Koefficienter för sänkt pensionsålder
- 12 Gränserna för förvärvsinkomster under tiden som pensionerad
- 13 Gällande överenskommelser om social trygghet 1.1.2002

KÄLLOR

INLEDNING

Det finska pensionssystemet omfattar arbetspensionssystemet och folkpensionssystemet. De personer får pension från arbetspensionssystemet som har haft anställnings- eller tjänsteförhållanden som omfattas av arbetspensionslagarna eller har verkat som företagare. Folkpension betalas till personer som bott i Finland på basis av bosättningstiden.

Man kan tjäna in arbetspension både från den privata och den offentliga sektorn. Inom den privata sektorn finns det sex pensionslagar:

- * lagen om pension för arbetstagare (APL),
- * lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPL),
- * lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (KoPL),
- * lagen om sjömanspensioner (SjPL),
- * lagen om pension för företagare (FöPL) och
- * lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL)

Den offentliga sektorn, d.v.s. staten (StPL), kommunerna (KTAPL), Ålands landskapsstyrelse, Finlands Bank, Folkpensionsanstalten samt den evangelisk-lutherska (KyPL) och den ortodoxa kyrkan har egna pensionslagar. Beräkningsgrunderna för den privata och den offentliga sektorn skiljer sig i viss mån åt. Om dessa skillnader finns ett kort sammandrag som bilaga.

Denna handbok tar upp endast den privata sektorns pensionslagar. Boken är uppställd så att varje arbetspensionslag inklusive beräkningsgrunder och pensionsformer behandlas i separata kapitel. I bokens APL-del behandlas de gemensamma dragen i de olika lagarna, och dessa hänvisas till i senare kapitel om det inte finns skillnader mellan de olika lagarna. Utanför dessa kapitel behandlas av pensionsformerna dock deltidspensionen och familjepensionen, eftersom de skiljer sig så mycket från den övriga pensionsberäkningen. Samordningen av pensioner går igenom i ett skilt kapitel. EU/EES-pensionsberäkningen utgör likaså en egen helhet, varför reglerna för beräkningen av EU/EES-pensioner inte har beaktats i de tidigare kapitlen.

12 APL

1 APL-PENSION

1.1 Lagen om pension för arbetstagare (APL)

Lagen om pension för arbetstagare, APL, trädde i kraft 1.7.1962, men den tillämpas på anställningsförhållanden som var i kraft då lagen gavs 8.7.1961 och senare. Lagen gäller privatanställda

- * med en inkomst från arbetet under anställningens **första** hela månad som är minst 219 euro/månad år 2002 (15,14 euro år 1966)
- * vilkas anställning har fortgått minst en månad under tiden mellan
- * från början av det år då den anställda fyllt 14 år till den anställdas 65-årsdag.

Om lönen i en anställning sjunker efter den första månaden och förblir lägre än gränsen i APL i minst sex månader i följd, kan arbetsgivaren överföra anställningen att omfattas av KoPL.

En arbetstagare inom den privata sektorn omfattas i regel av APL. Hushåll försäkrar dock sina anställda enligt KoPL, även om villkoren ovan uppfylls (se närmare kap. 3). Också arbetstagare inom lantbruks-, skogs- och byggbranschen och i hamnarbete (KAPL), sjömän (SjPL) samt konstnärer (KoPL) försäkras enligt sina egna pensionslagar (se närmare kap. 2-4).

1.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer

Pensionen räknas ut separat för varje anställningsförhållande. De intjänade pensionerna räknas ihop när personen går i pension. Pensionsbeloppet beror på lönen och anställningens längd. Den allmänna pensionsåldern är 65 år.

Man tjänar in pension **för arbete** 1,5 % om året av den lön som ligger till grund för pensionen, d.v.s. den pensionsgrundande lönen, fram till slutet av det år när arbetstagaren fyller 59 år. Från början av det år när arbetstagaren fyller 60 år är intjäningsprocenten 2,5.

Pensioner beviljas som ålders-, invalid-, arbetslöshets-, deltids- och familjepensioner. Ålderspensionen kan betalas ut i förtid. Den kan också skjutas upp. Invalidpensionerna kan vara antingen fulla pensioner eller delpensioner. Den individuella förtidspensionen och det tidsbundna rehabiliteringsstödet är också invalidpensioner. Familjepension beviljas som efterlevandepension och barnpension, i vissa fall också som pension till före detta make.

1.2 Pensionsgrundande tid

Den pensionsgrundande tiden är i allmänhet densamma som den tid anställningen varar. Dessutom berättigar tiden från pensionsfallet fram till pensionsåldern, d.v.s. den återstående tiden, till pension under vissa förutsättningar. Under arbetslöshets-, utbildnings- och rehabiliteringsperioder intjänas arbetspensionstillägg. Man kan också tjäna in ny pension under tiden som pensionerad.

Den pensionsgrundande tiden beräknas antingen med hjälp av den s.k. dagtekniken eller den s.k. månadstekniken beroende på när anställningen har upphört. Om anställningen upphör efter 31.12.1997 beräknas den pensionsgrundande tiden i anställningen med en dags noggrannhet (dagtekniken). De dagar som blir över från de hela månaderna läggs till antalet månader genom att först omräkna dessa dagar till månader. Omräkningen görs genom att dela antalet dagar med 30. Det oavrundade resultatet av divisionen läggs till antalet hela månader. Mellanresultatet avrundas inte.

Om anställningen har upphört före 1.1.1998 beräknas den pensionsgrundande tiden med en dags noggrannhet, men den avrundas nedåt till en hel månad (månadstekniken). Pensiondelen för den återstående tiden räknas dock med en dags noggrannhet om pensionsfallet inträffar efter 31.12.1997. (se A 45/97)

En kalendermånad anses alltid bestå av 30 dagar. Den 31 dagen i en månad anses alltså som den 30, likaså 28.2. eller 29.2. Om en anställning har börjat 28.2 och upphör 27.3, har den fortgått endast 28 dagar. Anställningstiden före 1.7.1962 halveras och den eventuella halva dagen avrundas uppåt till en hel dag.

1.2.1 Anställningstid

I allmänhet tjänar man in pension för hela anställningen. För att berättiga till APL-pension måste en anställning dock fortgå minst en månad. Anställningstid innan APL trädde i kraft, 1.7.1962, berättigar till pension, om anställningen var i kraft 8.7.1961 eller har börjat senare. Tiden före 1.7.1962 beaktas endast till hälften av dess verkliga längd.

Ålderspension intjänas från 23 års ålder till 65 års ålder. Anställningstid före 23 års ålder berättigar dock till invalidpension och familjepension om arbetstagaren blir arbetsoförmögen eller avlider före 23 års ålder och han eller hon har rätt till pension för återstående tid (se 1.2.2). Då räknas som pensionsgrundande tid endast tiden från det att arbetsoförmågan börjar eller från tidpunkten för dödsfallet till pensionsåldern.

En APL-anställning upphör den dag för vilken arbetstagaren sist fick lön innan anställningen upphörde eller innan sådan arbetsoförmåga som berättigar till

14 APL

pension inträdde eller innan individuell förtidspension började. En oavlönad period i slutet av anställningen berättigar inte till pension. Om arbetstagaren har varit ledig utan lön och sedan återvänt till arbetet utan att anställningsförhållandet avbrutits, är ledigheten utan lön pensionsgrundande tid. Om ledigheten utan lön pågår mer än ett år, avslutas anställningen den dag för vilken arbetstagaren sist har fått lön. (A 16/92, A 7/2002, A 9/2002)

Värnpliktstid och anställningstid efter 65 års ålder är inte pensionsgrundande (A 16/92). Pensionen höjs för den tid med vilken pensionsuttaget uppskjuts efter 65 års ålder.

Exempel 1.1 Beräkning av den pensionsgrundande tiden

Anställningstiden är 27.8.1992—28.9.2002. Den pensionsgrundande tiden är då skillnaden mellan utgångs- och begynnelsedatumen

2002	9	28
1992	8	27

$$10 \text{ år } 1 \text{ mån } 2 \text{ dg } ^*) = 121 \frac{2}{30} \text{ mån}$$

*) Eftersom också den dagen då anställningen började är pensionsgrundande tid, skall en dag läggas till skillnaden. Dagarna som blir över från de hela månaderna omräknas till månader genom att dividera antalet dagar med 30.

Exempel 1.2 Den pensionsgrundande tiden, anställningen har börjat före 1.7.1962

Anställningstiden är 14.3.1962—28.2.2002. Den pensionsgrundande tiden är då

1962	6	30
1962	3	14

3 mån 17 dg

2002	2	30
1962	7	1

39 år 7 mån 30 dg

halverad 1 mån 24 dg

Den pensionsgrundande tiden är sammanlagt

$$\begin{array}{r} 39 \quad 8 \quad - \\ \underline{\quad 1 \quad 24} \\ 39 \text{ år } 9 \text{ mån } 24 \text{ dg} = 477 \frac{24}{30} \text{ mån} \end{array}$$

1.2.2 Återstående tid

Med återstående tid avses tiden från pensionsfallet, t.ex. den tidpunkt då den anställda blev arbetsoförmögen, fram till pensionsåldern. Den återstående tiden anknyts vanligen till den sista anställningen, d.v.s. den läggs till anställningstiden. Pensionen för den återstående tiden räknas på basis av den ifrågavarande anställningens pensionsgrundande lön (se senare Anslutande av återstående tid). En pension med återstående tid är en **heleffektiv pension**. En pension i vilken återstående tid inte har räknats med är en **fribrevspension**.

Återstående tid kan ingå i invalidpension, arbetslöshetspension och familjepension. I arbetslöshetspensioner som beviljas år 2000 eller senare kan rätten till pension för återstående tid vara vilande tills ålders- eller familjepension börjar. Vilande återstående tid betyder att pensionsdelen för den återstående tiden inte ingår i pensionen fastän man skulle ha rätt till den. Arbetslöshetspensioner med vilande återstående tid är heleffektiva pensioner (se närmare 1.9.6).

Exempel 1.3 Beräkning av den återstående tiden

Arbetstagaren är född 7.7.1942. Anställningstiden är 1.4.1974—30.1.2002. Arbetsoförmågan börjar 1.6.2002 (pensionsfall). Den pensionsgrundande tiden är

anställningstid	återstående tid
$\begin{array}{r} 2002 \quad 1 \quad 30 \\ 1974 \quad 4 \quad 1 \\ \hline 27 \text{ år } 9 \text{ mån } 30 \text{ dg} \end{array}$	$\begin{array}{r} 2007 \quad 7 \quad 7 \\ 2002 \quad 6 \quad 1 \\ \hline 5 \text{ år } 1 \text{ mån } 7 \text{ dg} \end{array}$

Pensionsgrundande tid sammanlagt

$$\begin{array}{r} 27 \quad 10 \quad - \\ \underline{\quad 5 \quad 1 \quad 7} \\ 32 \text{ år } 11 \text{ mån } 7 \text{ dg} = 395 \frac{7}{30} \text{ mån} \end{array}$$

16 APL

I detta exempel har endast anställningstidens och den återstående tidens längder beräknats. Vid pensionsuträkningen indelas anställningstiden och den återstående tiden i olika intjäningsperioder (se 1.3 Intjänande av pension).

Rätt till återstående tid

Rätten till återstående tid granskas antingen

- på dagen för pensionsfallet,
- på den första tilläggsdagen, d.v.s. den 501 dagen med arbetslöshetsdagpenning eller
- på den första dagen i den första anställningen på vilken lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas (s.k. 10-månaders anställning, se nedan Anslutande av återstående tid), när pensionsfallet inträffar 1.1.2000 eller senare.

Arbetstagaren har rätt till pension för återstående tid om vissa villkor gällande bosättnings- och försäkringsperioder är uppfyllda.

5 års
boende För att den återstående tiden skall beaktas förutsätts att arbetstagaren har **bott i Finland före pensionsfallet minst fem år**. Han kan också ha bott eller arbetat i de övriga EU- eller EES-länderna eller i andra länder med vilka Finland har överenskommelse om social trygghet. (28/85)

12 mån
/10 år En annan förutsättning för att återstående tid skall räknas med är att arbetstagaren har varit **försäkrad i Finland minst 12 månader** under pensionsfallsåret och de tio föregående åren. Försäkringsperioder i andra EU- eller EES-länder eller andra avtalsländer kan alltså inte räknas till godo i fråga om denna tolv månadersperiod. I försäkringsperioderna beaktas anställningstid före 23 års ålder. Tiden som försäkrad räknas enligt månads- eller dagtekniken beroende på när anställningen upphört (se 1.2). Kravet på 12 månaders försäkringsperiod i Finland gäller inte om pensionsfallet har inträffat före 1996. (A 46/95)

Efterka-
renstid Dessutom får tiden mellan anställningens slut och pensionsfallet vara högst 359 dagar. Denna s.k. **efterkarenstid** förlängs av dagar med sjuk-, arbetslöshets-, utbildnings- eller rehabiliteringsförmåner som följer (A 33/93):

- * Dagar med dagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa: dagar med grunddagpenning och inkomstrelaterad dagpenning och dagar för vilka personen har fått jämkad eller minskad dagpenning, maximalt 500 dagar. Av dessa 500 dagar får 180 dagar vara dagar med arbetsmarknadsstöd, och det är också det antal dagar med arbetsmarknadsstöd som högst beaktas. Varje dag för vilken personen har fått jämkad eller minskad dagpenning förlänger efterka-

renstiden med en dag. Till PSC:s register har dagarna med jämkad och minskad dagpenning dock meddelats "paketerade" som hela dagar för beräkningen av arbetspensionstillägget (se 1.6.1), och då får man inte nödvändigtvis direkt ur registret de dagar som förlänger efterkarenstiden. (LA 14/96).

- * dagar då personen fått dagpenning enligt sjukförsäkringslagen under tre år omedelbart före pensionsfallet (pensionsfallet 1.1.1989 eller senare). (LA 17/97)
- * dagar då personen har fått rehabiliteringspenning med stöd av arbetspensionslagarna, lagen om rehabiliteringspenning eller stadgandena i olycksfallsförsäkringen eller trafikförsäkringen (pensionsfallet 1.10.1991 eller senare)
- * dagar då personen fått utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, inklusive både dagar med grunddelen av stödet och dagar med den inkomstrelaterade delen av stödet (pensionsfallet 1.1.1994 eller senare).
- * dagar då personen fått förmåner för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (pensionsfallet 1.1.1994 eller senare)
- * förmånsdagar enligt lagen om stöd till långstidarbetslösa för frivilliga studier (utbildningsförsäkringens I skede). (A 22/97, A 4/98)
- * dagar med utbildningsdagpenning för arbetslösa (utbildningsförsäkringens II skede). Dagarna med utbildningsdagpenning räknas med i maximiantalet för dagar med arbetslöshetsdagpenning 500 dagar och dessa förlänger tillsammans efterkarenstiden med högst 500 dagar. (A 4/98)
- * studieledighet (pensionsfallet 1.7.1981 eller senare) (23/80, 18/81)
- * 10 månaders anställningstid, om pensionsfallet inträffar före 1.1.2000 (A 16/98, A 20/98, A 23/99, LA 5/2001).

Av bilaga 3 framgår det maximala antalet dagar per månad för vilka de olika förmånerna kan betalas.

Den instans som betalar arbetslöshetsdagpenning omvandlar både avgångsvederlag och semesterersättning som betalats när anställningen upphört i allmänhet utgående från den stabiliserade lönenivån till en tidsperiod räknat från det att anställningen upphör. För den tid över vilken beloppen periodiserats betalas ingen arbetslöshetsdagpenning, vilket innebär att efterkarenstiden löper under denna tid. Arbetslöshetskassan eller FPA beräknar den här perioden utan dagpenning. (A 32/96, LA 24/96)

En arbetslös person som fyller 57 år innan han har fått arbetslöshetsdagpenning för 500 dagar kan få dagpenning fram till slutet av den månad då han fyller 60 år. För personer som får dessa tilläggsdagar är tiden mellan anställningens slut och den första tilläggsdagen i allmänhet avgörande för om den återstående tiden

18 APL

ansluts till pensionen. Om denna tid är kortare än 360 sådana dagar som inte förlänger efterkarenstiden, beviljas pensionen med rätt till återstående tid. Efterkarenstiden förlängs till följd av arbetslöshet endast av sådana dagar för vilka arbetslöshetsdagpenning faktiskt betalas. Under arbetslöshetstiden förlänger lördagarna och söndagarna alltså inte efterkarenstiden. (A 4/92, A 42/93, A 32/96, A 23/99, A 37/99, A 23/2001)

Arbetstagaren har också rätt till återstående tid om han eller hon har haft ett barn som inte fyllt tre år under tiden från utgången av efterkarenstiden och pensionsfallet och han eller hon därför har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen eller hemvårdsstöd. På basis av detta kan rätten bibehållas högst 9 år utöver den normala efterkarenstiden på 360 dagar. Bestämmelsen är subsidiär i förhållande till grundbestämmelserna om återstående tid: barnavårdstid förlänger efterkarenstiden endast om rätten till återstående tid inte är i kraft med stöd av någon annan av de ovannämnda reglerna. (LA 2/92).

Anslutande av återstående tid

6- Den återstående tiden ansluts i regel till den sista minst sex
månaders månader långa APL- anställningen som överstiger APL-gräns-
regeln beloppet eller SjöPL-anställningen eller FöPL- eller LFöPL-
företagarperioden eller de sista KAPL- eller KoPL-lönerna som överstiger
gränsbeloppet för rätt till återstående tid. Om personen inte har haft någon sådan
minst sex månader lång arbetsperiod eller KoPL-/KAPL-löner som överstiger
gränsbeloppet för rätt till återstående tid under efterkarenstiden, ansluts den
återstående tiden till den äldsta arbetsperioden under efterkarenstiden. Detta
kallas för **flottörsstadgandet**. (A 14/89)

Den återstående tiden ansluts i regel till sådana minst sex månader långa APL-
anställningsförhållanden där lönen överstiger APL-gränsbeloppet. Om det inte
finns något sådant anställningsförhållande (sex månaders eller kortare) där
lönen överstiger gränsbeloppet och som berättigar till återstående tid, ansluts
den återstående tiden till den äldsta APL-anställningen med lön under
gränsbeloppet under efterkarenstiden. (A 7/98)

10 Arbetslösa som fyllt 55 år omfattas av lagen om förbättrande av
månaders sysselsättningsförutsättningar för arbetslösa, som trädde i kraft
anst. 1.7.1998. Avsikten med lagen är att arbetslösa som fyllt 55 år skall
bibehålla det pensionsskydd som följer deras inkomstnivå före arbetslösheten
även om de tar emot ett arbete som fortgår högst tio månader. Den återstående
tiden ansluts inte till denna 10 månaders anställning, utan till den anställning på
basis av vilken de har rätt till återstående tid vid början av den första 10
månaders anställningen. För denna 10 månaders anställning tjänar man dock in
pension på normalt sätt fram till pensionsfallet. Lagen tillämpas om
pensionsfallet inträffar efter 1.1.2000 och om alla villkoren nedan uppfylls:

- * personen är minst 55 år gammal när den 10 månaders anställningen börjar,
- * personen har efter 1.1.1998 varit arbetslös arbetssökande i minst 30 dagar innan 10 månaders anställningen börjar,
- * personen har rätt till återstående tid på grundval av någon anställning när den första 10 månaders anställningen börjar och
- * 10 månaders anställningen slutar efter 30.6.1998.

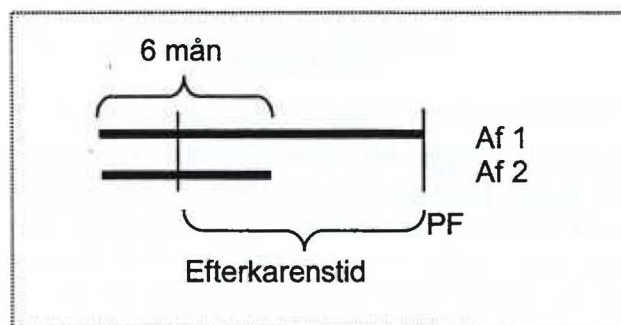
Regeln om 10 månaders anställning ändrades vad gäller fastställandet av den återstående tiden i början av år 2000. Före år 2000 skulle rätten till återstående tid vara i kraft både när varje 10 månaders anställning börjar och vid tidpunkten för pensionsfallet.

Om den nya anställningen pågår längre än tio månader (t.ex. 10 mån och 1 dag), ansluts den återstående tiden till den nya anställningen enligt huvudregeln om sex månader. (A 23/99, A 37/99, LA 5/2001)

Samtidigt förvärvsarbete och den återstående tiden

En arbetstagare kan samtidigt ha flera anställningar som omfattas av arbetspensionslagarna. Då kan arbetstagaren ha rätt att få pension för den återstående tiden på grundval av två eller flera anställningar eller företagarperioder (se bild 1.1). En förutsättning är dock att anställningarna eller företagarverksamheten som pågått samtidigt minst sex månader har upphört under efterkarenstiden (beroende på lagen 360 eller 540 dagar). Fastän 10 månaders anställningarna skulle fortsätta samtidigt i mer än sex månader, ansluts dock inte den återstående tiden till dem (A 23/2001).

Bild 1.1 Rätt till återstående tid från samtidiga anställningsförhållanden

APL och KAPL En arbetstagare får rätt till återstående tid på grundval av både APL-anställningen och KAPL-lönerna, om hans KAPL-löner uppgår till minst det övre gränslönet enligt KAPL medan han har en APL-anställning som pågår minst sex månader. Rätten till återstående tid måste vara i

20 APL

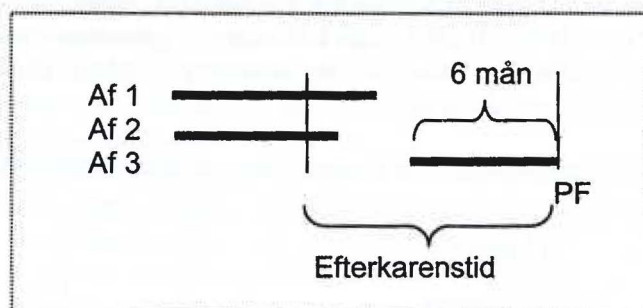
kraft enligt både APL och KAPL separat. Rätten till återstående tid uppstår på samma sätt för de följande samtidiga anställningarna: APL och KoPL, SjöPL och KAPL, SjöPL och KoPL, FöPL och KAPL, FöPL och KoPL.

LFöPL och KAPL Arbetstagaren har rätt till återstående tid på basis av LFöPL och KAPL om han under LFöPL-verksamhet som pågått minst sex månader samtidigt har haft KAPL-inkomst som uppgår till minst det lägre gränslönet i KAPL. Rätten till återstående tid måste vara i kraft enligt både LFöPL och KAPL separat på basis av vardera lagens egen efterkarens tid. På samma sätt uppkommer rätt till återstående tid när LFöPL och KoPL är samtidiga.

KAPL och KoPL En arbetstagare har rätt till återstående tid på grundval av både KAPL- och KoPL-löner om han har rätt till återstående tid enligt båda separat (se närmare kapitlen 2 och 3).

Rätten upphör Rätten till återstående tid på grundval av två eller flera samtidiga förvärvsarbeten upphör, om arbetstagaren efter att dessa arbeten upphört får rätt till återstående tid på grundval av en ny anställning eller företagareverksamhet som pågår minst sex månader eller KAPL- eller KoPL-inkomster som uppgår till gränslönet (se bild 1.2). (A 14/89, A 12/96)

Bild 1.2 Rätt till återstående tid från nytt anställningsförhållande

Korta anställningar För APL-anställningar som pågått samtidigt i minst sex månader och upphört under efterkarens tiden gäller att den återstående tiden i allmänhet ansluts till anställningar där lönen uppgår till minst gränslönet. Om det dock under efterkarens tiden endast finns sådana APL-anställningar som har pågått minst sex månader men där den pensionsgrundande lönen inte uppgår till APL-gränslönet, ansluts den återstående tiden till alla samtidiga APL-anställningar.

Om det samtidigt med en APL-anställning under gränslönet och som pågått minst sex månader finns KAPL- eller KoPL-löner som överstiger det övre gränslönet, ansluts den återstående tiden endast till KAPL eller KoPL. På samma sätt ansluts återstående tid endast till anställningar eller företagareperio-

der enligt SjöPL, FöPL eller LFöPL, om de är samtidigt med en APL-anställning där lönen är lägre än gränobeloppet. (A 7/98)

1.2.3 Tid med heleeffektiv pension

Heleeffektiva pensioner som baserar sig på arbetstagarens eget förvärvsarbete är invalidpension, individuell förtidspension och arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från år 1994 med återstående tid samt arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från år 2000 med vilande återstående tid.

Om en sådan heleeffektiv pension upphör före pensionsåldern t.ex. för att personen börjar arbeta, blir perioden med heleeffektiv pension ett fribrev. När man beräknar dess belopp använder man som lön lönen från den anställning eller arbetsinkomsten från företagaverksamheten på basis av vilken den här heleeffektiva pensionen beräknades. Pensionsperiodens längd räknas från pensionsfallet fram till den tidpunkt då pensionen upphör. När pensionen har beviljats som ett fribrev, blir pensionsperioden inte ett fribrev, d.v.s. den ger inte rätt till ny pension när pensionsperioden upphör före pensionsåldern.

Arbete under en period med heleeffektiv pension ger inte rätt till ny pension. Om pensionen däremot har beviljats som fribrev, ger arbete som pensionerad ny pension. En pensionstagare kan förtjäna ett visst belopp i lön utan att förlora sin pension. Lönegränserna i fråga om de olika pensionerna framgår av bilaga 12.

Tiden som pensionerad förlänger inte efterkarenstiden. Efterkarenstiden räknas från den tidpunkt då anställningen har upphört, inte då pensionsperioden har upphört.

1.2.4 Tid som berättigar till pensionstillägg

Dagar då personen har fått arbetslöshets-, yrkesutbildnings- eller rehabiliteringsförmåner höjer pensionen med **arbetspensionstillägg**. Avsikten med arbetspensionstillägget är att kompensera den sänkning av pensionsnivån som perioder utan arbete annars orsakar. Närmare om beräkningen av arbetspensionstillägget, se 1.6.1.

Tiden efter 65 års ålder är inte pensionsgrundande, även om anställningen fortgår. Ålderspensionen ökar dock med en uppskovsförhöjning för varje månad med vilken pensioneringen uppskjuts (se 1.9.3).

22 APL

1.3 Intjänande av pension

En arbetstagare börjar tjäna in arbetspension den dagen han fyller 23 år. Han kan dock få invalidpension redan innan han fyllt 23 år och förmånstagare kan få familjepension efter en arbetstagare som avlidit före 23 års ålder. Pension intjänas med en dags noggrannhet.

$$\text{Pension} = \frac{\text{intjäningsprocent}}{100} \times \text{pens.gr. tid} \times \text{lön}$$

Från 1.7.1962 tjänar man in pension 1,5 % per år av den pensionsgrundande lönen beräknad på basis av förvärvsinkomsten. Man tjänar in pension också för tiden före 1.7.1962 om anställningen fortgick 8.7.1961 eller har börjat efter det. Anställningstiden före 1.7.1962 halveras och för denna halverade tidsperiod tjänar man in pension 1 % per år.

Pensionen beräknas som euro per månad, och således omräknas intjäningsprocenterna till koefficienter på månadsnivå. Intjäningskoefficienterna per månad är:

$$\text{för tiden före 1.7.1962: } \frac{1}{100 \times 12} = \frac{1}{1200} \quad (\text{tiden halveras})$$

$$\text{för tiden efter 30.6.1962: } \frac{1,5}{100 \times 12} = \frac{1}{800}$$

Från början av det år man fyller 60 år tjänar man in pension med 2,5 procent för tid i arbete. Enligt denna höjda intjäningsprocent kan man tjäna in pension tidigast fr.o.m. 1.1.1994.

Intjäningskoefficienten per månad från början av det år då arbetstagaren fyller 60 år:

$$\frac{2,5}{100 \times 12} = \frac{1}{480}$$

För återstående tid och tid med heleffektiv pension är intjäningsprocenten dock 1,2 % från och med **dagen efter personens 50-årsdag** till hans 60-årsdag och 0,8 % från och med **dagen efter 60-årsdagen** till 65-årsdagen. Intjäningskoefficienterna för återstående tid:

i åldern 50—60	$\frac{1,2}{100 \times 12} = \frac{1}{1000}$
i åldern 60—65	$\frac{0,8}{100 \times 12} = \frac{1}{1500}$

För den återstående tiden och tiden med heleggeffektiv pension tjänar man dock in pension enligt 1,5 %, om arbetstagaren är född före 1943 och hade rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Om en sådan arbetstagare emellertid var **permitterad** och fick hel eller jämkad dagpenning efter 31.10.1995 och återvände till samma arbetsgivares tjänst före 29.2.1996, har han inte rätt till intjäningsprocenten 1,5 %. (A 46/95)

Pensionen **samordnas**, d.v.s. begränsas till 60 procent av den högsta pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten (se närmare kap. 9).

För anställningar som upphört före 1.1.1998 tjänar man in pension endast för hela månader med den s.k. månadstekniken. Då flyttades de dagar som blivit över från de hela månaderna i olika intjäningsperioder till den följande intjäningsperioden under en kontinuerlig anställning. Trots att den pensionsgrundande tiden numera räknas med en dags noggrannhet kan det i vissa situationer fortfarande uppstå restdagar (A 45/97 s.3)

Exempel 1.4 Pension intjänas från 23 års ålder

Arbetstagaren är född 10.2.1940. Anställningstiden är 15.8.1960—29.5.1998. Den pensionsgrundande lönen (se 1.5) är 1 600 e/mån. Den pensionsgrundande tiden är

1998	5	29
1963	2	10

$$35 \text{ år } 3 \text{ mån } 20 \text{ dg} = 423 \frac{20}{30} \text{ mån}$$

Den pensionsgrundande tiden börjar den dagen arbetstagaren fyller 23 år.

Pensionen som arbetstagaren tjänat in under anställningen är

$$\frac{423 + 20/30}{800} \times 1\,600 = 847,33 \text{ e/mån.}$$

24 APL

.....

Då man beräknar pensionens intjäningsprocent omvandlas de 20 dagar som blivit över från de hela månaderna till månader genom att dividera antalet dagar med 30. Divisionens resultat läggs till antalet hela månader. Då den intjänade pensionen räknas ut avrundas inte mellanresultaten.

Samordningsgränsen är $0,60 \times 1\,600 = 960$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen (se kap. 9).

Exempel 1.5 Intjäningen av pension i olika intjäningsperioder

Arbetstagaren är född 6.6.1940. Anställningstiden är 4.1.1993—10.6.2002 och den pensionsgrundande lönen 1 700 e/mån. Den intjänade pensionen från anställningar som upphört tidigare är sammanlagt 415,60 e/mån. Arbetsoförmågan börjar 11.6.2002.

Den pensionsgrundande tiden med intjäningsprocenten 1,5 % är 4.1. 1993—31.12.1999 = 83 mån och 27 dg.

$$\frac{83 + 27/30}{800} \times 1\,700 = 178,29 \text{ e/mån}$$

Den pensionsgrundande tiden med intjäningsprocenten 2,5 % är 1.1.2000—10.6.2002 = 29 mån och 10 dg.

$$\frac{29 + 10/30}{480} \times 1\,700 = 103,89 \text{ e/mån}$$

Den återstående tiden med intjäningsprocenten 0,8 % är 11.6.2002—6.6.2005 = 35 mån 26 dg.

$$\frac{35 + 26/30}{1500} \times 1\,700 = 40,65 \text{ e/mån}$$

Pensionen är sammanlagt $415,60 + 178,29 + 103,89 + 40,65 = 738,43$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,700 = 1\,020$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

1.4 APL-index

Pensionerna, de pensionsgrundande lönerna och arbetsinkomsterna är bundna till APL-index, d.v.s pensionerna justeras årligen enligt de förändringar som

skett i pris- och lönenivån. Också de penningbelopp som nämns i arbetspensionslagarna är bundna till APL-index. De ursprungliga penningbeloppen i APL är på indexnivå 142 som gällde år 1966 (med undantag för dröjsmålsförhöjning enligt 19 d § 4 mom. APL, där ind. 1006 för år 1984 gäller).

Från och med år 1996 används två olika indexserier, en för personer under 65 år och en för personer över 65 år. Social- och hälsovårdsministeriet fastställer årligen dessa två indexpoängtal på basis av förändringarna i pris- och lönenivån (se bilaga 1).

Det första indexpoängtalet, **index för personer i förvärvsaktiv ålder**, är avsett för justering av pensioner för personer i arbetsför ålder, pensionsgrundande löner och arbetsinkomster. Detta index används till slutet av det år då personen fyller 65 år. Det påverkas av förändringar i lönenivån och i prinsnivån med lika stor vikt.

Det andra indexpoängtalet, **index för personer i pensionsålder**, är avsett för justering av pensioner efter det år då personen fyller 65 år. Det påverkas i högre grad av förändringar i prinsnivån (80 %) än förändringar i lönenivån (20 %).

Indexjusteringen sker så att det belopp som skall justeras divideras med indextalet för det år från vilket beloppet ändras (utgångsår) och denna kvot multipliceras med indextalet för det år till vilket man vill omvandla beloppet (betalningsår). (SHM:s beslut 19.12.1995/1607)

Indexjustering med index för personer i förvärvsaktiv ålder:

$$\text{Belopp} \times \frac{\text{Bet.årets index för förvärvsaktiva}}{\text{Utg.årets index för förvärvsaktiva}}$$

Indexjustering med index för personer i pensionsålder:

$$\text{Belopp} \times \frac{\text{Bet.årets index för pens.åld.}}{\text{Utg.årets index för pens.åld.}}$$

En löpande pension omräknas med indexpoängtalerna för personer i förvärvsaktiv ålder fram till det år då pensionstagaren fyller eller förmånslåtaren skulle fylla 65 år. När pensionen omräknas till följande års nivå tas som index för utgångsåret index för personer i pensionsålder för det år då pensionstagaren fyller 65 år och som index för betalningsåret det poängtal för personer i pensionsålder som gäller det år då pensionstagaren fyller eller förmånslåtaren skulle fylla 66 år.

26 APL

$$\text{Belopp} \times \frac{\text{Index för pens.åld. vid 66 år}}{\text{Index för pens.åld. vid 65 år}}$$

När penningbeloppen skall justeras för en längre tid än hela det år då arbetstagaren fyller 65 år, används båda indexen. Så görs om pensionen beviljas retroaktivt för tiden före ingången av det år då pensionstagaren fyllt 65 år och börjar betalas efter det år då pensionstagaren fyllt 65 år. På samma sätt förfar man när man gör en ny samordning efter att pensionstagaren fyllt 65 år eller en pensionsjämkning efter det år då förmånslåtare skulle ha fyllt 65 år. Penningbeloppet justeras först genom att multiplicera det med kvoten där dividenden är indextalet för personer i förvärsaktiv ålder för det år då arbetstagaren fyller 65 år och divisorn är indextalet för personer i förvärsaktiv ålder för utgångsåret. Resultatet multipliceras sedan med kvoten av indextalet för personer i pensionsålder under betalningsåret och indextalet för personer i pensionsålder under det år då arbetstagaren fyller 65 år (se tilläggsexempel 11.1). (A 44/95)

$$\text{Belopp} \times \frac{\text{Ind. för förvärsakt. vid 65 år}}{\text{Ind. för förvärsakt. för utg. året}} \times \frac{\text{Ind. för pens.åld. för bet. året}}{\text{Ind. för pens.åld. vid 65 år}}$$

Då man justerar belopp som nämns i lagen tar man som utgångsår alltid det år i nivån för vilket beloppet har meddelats i lagen. Däremot höjs en löpande pension alltid till följande års nivå, dvs. utgångsåret och betalningsåret följer på varandra.

Pensionerna indexjusteras årligen den 1 januari. PSC meddelar indexpoängtalerna i ett cirkulär sedan SHM fastställt dem i oktober (se bilaga 1).

Exempel 1.6 Justering av index för personer i förvärsaktiv ålder

En pensionstagare som är född 1938 får arbetslöshetspension. Enligt index för personer i förvärsaktiv ålder på nivån 1981 för år 2001 är den 700 e/mån. Index för år 2002 är 2054. Pensionen år 2002 är då

$$700 \times \frac{2054}{1981} = 725,80 \text{ e/mån.}$$

Exempel 1.7 Justering av index för personer i pensionsålder

En pensionstagare som är född 1926 får ålderspension. Enligt index för personer i förvärsaktiv ålder på nivån 1838 för år 2000 är den 700 e/mån. Index för år 2001 är 1912. Pensionen år 2001 är då

$$700 \times \frac{1912}{1838} = 728,18 \text{ e/mån.}$$

Index för år 2002 är 1968. Pensionen år 2002 är då

$$728,18 \times \frac{1968}{1912} = 749,51 \text{ e/mån.}$$

1.5 Den pensionsgrundande lönen

1.5.1 Inkomst som betraktas som pensionsgrundande lön

Den pensionsgrundande lönen fastställs separat för varje anställningsförhållande på basis av den inkomst som anses vara vederlag för utfört arbete. Som pensionsgrundande lön betraktas utöver normal tids- eller ackordlön bl.a. betjäningssavgifter, naturaförmåner, olika tillägg och ersättningar, semesterpremier, ersättningar enligt lagen om lönegaranti, resultatpremier, försäkringspremier för sparlivförsäkring som tecknats för arbetstagaren och med vissa förutsättningar också premier för individuell pensionsförsäkring.

Semesterersättning som betalas ut när anställningen upphör beaktas inte vid fastställande av den pensionsgrundande lönen. Skadestånd, ersättning för arbetstagareuppfinningar, royalties och kostnadsersättningar beaktas inte heller då man beräknar den pensionsgrundande lönen, eftersom de inte är vederlag för utfört arbete. (A 8/90, LA 3/95)

1.5.2 Hur arbetstagares pensionsavgift inverkar

Från inkomsterna under de kalenderår som ligger till grund för fastställande av den pensionsgrundande lönen dras av ett belopp som motsvarar arbetstagares pensionsavgift (**avdrag för arbetstagares pensionsavgift**). Avdragets storlek räknas med en koefficient, som PSC årligen meddelar i ett cirkulär. Avdraget görs för första gången från inkomster för år 1996. Avdragskoefficienterna finns i bilaga 1. Inkomsten berättigar till pension om den överskrider den nedre gränsen innan avgiften dras av. (A 2/92, A 47/92, A 65/93)

Exempel 1.8 Hur löntagares arbetspensionsavgift påverkar lönerna de år som tas med vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen

Arbetstagarens löner under åren 1996—2001 enligt index för personer i förvärsaktiv ålder år 2001 är

28 APL

.....

år 1996	20 700 e
år 1997	21 100 e
år 1998	22 300 e
år 1999	23 500 e
år 2000	24 300 e
år 2001	26 000 e

Vid fastställande av den pensionsgrundande lönen utgår man från den lön från vilken avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs på följande sätt:

år 1996	$20\,700 - (20\,700 \times 0,0343) = 20\,700 - 710,01 = 19\,989,99$ e/år
år 1997	$21\,100 - (21\,100 \times 0,045) = 21\,100 - 949,50 = 20\,150,50$ e/år
år 1998	$22\,300 - (22\,300 \times 0,047) = 22\,300 - 1\,048,10 = 21\,251,90$ e/år
år 1999	$23\,500 - (23\,500 \times 0,047) = 23\,500 - 1\,104,50 = 22\,395,50$ e/år
år 2000	$24\,300 - (24\,300 \times 0,047) = 24\,300 - 1\,142,10 = 23\,157,90$ e/år
år 2001	$26\,000 - (26\,000 \times 0,045) = 26\,000 - 1\,170,00 = 24\,830,00$ e/år

1.5.3 Uträkning av den pensionsgrundande lönen

Uträkningen av den pensionsgrundande lönen ändrades i början av år 1996. Tidigare räknades den pensionsgrundande lönen på basis av lönerna för högst anställningens fyra sista år. Enligt de nuvarande bestämmelserna räknas den pensionsgrundande lönen på basis av lönerna för högst anställningens 10 sista år. Ändringen i sättet att beräkna den pensionsgrundande lönen sker dock gradvis under en övergångsperiod, då både de nya reglerna för tiden efter 1995 och de gamla reglerna före 1996 måste beaktas.

I långa anställningar, som fortgått under mer än tre kalenderår, beaktas inte pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphört, om det inte är ett helt år. I kortare anställningar, som pågått under högst tre kalenderår beaktas däremot också ett ofullständigt sista år vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Vid anställningar som upphör i och med att den anställda får ålderspension anses vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen anställningsförhållandet upphöra den dagen då personen uppnår pensionsåldern, även om anställningsförhållandet och löneutbetalningen fortgår längre. I långa anställningar, som fortgått hela året, tas det år då den anställda uppnår pensionsåldern med vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen endast i det fall att personen är född 30 eller 31.12.

Också lönen före 23 års ålder beaktas, om de ifrågavarande åren enligt beräkningsreglerna skall tas med vid beräkningen.

Beräkningsreglerna för anställningar som upphört före år 1996

Enligt den beräkningsregel som gällde 1994—1995 räknades den pensionsgrundande lönen ut på basis av de indexjusterade lönerna under de fyra sista kalenderåren. Av dessa fyra år utelämnades det år då den indexjusterade genomsnittliga månadslönen var lägst och det år då den genomsnittliga månadslönen var högst. Den pensionsgrundande lönen var den genomsnittliga månadslönen under de två återstående, inkomstmässigt mellersta, kalenderåren. Lönen under pensionsfallsåret beaktades inte, om anställningen inklusive pensionsfallsåret hade pågått under minst tre kalenderår och anställningen hade fortgått ända fram till pensionsfallet. Före år 1994 togs pensionsfallsåret med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen (se bilaga 4 Beräkningen av den pensionsgrundande lönen enligt APL). (A 42/93, A 45/95)

Om den anställningstid som skulle tas med vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen var kortare än fyra hela år, räknades den pensionsgrundande lönen på följande sätt:

Om den anställningstid som låg till grund för beräkningen av den pensionsgrundande tiden hade pågått endast under

- * ett kalenderår, var den pensionsgrundande lönen den genomsnittliga månadslönen under det året.
- * två kalenderår, var den pensionsgrundande lönen den genomsnittliga månadslönen under de två åren.
- * tre eller fyra kalenderår
 - beaktades lönen under det första året endast om anställningen då hade pågått minst sex månader.
 - utelämnades det år, då lönen hade varit lägst, vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen på basis av tre år.

Beräkningsreglerna för anställningar som börjar 1.1.1996 eller senare

Enligt den beräkningsregel som trädde i kraft i början av år 1996 beräknas den pensionsgrundande lönen i regel enligt de indexjusterade medelmånadslönerna under de högst tio sista åren före pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör. Vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen lämnas högst en tredjedel av dessa år bort, om inkomsterna under de åren är lägre än hälften av medeltalet för alla urvalsår. Detta beräkningssätt tillämpas på den pensionsgrundande lönen i anställningar som börjar år 1996 eller senare.

Vid beräkning av den pensionsgrundande lönen i en anställning som pågått under mera än tre kalenderår utelämnas det år, då anställningen upphört, eller pensionsfallsåret, om det inte är ett helt år. En anställning har pågått hela året om den upphör eller pensionsfallet inträffar 30. eller 31.12.

30 APL

I anställningar som pågått under tre eller färre kalenderår beaktas det år då anställningen upphört eller pensionsfallsåret även om det inte är ett helt år. Då ålderspensionen beräknas beaktas lönen för året då pensionsåldern uppnås endast fram till den dag när pensionsåldern uppnås, fastän anställningen fortgår till slutet av året. Då sätts lönen i proportion till dagen då pensionsåldern uppnås. Endast då när personen uppnår åldern för ålderspension 30. eller 31.12 tas lönen för det året i sin helhet med i beräkningen.

De högst tio åren, som väljs till grund för beräkningen av den pensionsgrundande lönen, kallas **urvalsår**. De år som blir kvar när de urvalsår då inkomsterna då har varit lägre än 50 % av medeltalet för alla urvalsår lämnats bort kallas **beräkningsår**. Högst en tredjedel av urvalsåren kan lämnas bort på denna grund. Åren lämnas bort i tur och ordning börjande från det år som har den lägsta lönen enligt följande tabell. (A 45/95, A 49/96)

Tabell 1.1 Tillämpning av 1/3-regeln

Antalet urvalsår	Antalet år som kan utelämnas
1-2	0
3-5	1
6-8	2
9-10	3

Lönen under urvalsåren räknas om till index för det år då anställningen upphör. Ett belopp som motsvarar arbetstagares pensionsavgift för dessa år dras sedan av från de indexjusterade årslönerna.

Den månatliga pensionsgrundande lönen beräknas till slut så att de indexjusterade årslönerna under beräkningsåren minskade med arbetspensionsavgiften räknas ihop, summan divideras med det sammanlagda antalet dagar som anställningen pågått (högst 360 per år) under dessa år och kvoten multipliceras med 30.

Exempel 1.9 Den pensionsgrundande lönen när anställningen börjat efter 1995

Anställningstiden är 1.6.1996—15.2.2003. Lönerna har indexjusterats till nivån för det år då anställningen upphör och ett avdrag motsvarande arbetstagarens arbetspensionsavgift för de ifrågavarande åren har gjorts på lönerna.

I urvalsåren räknas med högst 10 år före det år då anställningen upphör, i detta fall sju år.

År	Inkomst e/år	Dg	Inkomst e/mån
1996	12 000	210	1 714,29
1997	13 500	360	1 125,00
1998	22 000	360	1 833,33
1999	25 500	360	2 125,00
2000	7 500	360	625,00
2001	5 000	360	416,67
2002	28 000	360	2 333,33
	113 500	2370	

För 50 %-jämförelsen måste man beräkna den genomsnittliga månadslönen för urvalsåren.

$$30 \times \frac{113\,500}{2370} = 1\,436,71 \text{ e/mån}$$

50 % av den genomsnittliga månadslönen: $0,5 \times 1\,436,71 = 718,36 \text{ e/mån}$.

Lönerna för år 2000 och 2001 är under 50 % av den genomsnittliga månadslönen. Av de sju åren kan högst två år med löner på mindre än 50 % av den genomsnittliga månadslönen lämnas bort, och således lämnas båda dessa år bort vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen. Den pensionsgrundande lönen räknas som medeltalet av lönerna för åren 1996—1999 och 2002.

År	Inkomst e/år	Dg	Inkomst e/mån
1996	12 000	210	1 714,29
1997	13 500	360	1 125,00
1998	22 000	360	1 833,33
1999	25 500	360	2 125,00
2002	28 000	360	2 333,33
	101 000	1650	

32 APL

.....

Den genomsnittliga månadslönen för beräkningsåren (den pensionsgrundande lönen) är

$$30 \times \frac{101000}{1650} = 1\,836,36 \text{ e/mån.}$$

Beräkningsreglerna för anställningar som fortgick 1.1.1996, övergångsperioden

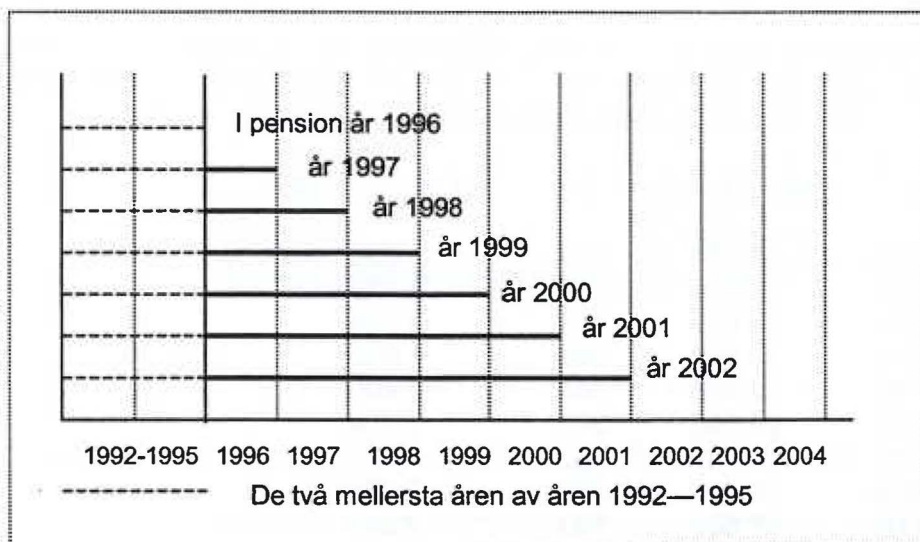
Det nya sättet att beräkna den pensionsgrundande lönen träder i kraft steg för steg fram till år 2006. Under övergångsperioden gäller både de nya och de gamla beräkningsreglerna, om anställningen fortgick över 1.1.1996.

Urvalsår före 1996 Åren före 1.1.1996 som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen (urvalsår) väljs enligt beräkningsreglerna som gällde före 1996. Det kan finnas högst fyra urvalsår från tiden före 1.1.1996, åren 1992—1995. Till dessa gamla urvalsår läggs ett år i sänder av förvärvsåren efter 1995. Antalet urvalsår kan vara högst tio.

Beräkningsår före 1996 Om antalet urvalsår för tiden före 1996 är fyra, tas de två mellersta av dem med i beräkningsåren på vilka den pensionsgrundande lönen enligt de tidigare reglerna skulle ha baserat sig. När pensionsfallet inträffar eller anställningen upphör 1.1.—29.12.1996, räknas den pensionsgrundande lönen enligt de tidigare reglerna för de fyra sista åren (1992—1995) som den genomsnittliga månadslönen för de två till lönen mellersta åren. År 1996 tas inte med i beräkningen, eftersom enligt de nya reglerna beaktas inte pensionsfallsåret eller året då anställningen upphör vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen i långa anställningar. Om pensionsfallet inträffar eller en anställning som fortgått under mer än tre kalenderår upphör 30.12.1996—29.12.1997 (eller ett automatiskt avbrytande görs, se 1.7), är åren 1992—1996 urvalsår. Beräkningsår är då de två mellersta åren under tiden 1992—1995 samt år 1996. På så sätt läggs alltid ett år till i beräkningen tills antalet urvalsår är 10.

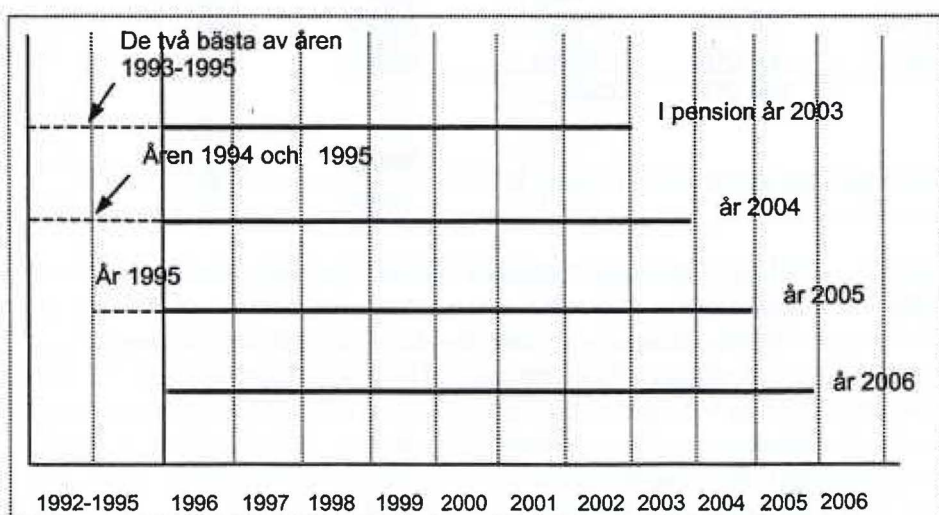
Om mindre än fyra år från tiden före 1.1.1996 tas med i urvalsåren, väljs beräkningsåren bland dem enligt de gamla reglerna som om anställningen hade upphört i slutet av år 1995. De två bästa av tre är, varje år av två eller ett år. Om anställningen har fortgått mindre än en månad under år 1995 och anställningen fortgår över årsskiftet, tas lönen från 1995 inte med vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen.

Bild 1.3 År som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen, pensionering före år 2003.

Urvalsåren kan alltså vara högst tio. När övergångsperioden har framskridit så långt att antalet urvalsår från tiden efter 1995 är sju, kan endast tre av åren före 1.1.1996 tas med. I beräkningsåren ingår då de två år, under vilka den indexjusterade lönen var högst. När antalet år efter 1995 är åtta, kan endast två urvalsår från tiden före 1.1.1996 tas med. Dessa två är samtidigt beräkningsår. När antalet år efter 1995 är tio, kan åren före 1.1.1996 inte längre beaktas.

Bild 1.4 År som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen, pensionering åren 2003-2006.

Exempel 1.10 Beräkningen av den pensionsgrundande lönen under övergångsperioden

Anställningstiden är 1.1.1990—30.9.2001. I exemplet har lönerna indexjusterats till nivån för det år när anställningen upphör och arbetstagarens arbetspensionsavgift har dragits av från dem.

År	Inkomst e/år	Dg	Inkomst e/mån
1992	21 600	360	1 800
1993	22 200	360	1 850
1994	18 000	360	1 500
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	24 000	360	2 000
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
2000	27 600	360	2 300

Vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen tas från tiden före 1996 med de inkomstmässigt mellersta åren 1992 och 1995 samt från och med året 1996 alla år, 1996—2000.

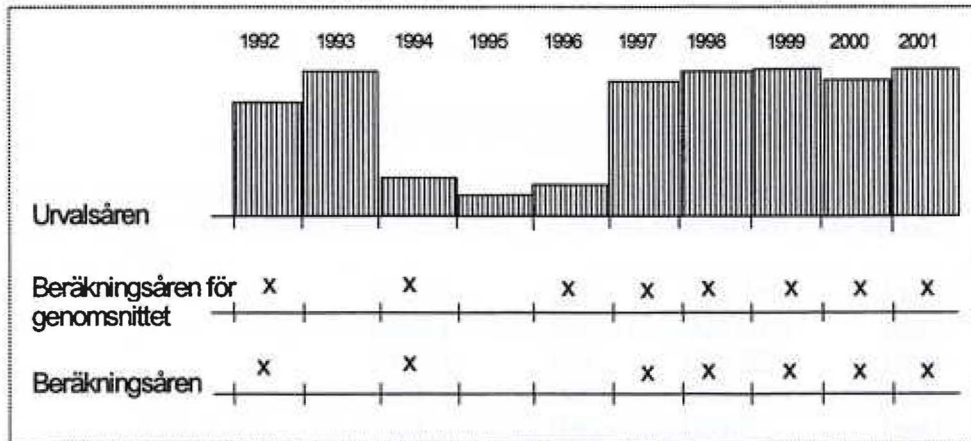
1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	24 000	360	2 000
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
2000	27 600	360	2 300
	166 200	2520	

Den pensionsgrundande lönen är $30 \times \frac{166\,200}{2520} = 1\,978,57$ e/mån.

1/3 - När 1/3-regeln tillämpas under övergångsperioden, behandlas regeln urvalsåren före 1996 en aning annorlunda än urvalsåren från år 1996 och senare. Först väljs de år från vilkas löner medeltalet för gränsen på 50 % räknas. Före 1996 tas endast beräkningsåren med, som kan till antalet vara högst två, medan för perioden från 1996 och framåt tas alla urvalsår med i beräkningen av detta medeltal. De år som valts ut på detta sätt kallas **beräkningsår för genomsnittet**. På basis av det sammanlagda antalet beräkningsår för genomsnittet fastställs den tredjedel av åren som kan utelämnas. År som blir under 50 % kan dock dras av först från år 1996. Första gången kan år

under 50 % avdras när pensionsfallet inträffar eller anställningen upphör 30.12.1996.

Bild 1.5 Från urvalsår till beräkningsår

Exempel 1.11 Utelämnning av år med lägre lön än 50 % av genomsnittet

Anställningstiden är 1.6.1980—17.2.2000. I exemplet har lönerna indexjusterats till nivån för det år när anställningen upphör och arbetstagares pensionsavgift har dragits av från dem.

År	Inkomst e/år	Dg	Inkomst e/mån
1992	21 600	360	1 800
1993	22 200	360	1 850
1994	18 000	360	1 500
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	6 000	360	500
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150

I beräkningsåren ingår de inkomstmässigt mellersta åren 1992 och 1995 från tiden före 1.1.1996. Den genomsnittliga lönen under beräkningsåren för genomsnittet räknas ut för att se om lönen något år varit lägre än 50 % av genomsnittet. Det ofullständiga året 2000 utelämnas.

1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1997	6 000	360	500

36 APL

1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
	120 600	2160	

$$30 \times \frac{120\,600}{2160} = 1\,675,00 \text{ e/mån}$$

$$50\% \text{-gränsen: } 0,5 \times 1\,675,00 = 837,50 \text{ e/mån}$$

Av förvärvsåren lämnas år 1997 bort. Den pensionsgrundande lönen räknas som medeltalet av åren 1992 och 1995 samt 1998—1999.

1992	21 600	360	1 800
1995	19 200	360	1 600
1996	22 800	360	1 900
1998	25 200	360	2 100
1999	25 800	360	2 150
	114 600	1800	

$$\text{Den pensionsgrundande lönen är } 30 \times \frac{114\,600}{1800} = 1\,910 \text{ e/mån.}$$

Korta
anställ-
ningar

I fråga om korta anställningar, som har pågått under högst tre kalenderår och som upphörde år 1996 eller 1997, beaktades det år då anställningen upphört vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen även om anställningen inte pågått året ut. Beräkningsår för den pensionsgrundande lönen är då det år eller de två åren före 1996, som också enligt de gamla reglerna hade beaktats vid beräkningen (förutsatt att anställningen hade upphört i slutet av 1995), och de nya åren inkl. det ofullständiga året då anställningen upphör. (A 23/97)

Exempel 1.12 Pensionsgrundande lön i en kortare anställning

Anställningstiden är 1.3.1994—10.5.1996. År 1996 görs avdraget för arbetstagares pensionsavgift för första gången. Avdragskoefficienten är då 0,0343.

År	Inkomst e/år	Ind.	Inkomst e/år ind. år 96	Inkomst e/år*)	Dg	Inkomst e/mån
1994	20 200	1688	21 061,61	21 061,61	300	2 106,16
1995	25 800	1712	26 523,36	26 523,36	360	2 210,28
1996	10 000	1760	10 000,00	9 657,00	130	2 228,54
				57 241,97	790	

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift för år 1996.

Avdraget för arbetstagares pensionsavgift för år 1996 görs på följande sätt:

$$10\,000 - (10\,000 \times 0,0343) = 9\,657 \text{ e/år.}$$

Den pensionsgrundande lönen är medeltalet av den indexjusterade lönen per månad efter avdraget för arbetstagares pensionsavgift.

$$30 \times \frac{57\,241,97}{790} = 2\,173,75 \text{ e/mån.}$$

Beräkningen av den pensionsgrundande lönen steg för steg

- * Som urvalsår tas de högst tio sista kalenderåren innan anställningen upphört. Högst fyra år kan vara från tiden före 1996.
- * Lönen räknas om enligt index för personer i förvärvsaktiv ålder till indexnivån för det år då anställningen upphör.
- * Från årslönerna dras av ett belopp som motsvarar arbetstagares pensionsavgift under respektive år (fr.o.m. 1996).
- * Den indexjusterade årslönen efter avdraget för pensionsavgiften räknas om till månadslön genom att årslönen divideras med antalet dagar som anställningen varat under åren och kvoten multipliceras med 30.
- * Beräkningsåren för genomsnittet väljs (lönen för högst två beräkningsår för åren 1992—95 samt lönerna för urvalsåren från år 1996 och framåt) från vilka man beräknar den genomsnittliga månadslönen.
- * 50 %-gränsen räknas ut genom att multiplicera den genomsnittliga månadslönen med 0,5.
- * Förvärvsåren med löner under 50 %-gränsen bland urvalsåren för perioden från år 1996 och framåt lämnas bort. Antalet år som skall lämnas bort kan vara högst 1/3 av antalet beräkningsår för genomsnittet. De återstående åren och de högst två åren före 1996 som enligt de gamla reglerna skulle ha tagits med vid beräkningen av den slutliga pensionsgrundande lönen är beräkningsår.
- * Medelmånadslönen under de återstående beräkningsåren räknas ut.

1.5.4 Undantag i beräkningen av den pensionsgrundande lönen

Utgjänningslön

Om återstående tid ansluts till en APL-anställning som har pågått en kortare tid än sex månader, skall den pensionsgrundande lönen för den återstående tiden

38 APL

beräknas för en kontrollperiod som det vägda medeltalet av den pensionsgrundande lönen i flera anställningar som föregått pensionsfallet, s.k. utjämningslön. Kontrollperioden omfattar efterkarenstiden och året före den, d.v.s. i regel två år. Tiden kan även vara längre, om efterkarenstiden förlängs av förmåner som räknas upp i bilaga 3.

Vid beräkning av utjämningslönen beaktas högst 12 månaders anställningstid under kontrollperioden i hela månader från pensionsfallet bakåt räknat, i den ordning som anställningarna upphört. Vid beräkningen av utjämningslönen beaktas både anställningar som överskrider och som understiger inkomstgränsen i APL. I utjämningslönen tas 10 månaders anställningar inte med (se Anslutande av återstående tid och tilläggsexempel 11.2). (A 14/89, A 20/98, LA 4/98)

Justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning

Den pensionsgrundande lönen kan också beräknas på basis av andra än de sista årens löner, såsom huvudregeln lyder. Om lönen t.ex. på grund av sjukdom har minskat betydligt så att den pensionsgrundande lönen inte motsvarar den stabiliserade inkomstnivån, kan den pensionsgrundande lönen justeras enligt prövning. Minskningen av inkomsterna måste emellertid väsentligt påverka (20 %) pensionsskyddet för att justering enligt prövning skall kunna tillämpas. Tillämpningsgränsen för justering enligt prövning har stigit stegvis från 1996 till nuvarande 20 procent. (A 7/89, A 30/93, A 45/95, bilaga 4)

Den pensionsgrundande lönen kan justeras enligt prövning på grund av alterneringsledighet i sådana fall där anställningen upphör av orsaker som inte beror på arbetstagaren. Vid övergång till deltids- och ålderspension tillämpas justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning inte på grund av alterneringsledighet (A 17/96, LA 3/96). Justering enligt prövning kan komma i fråga när det gäller den pensionsgrundande lönen för en anställd som fått deltidstillägg. (A 6/98)

Barnavårdstid

Om det i de år som ligger till grund för fastställande av den pensionsgrundande lönen ingår oavlönad barnavårdstid, beräknas den pensionsgrundande lönen enligt de sista sådana åren i vilka barnavårdstid inte ingår. Den pensionsgrundande lönen beräknas dock enligt huvudregeln, om den på det sättet blir högre (se tilläggsexempel 11.3). (A 26/90, A 45/95, A 23/97)

1.6 Tillägg till pensionen

1.6.1 Arbetspensionstillägg

Andra pensioner än deltidspension höjs med ett arbetspensionstillägg, om arbetstagaren har fått följande förmåner (även i bilaga 3):

- * Inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning (berättigade också till tidigare arbetslöshetstillägg). Dagar med jämkad eller minskad dagpenning har omvandlats till hela dagar för beräkningen av arbetspensionstillägget. (LA 14/96).
- * Inkomstrelaterad dagpenning som delägare i företag (personer som räknas upp i 1 a § 1 mom. 1—3 punkten lagen om utkomstskydd för arbetslösa) får från företagarkassa (inkomstrelaterad dagpenning till FöPL- och LFöPL-företagare berättigar inte till arbetspensionstillägg).
- * Inkomstrelaterat stöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (bestäms på samma sätt som inkomstrelaterad dagpenning). (LA 10/99).
- * Personligt stöd för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragetsfonden.
- * Avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning.
- * Yrkesutbildningsbidrag.
- * Yrkesutbildningsbidrag som beviljas av statskontoret samt avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning.
- * Rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna och lagen om rehabiliteringspenning.
- * Ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsbestämmelserna inom olycksfalls- eller trafikförsäkringen.
- * Förmåner enligt lagen om stöd till långtidsarbetslösa för frivilliga studier (utbildningsförsäkringen).
- * Utbildningsdagpenning för arbetslösa (utbildningsförsäkringen).
- * Vuxenutbildningsstöd (utbildnings- och avgångsbidragetsfonden) (A 21/2000, A 4/2001)

Förmånsdagar som berättigar till arbetspensionstillägg införs i PSC:s anställningsregister.

Förmånerna berättigar dock inte till arbetspensionstillägg, om de har betalats

- * för tiden före det kalenderår då arbetstagaren fyllt 23 år
- * för pensionsfallsåret eller åren efter det
- * före 1.1.1967,

40 APL

- * för det kalenderår eller tiden före det när arbetstagaren hade sitt första anställnings- eller tjänsteförhållande eller företagaverksamhet som berättigade till arbetspension, vilket betyder att man aldrig får arbetspensionstillägg för det år då personen fyller 23 år,
- * för sådana kalenderår då arbetstagaren helt har haft ett anställnings- eller tjänsteförhållande eller verkat som företagare enligt arbetspensionslagarna, förutsatt att han inte under samma kalenderår också haft arbete som omfattas av KAPL (se kap. 2) och förtjänat lön enligt KAPL minst till det nedre gränobeloppet enligt KAPL (se bilaga 5).

Andra förmåner än inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning berättigar till arbetspensionstillägg först fr.o.m. 1.1.1994. (A 31/93, A 42/93)

Beräkning av arbetspensionstillägg

De månader som berättigar till arbetspensionstillägg beräknas på basis av antalet dagar för vilka förmånerna betalats. De olika förmånstyperna behandlas var för sig. Vid omvandling av det sammanlagda antalet dagar för respektive förmån till månader används som divisor det genomsnittliga antal dagar för vilket respektive förmån högst kan betalas per månad (se bilaga 3). Endast hela månader beaktas. För t.ex. arbetslöshetsdagar är divisorn 22.

$$\text{Arbetslöshetsmånader} = \frac{\text{Arbetslöshetsdagar}}{22}$$

Arbetspensionstillägget beräknas så att pensionsbeloppet multipliceras med det sammanlagda antalet månader då personen har fått olika slag av förmåner. Den så erhållna produkten divideras med ett tal som fås genom att subtrahera antalet förmånsmånader från antalet fulla månader under den tid som börjar när personen fyller 23 år och slutar när han fyller 65 år, tidigast dock fr.o.m. 1.7.1962.

Till arbetspensionstillägg berättigande månader efter 1996 multipliceras dock med 0,8 vid beräkningen av arbetspensionstillägg. Om det på bägge sidorna av årsskiftet 1996/1997 finns tid som berättigar till arbetspensionstillägg kan det efter dessa perioder, som räknas separat, uppstå restdagar, när dagarna omräknas till månader. Eventuella restdagar som hänför sig till olika förmånsslag räknas ihop förmånsslagsvis. Om det av de ihopräknade dagarna uppstår en hel månad, läggs den till antalet månader för tiden före 1997. Ett kalenderår har dock högst 12 förmånsmånader. (A 2/97)

Arbetspensionstillägget är då

$$\frac{\text{Arb.pens.tilläggs mån. före 1.1.97} + 0,8 \times \text{Arb.pens.tilläggs mån. fr.o.m. 1.1.97}}{(\text{tiden 1.7.62/23 år - 65 år}) - \text{Summan av arb.pens.tilläggs mån.}} \times \text{pension}$$

Förmånsdagarna beaktas högst till slutet av det år då personen fyller 64 år. Arbetspensionstillägget beräknas alltid före eventuellt barntillägg, samordning, förtidsminskning eller uppskovsförhöjning. Till pension som beviljas på tidigare grunder beräknas arbetspensionstillägget på nytt enligt det nya pensionsfallet (A 2/97). Arbetspensionstilläggets belopp ändras också när en heleggeffektiv arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från år 2000 som innehåller arbetspensionstillägg ändras till ålderspension (se Hur arbetslöshetspensionen bestäms).

Arbetspensionstilläggsprocenten finns färdigt uträknad på Pensionsskyddscentralens utdrag ur anställningsregistret, separat för arbetstagare och för företagare (angående skillnaderna i sättet att beräkna se kapitlen 5 FöPL och 6 LFöPL).

Exempel 1.13 Beräkning av arbetspensionstillägg

Arbetstagaren är född 2.9.1947. Arbetsoförmågan börjar 1.3.2000. APL-pensionen är 840 e/månad.

Dagar med arbetslöshetsdagpenning:

före 1.1.1997

år 1994	116 dg
år 1995	<u>59 dg</u>
	175 dg : 22 = 7 mån 21 dg

efter 31.12.1996

år 1997	80 dg
år 1998	<u>55 dg</u>
	135 dg : 22 = 6 mån 3 dg
	24 dg : 22 = 1 mån

Av restdagarna (21 + 3 = 24) bildas en månad som läggs till månaderna med arbetslöshetsdagpenning före 1.1.1997.

Rehabiliteringsförmåner:

före 1.1.1997

år 1996	23 dg : 30 = 0 mån 23 dg
---------	--------------------------

efter 31.12.1996

år 1998	50 dg
år 1999	<u>120 dg</u>
	170 dg : 30 = 5 mån 20 dg
	43 dg : 30 = 1 mån

42 APL

Av restdagarna ($23 + 20 = 43$) bildas en månad med rehabiliteringsför-
mån under tiden före 1.1.1997.

Arbetspensionstilläggskoefficient för APL-pensionen:

Tiden från 23-årsdagen till pensionsåldern 2.9.1970—2.9.2012 = 504 mån.

$$\frac{(7 + 1 + 1) + 0,8 \times (6 + 5)}{504 - 20} = 0,036777$$

Arbetspensionstillägg till APL-pensionen = $0,036777 \times 840 = 30,89$ e/mån.

1.6.2 Barntillägg

Om en pensionstagare som är född före 1.1.1939 eller hans make har ett barn under 18 år som vore berättigad till familjepension efter pensionstagaren (se kapitel 8 Familjepension), höjs pensionen med ett barntillägg. Barntilläggets storlek bestäms utgående från pensionstagarens födelseår enligt tabellen i bilaga 2. För två eller flera barn fördubblas tillägget. (16/71)

Exempel 1.14 Beräkning av barntillägg

Pensionstagaren är född 1.1.1937. Han får ålderspension enligt APL och pensionens belopp före samordningen är 810 e/mån. Han har två barn under 18 år.

APL-barntillägget för personer födda 1937 är 2 %. Eftersom barnen är två, fördubblas tillägget:

$$2 \times 0,02 \times 810 \text{ e/mån} = 32,40 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Ålderspension} + \text{barntillägg} = 810 + 32,40 = 842,40 \text{ e/mån.}$$

Samordningsgränsen är $0,60 \times 1\,500 = 900$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

1.6.3 Uppskovsförhöjning

Till den samordnade ålderspensione betalas en uppskovsförhöjning, fr.o.m. 1.1.2000 0,6 % per månad, om arbetstagaren skjuter upp pensioneringen över sin 65-årsdag (se punkt 1.9.3 Uppskjuten ålderspension). För uppskovstid före 1.1.2000 är uppskovsförhöjningen 1 % per månad. (A 23/99, A 6/2000)

1.7 Automatiskt avbrytande

Avsikten med automatiskt avbrytande är att förhindra att pensionsskyddet försvagas på grund av att lönen eventuellt minskar i och med att personen blir äldre. Ett automatiskt avbrytande innebär att anställningen automatiskt avbryts för beräkning av pensionen när villkoren för automatiskt avbrytande uppfylls, även om anställningen fortgår.

Ett automatiskt avbrytande kan göras tidigast i slutet av det år då arbetstagaren fyller 54 år, dock senast i slutet av det år då han fyller 62 år. Dessutom förutsätts att arbetstagarens anställningsförhållande har fortgått utan avbrott i minst tio år. Om anställningen har fortgått i tio år t.ex. när arbetstagaren fyller 58 år, görs avbrytandet i slutet av det år då han fyller 58 år. Automatiskt avbrytande har dock varit möjligt först 31.12.1994.

Deltidspensionens stabiliserade inkomst beräknas utan automatiskt avbrytande (A 8/98).

Efter avbrytandet betraktas anställningen som två separata anställningsperioder. Pensionsskyddet bestäms på basis av anställningsperioderna som om de var två separata APL-anställningar. För den automatiskt avbrutna anställningen räknas pensionen på två sätt: på basis av lönen för en kontinuerlig anställning och lönerna för de avbrutna anställningsperioderna. Den intjänade pensionen för anställningen är den högre av dessa.

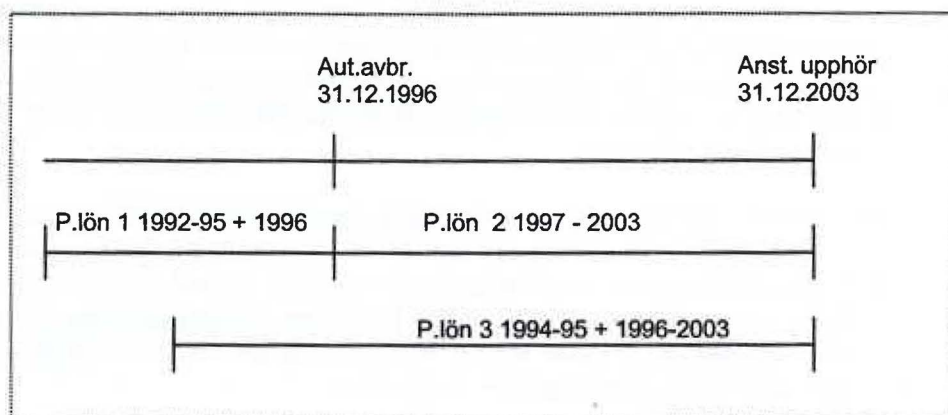
I samband med pensionsfallet jämförs de samordnade arbetspensionerna. För jämförelsen räknar man ut den pension efter samordning som den oavbrutna anställningen och tidigare fribrev ger och den pension efter samordning som anställningsperioderna efter avbrytandet och tidigare fribrev ger. Den större av de på detta sätt uträknade och samordnade pensionerna väljs. (Pensionsnämndens beslut 2107/98)

Den pensionsgrundande lönen för återstående tid efter den oavbrutna anställningen är den pensionsgrundande lönen i anställningen och den pensionsgrundande lönen för den avbrutna anställningen är den senare periodens pensionsgrundande lön. Om den senare perioden inte har fortgått sex månader, används den första periodens pensionsgrundande lön som lön för den återstående tiden.

Om det automatiska avbrytandet har gjorts i slutet av 1994 beräknas den pensionsgrundande lönen fram till avbrytandet enligt den beräkningsregel som gällde före år 1996 och efter avbrytandet enligt regeln för övergångsperioden. Om det automatiska avbrytandet har gjorts i slutet av 1995 beräknas den pensionsgrundande lönen fram till avbrytandet enligt den beräkningsregel som gällde före 1996 och efter avbrytandet enligt reglerna som trädde i kraft 1.1.1996.

44 APL

Bild 1.6 Automatiskt avbrytande under övergångsperioden för beräkningen av den pensionsgrundande lönen

Avbrytandet upphävs om anställningen upphör innan en månad har gått från avbrytandet. (A 30/93)

Exempel 1.15 Automatiskt avbrytande

Arbetstagaren är född 10.10.1941. Anställningstiden är 1.1.1986—30.6.2000. Automatiskt avbrytande 31.12.1995.

I perioden: Den pensionsgrundande lönen för tiden före avbrytandet är 1 600 e/mån.

II perioden: Den pensionsgrundande lönen för tiden efter avbrytandet är 1 580 e/mån.

Utan avbrytandet är den pensionsgrundande lönen 1 590 e/mån.

Pensionen från anställningsperioderna I och II:

$$\frac{120}{800} \times 1\,600 = 240,00 \text{ e/mån}$$

$$\frac{54}{800} \times 1\,580 = 106,65 \text{ e/mån}$$

Sammanlagt 346,65 e/mån

Pensionen för anställningen utan avbrytande:

$$\frac{174}{800} \times 1\,590 = 345,83 \text{ e/mån}$$

Eftersom den sammanlagda pensionen för de separata anställningsperioderna är högre än den beräknade pensionen utan avbrytande, beräknas anställningsperioderna som separata utgående från respektive pensionsgrundande lön. I samband med pensionsfallet räknar man på nytt ut vilket sätt som ger större pension, om återstående tid ansluts till den avbrutna anställningen.

Exempel 1.16 Automatiskt avbrytande, samordningen inverkar

Arbetstagaren är född 23.7.1937. Anställningstiden är 20.12.1966—21.3.2000. Automatiskt avbrytande 31.12.1994. Arbetsoförmåga börjar 22.3.2000. APL-fribrev 180 e/mån från en tidigare anställning, med en pensionsgrundande lön på 2 580 e/mån.

I perioden: Den pensionsgrundande lönen för tiden före avbrytandet är 2 500 e/mån.

II perioden: Den pensionsgrundande lönen för tiden efter avbrytandet är 2 590 e/mån.

Utan avbrytandet är den pensionsgrundande lönen 2 560 e/mån.

Pensionen för anställningsperiod I:

20.12.1966—31.12.1994 = 336 mån 11 dg (restdagarna överförs till följande period)

$$\frac{336}{800} \times 2\,500 = 1\,050 \text{ e/mån}$$

Pensionen för anställningsperiod II:

1.1.1995—31.12.1996 = 24 mån 11 dg (restdagarna från föregående period)

$$\frac{24 + 11/30}{800} \times 2\,590 = 78,89 \text{ e/mån}$$

1.1.1997—21.3.2000 = 38 mån 21 dg

46 APL

.....

$$\frac{38 + 21/30}{480} \times 2\,590 = 208,82 \text{ e/mån}$$

Pension för återstående tid 22.3.2000—23.7.2002 = 28 mån 2 dg

$$\frac{28 + 2/30}{1500} \times 2\,590 = 48,46 \text{ e/mån}$$

sammanlagt	1 386,17 e/mån
fribrev	<u>180,00 e/mån</u>
Sammanlagt	1 566,17 e/mån

Samordningsgrund är den pensionsgrundande lönen för period II 2 590 e/mån, varav samordningsgränsen 60 % är 1 554 e/mån = pension.

Pensionen för anställningen utan avbrytande:

$$\frac{360 + 11/30}{800} \times 2\,560 = 1\,153,17 \text{ e/mån}$$

$$\frac{38 + 21/30}{480} \times 2\,560 = 206,40 \text{ e/mån}$$

Pension för återstående tid:

$$\frac{28 + 2/30}{1500} \times 2\,560 = 47,90 \text{ e/mån}$$

sammanlagt	1 407,47 e/mån
fribrev	<u>180,00 e/mån</u>
Sammanlagt	1 587,47 e/mån

Samordningsgrund är den pensionsgrundande lönen för APL-fribrevet 2 580 e/mån, varav samordningsgränsen 60 % är 1 548 e/mån = pension.

Eftersom den samordnade pensionen med beaktande av det automatiska avbrytandet är större, räknas pensionen från anställningen från de separata anställningsperioderna. Invalidpensionen är 1 554 e/mån.

1.8 Tekniskt avbrytande

Om arbetstagaren i en fortlöpande anställning övergår från heltidsarbete till deltidarbete eller tvärtom, kan anställningen indelas i två separata perioder. Detta kallas tekniskt avbrytande. Tekniskt avbrytande kan göras tidigast från 1.1.1985. (4/85)

Ett tekniskt avbrytande av anställningen förutsätter att

- * anställningen har pågått minst tre år före tidpunkten för avbrytandet, (också efter automatiskt avbrytande)
- * arbetstagaren har en regelbunden arbetstid som har ändrats,
- * ändringen i arbetstiden har medfört att lönen sänkts med minst en fjärdedel eller höjts med minst en tredjedel
- * ändringen i arbetstiden inte är avsedd som tillfällig.

Endast pensionsfall kan upphäva det tekniska avbrytandet när pensionsfallet inträffar innan två år har förflutit sedan det tekniska avbrytandet. Att anställningen upphör har ingen betydelse.

Den anställningstid på tio år som är en förutsättning för automatiskt avbrytande räknas från det tekniska avbrytandet framåt.

Exempel 1.17 Tekniskt avbrytande

Arbetstagaren är född år 1946. Anställningstiden är 1.10.1988—18.6.2000. Arbetstagaren övergick från heltidsarbete till deltidarbete 1.5.1993. Lönen för heltidsarbetet är 2 100 e/mån och lönen för deltidarbete är 1 300 e/mån.

Anställningen delas in i två separata anställningsperioder. Pensionen räknas ut separat för båda perioderna.

Den pensionsgrundande lönen för anställningstiden 1.10.1988—30.4.1993 är 2 100 e/mån.

$$\text{Pension} = \frac{55}{800} \times 2\,100 = 144,38 \text{ e/mån}$$

Den pensionsgrundande lönen för anställningstiden 1.5.1993—18.6.2000 är 1 300 e/mån.

$$\text{Pension} = \frac{85 + 18/30}{800} \times 1\,300 = 139,10 \text{ e/mån}$$

48 APL

1.9 Pensionsformerna

APL-pensionsformerna är ålderspension, invalidpension, arbetslöshetspension, deltidspension och familjepension. Ålderspensionen kan betalas ut i förtid. Den kan också skjutas upp. På basis av arbetsoförmåga beviljas invalidpension, delpension, tidsbegränsat rehabiliteringsstöd samt individuell förtidspension. Familjepension beviljas som efterlevandepension och barnpension, i vissa fall också som pension till före detta make.

Deltidspension och familjepension behandlas senare i var sitt kapitel.

1.9.1 Ålderspension

Pensionsåldern är i allmänhet 65 år. En arbetstagare har rätt till ålderspension när han har uppnått pensionsåldern. Den anställning som arbetstagaren lämnar för att gå i pension måste dock upphöra innan pensionen kan beviljas. Ålderspensionen börjar i allmänhet den första dagen kalendermånaden efter den dag då arbetstagaren uppnått pensionsåldern, om pensionsansökan har lämnats in inom tre månader från att anställningen upphört. I annat fall börjar pensionen i början av månaden efter att ansökan lämnats in.

Exempel 1.18 Uträkning av ålderspension

Arbetstagaren är född 6.6.1937. Anställningstiden är 7.2.1993—6.6.2002. Den pensionsgrundande lönen är 1 700 e/mån. Den intjänade pensionen från anställningar som upphört tidigare är 700 e/mån.

Intjäning av pension enligt 1,5 %:

Pensionsgrundande tid 7.2.1993—31.12.1996 = 46 mån 24 dg

$$\frac{46 + 24/30}{800} \times 1\,700 = 99,45 \text{ e/mån}$$

Intjäning av pension enligt 2,5 %:

Pensionsgrundande tid 1.1.1997—6.6.2002 = 65 mån 6 dg

$$\frac{65 + 6/30}{480} \times 1\,700 = 230,92 \text{ e/mån}$$

Ålderspensionen fr.o.m. 1.7.2002 är $700 + 99,45 + 230,92 = 1\,030,37$ e/mån.

Samordningsgrunden är 1 800 e/mån. Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,800 = 1\,080$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

1.9.2 Förtida ålderspension

Ålderspensionen kan tas ut i förtid tidigast vid 60 års ålder. När ålderspension betalas ut i förtid, minskar pensionen med en viss procent för varje månad som pensionen betalas ut före den månad då pensionstagaren uppnår den allmänna pensionsåldern. Förtidsminskningen är 0,4 % per månad. Minskningen räknas bort från den fram till pensioneringstidpunkten intjänade pensionen efter samordning.

Den förtida ålderspensionens belopp ändras inte när pensionstagaren fyller 65 år. Den förtida ålderspensionens belopp är och förblir mindre än en ålderspension som beviljas vid 65 års ålder på grund av den kortare intjäningstiden och förtidsminskningen. Fastän arbetspensionen beviljas som förtida pension, beaktas arbetspensionen dock utan förtida uttag vid fastställande av folkpensionen (se närmare om folkpensionen kapitel 9). (A 53/85, A 24/93, A 23/99, A 6/2000)

Exempel 1.19 Förtida uttag av ålderspension

Arbetstagaren är född 4.3.1942. Anställningstiden är 15.4.1974—31.3.1998. Den intjänade pensionen från anställningen är 600 e/mån (ind. 2054). Samordningen påverkar inte pensionsbeloppet. Arbetstagaren tar ut ålderspensionen i förtid från 1.4.2002.

Förtidsminskningen är 0,40 % och den tid som pensionen tidigareläggs 1.4.2002—1.4.2007 = 5 år = 60 mån.

Förtidsminskningsprocenten är $60 \times 0,4 \% = 24 \%$.

Förtidsminskningen är $0,24 \times 600 = 144$ e/mån.

Den samordnade förtida ålderspensionen fr.o.m. 1.4.2002 är $600 - 144 = 456$ e/mån.

1.9.3 Uppskjuten ålderspension

Om ålderspensionen uppskjuts så att den börjar senare än i början av månaden efter att personen fyllt 65 år höjs pensionen. Från och med år 2000 är uppskovsförhöjningen 0,6 % för varje månad med vilken pensionen uppskjuts. För uppskovstid före år 2000 är uppskovsförhöjningen 1 % per månad. Uppskovsförhöjningen räknas på den samordnade pensionen som beräknats vid

50 APL

.....

65 års ålder och som omräknas till indexnivån för det år då pensionen börjar betalas. (A 53/85, A 23/99, A 6/2000)

Exempel 1.20 Uppskjuten ålderspension

Arbetstagaren är född 13.2.1937. Den samordnade ålderspensionen i 65 års ålder är 700 e/mån. Arbetstagaren går i ålderspension 1.12.2002.

Uppskovstiden är 1.3.—30.11.2002 = 9 mån

Uppskovsförhøjningsprocenten är $9 \times 0,6 = 5,4 \%$.

Uppskovsförhøjningen är $0,054 \times 700 = 37,80$ e/mån.

Den samordnade uppskjutna ålderspensionen fr.o.m. 1.12.2002 är $700 + 37,80 = 737,80$ e/mån.

1.9.4 Pensioner beviljade på basis av arbetsoförmåga

Invalidpension

Invalidpension som beviljas tills vidare kan beviljas en arbetstagare som inte fyllt 65 år och som bedöms vara kontinuerligt arbetsoförmögen i minst ett år. Full invalidpension beviljas, om arbetsförmågan har blivit nedsatt med minst tre femtedelar. Invalidpensionen beviljas som delpension, om arbetsförmågan är nedsatt med $2/5$ — $3/5$.

Full invalidpension börjar i allmänhet efter den s.k. primärtiden för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen. Delpension och i vissa fall också full invalidpension börjar i början av månaden efter arbetsoförmågans inträde. Delpensionen är hälften av full pension. (25/72, 33/81, A 8/89)

Invalidpension kan beviljas på tidigare grunder, om arbetstagaren blir arbetsoförmögen på nytt inom två år från att den tidigare helegående invalidpensionen (full invalidpension, delinvalidpension eller individuell förtidspension) har upphört. Om arbetsförmågan beror på samma sjukdom som tidigare, kan invalidpension beviljas på tidigare grunder också om det har gått längre tid än två år. (Pärmen Invalidpension och individuell förtidspension A23/91, del 14).

Om arbetstagaren blir arbetsoförmögen på grund av en sjukdom som han hade redan när anställningen började, har han rätt till invalidpension på grund av denna anställning endast om anställningen hunnit fortgå i minst ett år innan han blev arbetsoförmögen (**begränsningsstadgande**). Om arbetsförmågan inträder inom mindre än ett år från den tidpunkt då anställningen började, bestäms

invalidpension med pension för återstående tid på basis av den pensionsgrundande lönen i den tidigare anställning till vilken den återstående tiden ansluts. Om det har gått mer än 360 sådana dagar som inte förlänger efterkarenstiden från det att den föregående anställningen upphörde till pensionsfallet, beviljas invalidpensionen som fribrev. En begränsad anställning förlänger inte efterkarenstiden. Den pension som intjänats i en begränsad anställning fogas till ålderspension som beviljas efter invalidpensionen. (Pärmen Invalidpension och individuell förtidspension A23/91, del 7).

Rehabiliteringsstöd

Invalidpension betalas som rehabiliteringsstöd, om arbetstagarens arbetsförmåga åtminstone delvis kan återställas genom vård eller rehabilitering och det har gjorts upp en vård- eller rehabiliteringsplan för honom. Rehabiliteringsstödet beviljas alltid på viss tid. Liksom invalidpension som beviljas tills vidare kan också rehabiliteringsstöd beviljas endast om arbetstagaren har varit eller bedöms vara arbetsoförmögen i minst ett år från den tidpunkt då arbetsoförmågan uppstått. Rehabiliteringsstödet är lika stort som invalidpension som beviljas tills vidare och det kan också beviljas till beloppet för delpension. (A 47/95)

Exempel 1.21 Rehabiliteringsstöd

Arbetstagaren är född 29.1.1956. Anställningstiden är 1.8.1980—15.6.2000 och den pensionsgrundande lönen 1 700 e/mån. Arbetsförmågan börjar 16.6.2000.

Arbetstagarens rehabiliteringsstöd beviljas efter primärtiden för sjukförsäkringsdagpenningen för tiden 1.7.2001—31.12.2002.

Rehabiliteringsstödet är lika stort som invalidpension som beviljas tills vidare.

Pensionen för anställningstiden är

$$\frac{238 + 15/30}{800} \times 1\,700 = 506,81 \text{ e/mån.}$$

Pensionen för den återstående tiden är

$$\frac{67 + 14/30}{800} \times 1\,700 = 143,37 \text{ e/mån}$$

$$\frac{120}{1000} \times 1\,700 = 204 \text{ e/mån}$$

52 APL

$$\frac{60}{1500} \times 1\,700 = 68 \text{ e/mån.}$$

Rehabiliteringsstöd sammanlagt $506,81 + 143,37 + 204 + 68 = 922,18$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,700 = 1\,020$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Individuell förtidspension

Individuell förtidspension kan beviljas arbetstagare som fyllt 60 år och vars arbetsförmåga med hänsyn till ett antal faktorer har nedgått till den grad att han rimligtvis inte längre kan förutsättas arbeta vidare. Personer födda före 1944 kan beviljas individuell förtidspension efter att de fyllt 58 år. (A 33/93, A 23/99)

Den individuella förtidspensionen är lika stor som en heleffektiv invalidpension. I pensionen skall ingå rätt till återstående tid, om arbetstagaren inte gått i ålderspension från den offentliga sektorn vid en sänkt pensionsålder.

Individuell förtidspension börjar betalas som delpension, om pensionstagarens förvärvsinkomster under tiden som pensionerad överstiger 15,14 euro i månaden på indexnivå 142 (219 e/mån på indexnivån 2054 år 2002) men är lägre än 60 % av den pensionsgrundande lönen. Om förvärvsinkomsterna överstiger 60 % av lönen, blir den individuella förtidspensionen vilande för den tid som pensionstagaren arbetar, dock högst fem år. Pensionstagaren tjänar inte in ny pension medan han arbetar utom i de fall då det till pensionen inte har anslutits återstående tid.

Vanligtvis ges först ett förhandsbeslut om individuell förtidspension. Pensionsfallet för individuell förtidspension är den dagen då också den sista förutsättningen för pensionen har uppstått. Den individuella förtidspensionen börjar när alla förutsättningar för beviljande av pensionen har uppstått, tidigast från och med början av månaden efter att ansökan om pension eller förhandsbeslut har lämnats in. (A 23/91, LA 16/99)

Rehabiliteringstillägg

Rehabiliteringstillägg är ett tillägg som betalas utöver rehabiliteringsstöd, tills vidare beviljad invalidpension eller individuell förtidspension. Det är 33 procent av den samordnade pensionen som betalas till pensionstagaren. Det betalas endast för de fulla kalendermånader under vilka pensionstagaren har deltagit i

aktiv rehabilitering ordnad av arbetspensionsanstalten. Rehabiliteringstillägget betalas separat av den offentliga och den privata sektorns pensionssystem. Den privata sektorns tilläggs pensioner beaktas inte när rehabiliteringstillägget beräknas. (A 47/95)

Exempel 1.22 Rehabiliteringstillägg

För tiden med yrkesinriktad rehabilitering 1.9—31.12.2001 betalas i föregående exempelfall förutom rehabiliteringsstödet ett rehabiliteringstillägg på 33 %

$$0,33 \times 922,18 = 304,32 \text{ e/mån.}$$

Rehabiliteringsstödet och -tillägget är sammanlagt 1 226,50 e/mån.

Rehabiliteringspenning

För att förebygga arbetsoförmåga betalas rehabiliteringspenning till arbetstagare som arbetar men hotas av arbetsoförmåga och för vilken pensionsanstalten ordnar yrkesinriktad rehabilitering. Dess belopp är 133 % av det totala beloppet samordnade invalidpensioner som betalas ur arbetspensionssystemet. Rehabiliteringspenningens belopp är alltså lika stort som rehabiliteringsstödet och -tillägget sammanlagt (se ex. 1.21 och 1.22). Rehabiliteringspenningen betalas helt och hållet av den arbetspensionsanstalt inom den offentliga eller den privata sektorn som ordnar rehabiliteringen. Den privata sektorns tilläggs pensioner beaktas inte när rehabiliteringspenningen beräknas. (A 47/95)

Om pensionsfallet inträffar innan det har gått två år från att rehabiliteringspenningen enligt arbetspensionslagarna har upphört, bestäms invalidpensionen på samma sätt som den hade bestämts om personen hade blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då rehabiliteringslöftet gavs. (A 30/97)

Exempel 1.23 Individuell förtidspension

Arbetstagaren är född 10.5.1943. Den sista APL-anställningen 1.6.1998—15.1.2001. Den pensionsgrundande lönen är 1 900 e/mån. Den intjänade pensionen från anställningar som upphört tidigare är 720 e/mån. Den pensionsgrundande lönen och pensionen är angivna i indexnivån för år 2001. Arbetstagaren blir arbetsoförmögen i en utsträckning som berättigar till individuell förtidspension 18.3.2001. Han går i pension med en individuell förtidspension 1.6.2001, och då uppfylls även åldersförutsättningen.

Pensionen för den sista anställningen är

54 APL

$$\frac{31 + 15/30}{800} \times 1\,900 = 74,81 \text{ e/mån.}$$

Pensionen för den återstående tiden 10.5.2001—10.5.2008 är

$$\frac{24 + 1/30}{1000} \times 1\,900 = 45,66 \text{ e/mån}$$

$$\frac{60}{1500} \times 1\,900 = 76 \text{ e/mån.}$$

Den individuella förtidspensionen är $720 + 74,81 + 45,66 + 76 = 916,47$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,900 = 1\,140$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 1.24 Individuell förtidspension som delpension

Pensionstagaren får individuell förtidspension. Pensionsbeloppet är 820 e/mån och den pensionsgrundande lönen 1 490 e/mån på indexnivån för år 2001. Medan han får individuell förtidspension börjar han 1.2.2001 en anställning, där lönen är 840 e/mån.

Den individuella förtidspensionen betalas som delpension, eftersom förvärvsinkomsterna överstiger gränobeloppet enligt APL, men är lägre än 60 % av den pensionsgrundande lönen. Delpensionen är hälften av full pension.

$$\text{Delpension} = 0,50 \times 820 = 410 \text{ e/mån.}$$

Samordningsgränsen är $0,3 \times 1\,490 = 447$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

1.9.5 Arbetslöshetspension

Arbetslöshetspension kan beviljas en person som

- * har fyllt 60 år
- * har fått ett intyg från arbetslöshetskassan eller FPA om att han har fått arbetslöshetsdagpenning för maximitiden (500 dagar har gått ut eller rätten till tilläggsdagar har upphört i slutet av den månad då personen har fyllt 60 år)

- * har fått Arbetskraftsbyråns intyg över att han är anmäld hos Arbetskraftsbyrån som arbetslös arbetssökande och inget arbete kan anvisas honom
- * har under de femton år som omedelbart föregår pensionsfallsåret haft pensionsgrundande förvärvsarbete i sammanlagt fem år. De fem åren i arbete räknas enligt månads- eller dagtekniken beroende på när anställningen upphört.

Enligt regeringens proposition (RP 45/2002) som för tillfället är under beredning skall de personer för vilka det ovannämnda 5/15 års kravet inte uppfylls få en förlängd kontrollperiod på 20 år. Tidskravet är då 5/20 år för sådana personer födda före 1945 som omfattas av de bestämmelser som gällde före år 2000 (se Arbetstagare född före 1945) eller som efter att ha erhållit arbetslöshetsdagpenning för maximitiden hade övergått till att få arbetsmarknadsstöd och fick arbetsmarknadsstöd 1.1.2000. För att 5/20-regeln skall kunna tillämpas på en person skall han ha 15 år av arbete som omfattas av arbetspensionslagarna.

Arbetslöshetspensionen börjar i början av månaden efter att alla villkor för beviljande av pension har uppfyllts (A 4/94, A 37/99, A 6/2000, A 23/2001). Om arbetstagaren blir arbetslös på nytt inom ett år från det att arbetslöshetspensionen har avbrutits, börjar den tidigare pensionen betalas ut på nytt.

De nedan relaterade bestämmelserna, som trädde i kraft 1.1.2000, tillämpas alltid på personer som är födda 1945 eller senare. En arbetstagare född före 1945 kan under vissa förutsättningar få arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från år 1994 (se Arbetstagare som är född före 1945).

Pensionsfall för arbetslöshetspension

Som pensionsfall för arbetslöshetspension betraktas den dag då alla villkor för beviljande av arbetslöshetspension har uppfyllts. I allmänhet är det den sista dagen i månaden innan pensionen börjar, om Arbetskraftsbyråns intyg har daterats inom en månad från den dagen då den arbetslöse har fått arbetslöshetskassans intyg över att dagpenning betalats för maximitiden. Om Arbetskraftsbyråns intyg har daterats senare, inträffar pensionsfallet den dagen då intyget undertecknas.

Hur arbetslöshetspensionen bestäms

Arbetslöshetspensionen bestäms på samma sätt som den invalidpension som skulle ha beviljats sökanden om han hade haft rätt till invalidpension vid pensionsfallstidpunkten. Från och med 1.1.2000 kan arbetslöshetspension beviljas

- * som fribrev som inte innehåller och inte heller kommer att innehålla pensionsdel för återstående tid
- * med en vilande pensionsdel för återstående tid eller
- * arbetslöshetspension med pensionsdel för återstående tid (se Arbetstagarare som är född före 1945).

Arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid avser en sådan arbetslöshetspension i vilken pensionsdelen för återstående tid inte betalas, trots att personen har rätt till pension för återstående tid. En sådan arbetslöshetspension betalas till beloppet av den pension som personen tjänat in före pensionsfallet. Pensionsdelen för återstående tid fogas först till ålderspension eller eventuell familjepension som beviljas efter en sådan pension. Om en arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid ändras till invalidpension, börjar den vilande pensionsdelen för återstående tid inte utbetalas, dvs. pensionsbeloppet ändras inte. Vilande pensionsdel för återstående tid fogas till den intjänaden pensionen först när invalidpensionen ändras till ålders- eller familjepension.

När en delpension som har beviljats före 1.1.2000 ändras till en arbetslöshetspension ändras pensionens belopp att motsvara beloppet för en full invalidpension med pensionsdel för återstående tid.

När en delpension som har beviljats 1.1.2000 eller senare ändras till en arbetslöshetspension tillämpas bestämmelserna från år 2000. Om arbetstagaren inte är skyddad genom ikraftträdelsebestämmelsen beviljas som arbetslöshetspension den fribrevspension som har intjänats fram till pensionsfallet för arbetslöshetspensionen. Den återstående tiden lämnas vilande. Som fribrev beviljas de pensioner som har intjänats från anställningsförhållanden samt fribrevet som har intjänats under perioden med delpension.

Arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid utökas med eventuella arbetspensionstillägg och barntillägg som räknas ut på basis av den intjänade pensionen. Arbetspensionstillägg och barntillägg som räknas ut på basis av den vilande pensionsdelen för återstående tid fogas först till ålderspension som beviljas efter arbetslöshetspensionen. Familjepension utökas endast med arbetspensionstillägg, inte med barntillägg.

Rätt till återstående tid

Rätten till pension för återstående tid utreds antingen på den första tilläggsdagen, pensionsfallsdagen eller den första dagen i den första anställningen på vilken lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa tillämpas.

Om den arbetslöse fyller 57 år innan han har fått inkomstrelaterad dagpenning eller grunddagpenning för maximitiden 500 dagar, kan han få dagpenning till

slutet av den månad då han fyller 60 år (tilläggsdagar). En enda sådan tilläggsdag räcker till för att rätten till återstående tid skall bestå, om den var i kraft under den första tilläggsdagen (se 1.2.2).

Normalt ansluts återstående tid till en anställning eller företagarperiod som pågått i sex månader. Enligt lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa skall en anställning dock fortgå i mer än tio månader, för att återstående tid skall kunna anslutas till en anställning som omfattas av lagen. Om arbetet är företagarverksamhet, tillämpas denna lag inte på det (A 16/98, A 20/98, A 23/99, A 37/99, LA 5/2001). Även om rätten till återstående tid undersöks den första tilläggsdagen kan återstående tid anslutas till förvärvsarbete under tilläggsdagarna, om personen under perioden med tilläggsdagar före pensionsfallet idkar företagarverksamhet som berättigar till pension för återstående tid eller har en anställning som fortgår mer än tio månader.

Arbetstagare som är född före 1945

En arbetstagare som är född före 1945 kan få arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från år 1994, om han **1.1.2000**

- * har rätt till arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utbildningsstöd enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, dvs. får arbetslöshetsdagpenning eller utbildningsstöd. Han anses ha rätt till arbetslöshetsdagpenning även i det fall att
 - självrisktiden för arbetslöshetsdagpenning pågår
 - han inte får arbetslöshetsdagpenning på den grund att han fick sjukdagpenning medan han var arbetslös eller
 - arbetslöshetsdagpenning inte betalas på grund av periodiserat avgångsvederlag eller annan inkomst av arbete.

Även om personen vid årsskiftet har rätt till arbetslöshetsdagpenning, består rätten till arbetslöshetspension enligt de gamla reglerna endast om uppsägningen har skett före 1.8.1999 (eller 1.7.1999 om uppsägningstiden var sex månader). Uppsägningstidpunkten har dock ingen betydelse om personen har fått full, jämkad eller minskad arbetslöshetsdagpenning för 100 dagar innan den pensionsberättigande anställningen upphör eller permitteringen börjar eller om det är fråga om en anställning på viss tid som upphör. Då räcker det med att personen 1.1.2000 har rätt till arbetslöshetsdagpenning. Om personen är arbetslös 1.1.2000 och får **arbetsmarknadsstöd**, omfattas han av bestämmelserna från år 2000 såtillvida han inte har fått arbetslöshetsdagpenning för 100 dagar under år 1999. Registret innehåller referensuppgifter om uppsägningstidpunkten, de 100 dagarna och arbetslöshet vid årsskiftet för personer födda före 1945 liksom om tilläggsdagarna.

58 APL

* arbetar, men

- det är fråga om en 10 månaders anställning

- han har fått arbetslöshetsdagpenning eller vuxenutbildningsstöd för minst 100 dagar år 1999. (A37/99)

Enligt bestämmelserna från år 1994 betraktas som pensionsfall för arbetslöshetspension den dag då den arbetslösa för första gången har de facto betalats arbetslöshetsdagpenning under 60 veckor + en månad (granskningsperioden) bakåt från den dag då Arbetskraftsbyrån gett sitt intyg. I praktiken fastställer utbetalaren av arbetslöshetsdagpenningen (Arbetslöshetskassan eller FPA) pensionsfallet i intyget om dagpenning så att det inträffar den första dagen med arbetslöshetsdagpenning under en period på 60 veckor bakåt från intygets datum. Den dagen är tidpunkten för pensionsfallet, om den som får dagpenning besöker Arbetskraftsbyrån inom en månad från intygets datum.

Enligt bestämmelserna från år 1994 räknas pensionsdelen för återstående tid med redan i arbetslöshetspensionen, om personen har rätt till återstående tid. Pensionsbeloppet påverkas inte av att arbetslöshetspensionen ändras till ålderspension. Närmare information om skyddbestämmelserna i fråga om arbetslöshetspension finns i bilaga 7.

Exempel 1.25 Arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från 1.1.1994, pensionsdel för återstående tid inkluderad

Arbetstagaren är född 16.5.1943. Anställningstiden är 11.1.1968—31.7.1999 och den pensionsgrundande lönen 1 600 e/mån.

Arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension, eftersom han har haft pensionsberättigande arbete i mer än fem år under de 15 år som omedelbart föregår pensionsfallsåret. Arbetstagaren har också rätt till pensionsdel för återstående tid.

Arbetstagaren får arbetslöshetsdagpenning utan avbrott från och med 11.8.1999 fram till 60 års ålder. Den första tilläggsdagen efter 500 dagar med arbetslöshetsdagpenning är 20.7.2001, som man kommer fram till genom att lägga 1 år 11 mån 19 dg till den dagen då anställningen upphörde (sju dagars självrisktid). Rätten till återstående tid är i kraft den första tilläggsdagen.

Det antagna datumet för dagpenningsintyget är 16.5.2003 (då arbetstagaren fyller 60 år). Under en 60 veckors period (ca 1 år 2 mån) från detta datum bakåt räknat är den första dagen med arbetslöshetsdagpenning 17.3.2002, då pensionsfallet för arbetslöshetspension inträffar.

Pensionen för anställningstiden är $\frac{378 + 20/30}{800} \times 1\,600 = 757,33 \text{ e/mån.}$

Pensionen för den återstående tiden 17.3.2002—16.5.2008 är

$$\frac{14}{1000} \times 1\,600 = 22,40 \text{ e/mån}$$

$$\frac{60}{1500} \times 1\,600 = 64 \text{ e/mån.}$$

Arbetslöshetspensionen före arbetspensionstillägg och samordning är $757,33 + 22,40 + 64 = 843,73 \text{ e/mån.}$

Arbetstagaren har åren 1999—2001 fått arbetslöshetsdagpenning för sammanlagt 622 dagar.

$$\frac{622}{22} = 28 \text{ mån}$$

Koefficienten för arbetspensionstillägget: $\frac{0,8 \times 28}{504 - 28} = 0,047059$

Arbetspensionstillägg: $843,73 \times 0,047059 = 39,71 \text{ e/mån.}$

Pensionen och arbetspensionstillägget är sammanlagt $843,73 + 39,71 = 883,44 \text{ e/mån.}$

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,600 = 960 \text{ e/mån.}$ Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 1.26 Arbetslöshetspension med vilande pensionsdel för återstående tid

Arbetstagaren är född 10.11.1945. Den sista APL-anställningen 1.9.1991—31.1.2001, där den pensionsgrundande lönen är 2 400 e/mån. Den intjänade pensionen när arbetslösheten börjar är sammanlagt 1 460 e/mån. Den högsta pensionsgrundande lönen är 2 800 e/mån och pensionsfallet inträffar 30.11.2005.

Arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension, eftersom han har haft pensionsberättigande arbete i mer än fem år under de 15 år som omedelbart föregår pensionsfallsåret.

60 APL

.....

Arbetspensionstillägg:

Dagarna med arbetslöshetsdagpenning under tiden 12.2.2001—31.12.2004: 1 008 dg.

$$\frac{1\,008}{22} = 45 \text{ mån}$$

$$\text{Koefficienten för arbetspensionstillägget: } \frac{0,8 \times 45}{504 - 45} = 0,078431$$

$$\text{Arbetspensionstillägg: } 1\,460 \times 0,078431 = 114,51 \text{ e/mån}$$

Pensionen och arbetspensionstillägget sammanlagt $1\,460 + 114,51 = 1\,574,51 \text{ e/mån}$.

Arbetslöshetspensionen från 1.12.2005 är $1\,574,51 \text{ e/mån}$.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,800 = 1\,680 \text{ e/mån}$. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Ålderspensionen som beviljas efter arbetslöshetspensionen i 65 års ålder:

Den vilande pensiondelen för återstående tid anknyts till ålderspensionen fr.o.m. 1.12.2010:

Pensionen för den återstående tiden 30.11.2005—10.11.2010 är

$$\frac{59 + 11/30}{1500} \times 2\,400 = 94,99 \text{ e/mån.}$$

Fribrevspension $1\,460 \text{ e/mån}$ + pension för återstående tid $94,99 \text{ e/mån}$
 $= 1\,554,99 \text{ e/mån}$.

$$\text{Arbetspensionstillägg: } 1\,554,99 \times 0,078431 = 121,96 \text{ e/mån.}$$

Pensionen och arbetspensionstillägget är sammanlagt $1\,554,99 + 121,96 = 1\,676,95 \text{ e/mån}$.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,800 = 1\,680 \text{ e/mån}$. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 1.27 Arbetslöshetspension som fribrev

Arbetstagaren är född 31.1.1941. Den sista APL-anställningen är 25.8.1983—27.3.1992. Den intjänade pensionen när arbetslösheten börjar är 930 e/mån och den högsta pensionsgrundande lönen 2 200 e/mån. Maximitiden på 500 dagar för inkomstrelaterad dagpenning från arbetslöshetskassan går ut våren 1994 innan arbetstagaren fyller 55 år, vilken innebär att han inte har rätt till tilläggsdagar. Efter att den inkomstrelaterade dagpenningen upphör får han grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd.

När arbetslöshetskassan ger maximitidsintyg över dagpenningen beviljas arbetslöshetspensionen som fribrev tidigast 1.2.2001.

Månader med arbetspensionstillägg när arbetslöshetsdagpenningarna erhållits före 1997

$$\frac{500}{22} = 22 \text{ mån.}$$

$$\text{Koefficienten för arbetspensionstillägget: } \frac{22}{504 - 22} = 0,045643$$

$$\text{Arbetspensionstillägg: } 930 \times 0,045643 = 42,45 \text{ e/mån.}$$

Pensionen och arbetspensionstillägget är sammanlagt $930 + 42,45 = 972,45$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,200 = 1\,320$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

1.10 Engångsbelopp och dröjsmålsförhöjning**1.10.1 Engångsbelopp**

Om beloppet av ålderspensionen eller invalidpension som beviljats som fribrev är mindre än 12,15 euro/månad år 2002 före samordning (0,84 euro/mån ind. 142), betalas pensionen som ett engångsbelopp, som beräknas enligt koefficienter som social- och hälsovårdsministeriet fastställt. Koefficienterna och detaljerade anvisningar om hur engångsbeloppet skall räknas finns i PSC:s cirkulär A 7/2000.

1.10.2 Dröjsmålsförhöjning

Om handläggningen av en pension på en pensionsanstalt tar längre än tre månader, måste anstalten betala en dröjsmålsförhöjning på pensionen. Dröjsmålsförhöjningen följer räntesatsen enligt 4 § 3 mom. räntelagen. Dröjsmålsförhöjningen betalas inte om den är lägre än 5,15 euro enligt index för år 2002 (2,52 euro ind. 1006). (A 22/92, A 15/95, LA 17/94, LA 2/95)

Uträkning av APL-pensionen i samband med pensionsfallet

- * **Den pensionsgrundande tiden i den fortgående APL-anställningen räknas ut med beaktande av**
 - anställningstiden efter 23 års ålder
 - återstående tid
 - sänkt pensionsålder
- * **Intjäningsprocenterna under olika perioder i den fortgående anställningen räknas**
 - tiden före 1.7.1962 (1%) halveras
 - tiden efter 30.6.1962 (1,5 %)
 - tiden från början av det år då arbetstagaren fyllde 60 år (2,5 %)
 - återstående tid 50—60 år (1,2 %)
 - återstående tid 60—65 år (0,8 %)
- * **Den pensionsgrundande lönen i anställningen beräknas** (se Beräkningen av den pensionsgrundande lönen s. 37)
- * **Pensionen för perioder med olika intjäningsprocent under anställningen räknas ihop**
- * **Pensionerna för olika APL-anställningar räknas ihop**
- * **Arbetspensionstillägg och barntillägg räknas in i pensionen**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Hur den samordnade pensionen påverkas av ett automatiskt avbrytande undersöks**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas.**

I praktiken framgår de intjänade pensionerna för tidigare anställningar (fribreven) och arbetspensionstilläggsprocenten av PSC:s registerutdrag. De uppgifter om den sista anställningen som behövs för uträkningen av pensionen får pensionsanstalten av arbetsgivaren.

2 KAPL-PENSION

2.1 Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (KAPL)

Lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden, KAPL, trädde i kraft 1.7.1962, samtidigt som APL. Lagen omfattar personer som arbetar inom branscher för vilka kortvariga anställningar är karaktäristiska. Lagen gäller bl.a. anställda inom byggnads-, skogs-, lantbruks- och hamnbranschen. Även anställda inom den offentliga sektorn som arbetar inom motsvarande branscher kan omfattas av KAPL om de inte är fast anställda året runt. En arbetstagare omfattas av lagen från början av det år då han fyller 14 år.

KAPL tillämpas endast på arbetare, inte tjänstemän. Lagen tillämpas på anställda inom rör- och elbranschen som är anställda på byggfirmer.

2.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer

KAPL-pensionen beräknas från arbetstagarens sammanlagda löner för de år då den lägre inkomstgränsen överskrids. Gränsbeloppen i lagen är uttryckta i indexnivå 100 för år 1962.

Intjäningsprocenterna och pensionsslagen är desamma som i APL.

2.2 Pensionsgrundande tid och löner

I KAPL-pensionen beaktas förutom arbete, dessutom återstående tid, tid med helegativ pension, förmåner som ger rätt till arbetspensionstillägg och uppskovstid i likhet med APL. Rätten till pension baserar sig emellertid på lönebeloppet i stället för anställningens längd. Enligt KAPL beaktas inte löner under tiden före 1.7.1962. Vid beräkningen av pensionen tillämpas inte heller dagtekniken enligt APL.

2.2.1 Anställningstid och pensionsgrundande löner

Till KAPL-pension berättigar de löner fr.o.m. början av den månad då personen fyllt 23 år, tidigast 1.7.1962, som överstiger det lägre gränsbeloppet i KAPL (se bilaga 5) och på basis av vilka KAPL-premier skall betalas. Det lägre gränsbeloppet är 690,97 euro år 2002 (33,64 euro enligt index 100). Vid beräkningen av pensionen justeras lönerna med APL-index och ett belopp

motsvarande arbetstagares arbetspensionspremieprocent för respektive år dras av från dem, liksom i APL. Lönerna berättigar till pension om de överstiger gränsbeloppet innan premien dras av.

Avvikande från APL räknas semesterersättning, som betalas när en anställning upphör, med i KAPL-lönerna.

2.2.2 Återstående tid och lön för återstående tid

Förutsättningar Tiden från pensionsfallet fram till pensionsåldern, d.v.s. den återstående tiden, är pensionsgrundande, om arbetstagaren inom KAPL-branscherna har förtjänat minst det högre gränsbeloppet enligt KAPL inom 540 dagar

- * innan den sjukdom som lett till arbetsoförmåga har inträtt,
- * före pensionsfallet,
- * före den första tilläggsdagen eller
- * för personer som fyllt 55 år före en anställning på högst 10 månader börjar (s.k. 10 månaders anställning, se nedan eller APL 1.2.2).

Det högre gränsbeloppet är 2 763,66 euro år 2002 (134,55 euro enligt index 100). Gränsbeloppen nämns i bilaga 5. Den ovannämnda granskningsperioden på 540 dagar förlängs av dagar då arbetstagaren har fått förmåner som räknas upp i bilaga 3.

Villkoren gällande bosättning och försäkringsperioder för återstående tid är desamma i KAPL som i APL (se APL 1.2.2). Anställningstiden som är en förutsättning för återstående tid, 12 månader under en 10 års tid, skall vara faktisk tid i arbete. KAPL-lönens betalningsmånad i anställningsförhållanderegistret motsvarar alltså en månads faktiskt arbete under ett kalenderår då KAPL-lönerna uppgår till minst det lägre gränsbeloppet. När anställningstiden beräknas omvandlas KAPL-lönerna inte till anställningsmånader med hjälp av gränsbeloppet enligt APL, såsom man gör när man utreder om en arbetstagare har rätt till arbetslöshets- eller deltidspension (se 2.5).

Lön för återstående tid Lönen för återstående tid, d.v.s. medellönen, är det månatliga medeltalet av de indexjusterade årslönerna efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift under de år då lönen överskridit det högre gränsbeloppet. Den fås genom att dividera årslönernas summa med antalet månader som ingår i dessa år. Vid beräkningen av medellönen beaktas arbetstagarens löner från och med början av det kalenderår då arbetstagaren fyller 23 år (A 4/99). Av det år då arbetstagaren insjuknat beaktas endast tiden och lönerna fram till den dag då han insjuknade.

66 KAPL

.....

Om den återstående tiden bestäms enbart på grundval av KAPL, läggs också APL-lönerna under beräkningsåren för medellönen till KAPL-lönerna till beloppet av den pensionsgrundande lönen enligt APL. APL-lönernas belopp räknas genom att multiplicera den pensionsgrundande APL-lönen med tiden i arbete under beräkningsåret för medellönen. Tiden räknas med en dags noggrannhet. Från och med år 1998 räknas också KoPL-lönerna med i KAPL-medellönen, om de årliga KoPL-lönerna överstiger det lägre gränobeloppet.

Från de kalenderår, d.v.s. försäkringsåren, som ligger till grund för beräkningen av medellönen räknas den tid bort för vilken arbetstagaren före pensionsfallsåret har fått förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg (se bilaga 3). De olika förmånsdagarna omvandlas förmånsslagsvis till att motsvara 360 dagar genom att multiplicera antalet förmånsdagar med 360 och dividera med det maximala antalet dagar för vilka respektive förmån i medeltal kan betalas per år (högsta antal dagar per månad enligt bilaga 3 multiplicerat med tolv) (A 4/99). Dagar med förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg dras dock inte av om lön (APL, KAPL, KoPL) och förmån har betalats samtidigt för samma dagar.

I vissa situationer kan KAPL-medellönen ersättas med löner som omfattas av någon annan lag. Om personen har rätt till återstående tid enligt APL, FöPL eller LFöPL med stöd av efterkarensbestämmelserna, men den återstående tiden ansluts till KAPL-lönerna för att personens KAPL-löner överskrider det högre gränobeloppet, kan medellönen enligt KAPL ersättas med en högre pensionsgrundande APL-lön eller arbetsinkomst enligt FöPL eller LFöPL. Om arbetstagaren inte har en enda KAPL-årslön som överstiger det högre gränobeloppet, fastän lönekravet för återstående tid uppfylls, räknas pensionen för återstående tid enligt en medelmånadslön som beräknats enligt det högre gränobeloppet.

Om arbetstagaren har rätt till en pension enligt lagen om pension för lantbruksföretagare som inkluderar återstående tid (se kap. 6), är det tillräckligt för att få rätt till återstående tid enligt KAPL att KAPL-lönerna uppgår till det lägre gränobeloppet under 540 dagar. Medellönen räknas då från de KAPL-löner som överstiger det lägre gränobeloppet. Under dessa 540 dagar skall den nedre gränsen överskridas under minst ett kalenderår.

10
månaders
anst.

I fråga om KAPL tillämpas också lagen om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa (se APL 1.2.2). Den anställningstid på högst 10 månader som nämns i lagen avser i detta fall arbete som utförts utan avbrott för samma arbetsgivare. Denna lön från 10 månaders anställningen tas inte med i beräkningen av medellönen, men man tjänar dock in pension för lönen från arbetet fram till pensionsfallet.

Om arbetstagaren är anställd hos samma arbetsgivare längre än 10 månader utan avbrott beaktas vanligen lönen i denna KAPL-anställning på vanligt sätt vid beräkningen av medellönen. (A 20/98, A 23/99, A 37/99)

2.3 Intjänning av pension

Intjänandet av arbetspension börjar från och med de KAPL-löner som arbetstagaren förtjänat under den månad då han fyller 23 år. Han kan dock få invalidpension redan innan han fyllt 23 år och förmånstagare kan få familjepension efter en arbetstagare som avlidit före 23 års ålder.

Från och med 1.7.1962 tjänar man in pension med 1,5 % om året:

$$\text{Månatlig pension} = \frac{1}{800} \times \text{summan av KAPL-lönerna efter indexjustering och avdrag för arbetstagares pensionsavgift}$$

Från och med början av det år då arbetstagaren fyller 60 år är intjäningsprocenten 2,5 % per år (i likhet med APL)

$$\text{Månatlig pension} = \frac{1}{480} \times \text{summan av KAPL-lönerna efter indexjustering och avdrag för arbetstagares pensionsavgift}$$

Den återstående tiden räknas i månader från pensionsfallet till pensionsåldern. För lönen för återstående tid och tiden med heffektiv pension tjänar man in KAPL-pension enligt 1,2 % per år från dagen efter 50-årsdagen till 60-årsdagen och enligt 0,8 % från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen. Reglerna är alltså desamma som i APL.

För den återstående tiden och tiden med heffektiv pension tjänar man dock in pension enligt 1,5 %, om arbetstagaren är född före 1943 och hade rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Om en sådan arbetstagare emellertid var **permitterad** och fick hel eller jämkad dagpenning efter 31.10.1995 och återvände till samma arbetsgivares tjänst före 29.2.1996, har han inte rätt till intjäningsprocenten 1,5 %. (A 46/95)

Pensionen **samordnas**, d.v.s. begränsas till 60 procent av den högsta pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten (se närmare kap. 9).

2.4 Tillägg till pensionen

Barntillägg, arbetspensionstillägg och uppskovsförhöjning fastställs enligt KAPL på samma sätt som enligt APL (se APL 1.6).

68 KAPL

2.5 Pensionsformerna

KAPL-pensionsslagen är desamma som i APL (se APL 1.9)

Ålderspension beviljas alltid från början av månaden efter ansökan. KAPL-arbetet behöver emellertid inte ha upphört när arbetstagaren börjar få ålderspension. Som pensionsgrundande lön för ålderspension betraktas inte de löner som arbetstagaren förtjänat under den månad då han fyller 65 år och de sex föregående kalendermånaderna. Som månadslön under denna period räknas den indexjusterade medellönen under tolv månader före denna period.

För att få deltidspension eller arbetslöshetspension krävs 5 år pensionsberättigande anställningstid under de 15 sista kalenderåren före pensionsfallsåret. För vissa personer födda före 1945 förutsätts 5 års anställningstid under 20 kalenderår (se APL 1.9.5). KAPL-lönerna omvandlas till att motsvara dessa tider genom att KAPL-lönerna under respektive år divideras med APL-gränsbeloppet. Högst 12 månader beaktas per år. För att få deltidspension måste man dessutom ha tolv månader heltidsarbete under de sista 18 månaderna före deltidspensionen. I fråga om KAPL-anställningar kan arbetstiden inte alltid fastställas, utan heltidsarbetet måste beräknas utgående från lönen. (A 7/96)

Exempel 2.1 Fribrevspension

Arbetstagaren är född 7.3.1945. KAPL-lönerna är följande:

år 1991	270 e	under gränsbeloppet
år 1993	18 000 e	
år 1995	20 650 e	

Lönerna i indexnivån för år 2002 (2054) är

$$\text{år 1993} \quad 18\,000 \times \frac{2054}{1688} = 21\,902,84 \text{ e}$$

$$\text{år 1995} \quad 20\,650 \times \frac{2054}{1712} = 24\,775,18 \text{ e}$$

sammanlagt 46 678,02 e

$$\text{Pension} = \frac{46\,678,02}{800} = 58,35 \text{ e/mån}$$

KAPL-fribrevspensionen är 58,35 euro/mån enligt index 2054.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,720,83 = 1\,032,50$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 2.2 KAPL-invalidpension

Arbetstagaren är född 20.10.1943. Arbetsoförmågan börjar 1.6.2001. APL-anställningstiden är 16.10.1966—7.5.1989 och den pensionsgrundande lönen är 2 200 e/månad. Den intjänade APL-pensionen är 742,50 e/mån i indexnivån 2054 för år 2002.

KoPL-löner finns år 2001. Efter att arbetstagares pensionsavgift dragits av är lönerna 800 e i indexnivån för år 2002. Den intjänade KoPL-pensionen är 1 e/mån.

KAPL- och KoPL-lönerna är följande:

År	KAPL-löner e/år index för anställningsåret	KAPL-löner e/år ind. 2054*	Måna- der	Dagar med arbetsl.dp.	KoPL-lön e/år ind. 2054*
1989	10 500	15 549,39	12	32	
1990	17 000	23 577,31	12		
1991	17 500	22 536,05	12		
1992	19 000	23 202,14	12		
1993	19 500	23 728,08	12		
1994	17 000	20 686,02	12	30	
1995	18 000	21 595,79	12		
1996	17 000	19 159,27	12	66	
1997	16 500	18 071,42	12		
1998	18 500	19 842,77	12		
1999	20 000	20 957,83	12		
2000	22 000	22 629,61	12		
2001	9 000	8 911,73	5		800
		260 447,41	149	128	800

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift fr.o.m. 1.1.1996.

Den intjänade KAPL-pensionen är $\frac{260\,447,41}{800} = 325,56$ e/mån.

Vid beräkningen av KAPL-medellönen för återstående tid läggs KoPL-löner på 800 e till KAPL-lönerna år 2001 och APL-löner på 9 313,33 e (= $4 + 7/30 \times 2\,200$) till KAPL-lönerna år 1989.

$260\,447,41 + 800 + 9\,313,33 = 270\,560,74$ e

70 KAPL

Antalet försäkringsår som beräkningen av KAPL-medellönen baseras på är 12 år 5 mån = 149 mån = 4470 dg. Antalet dagar med arbetslöshetsdagpenning som berättigar till arbetspensionstillägg räknas bort. De omvandlas till kalendermånadsdagar enligt proportionen $128/22 \times 30 = 175$ dg.

$$\text{Medellönen är } 30 \times \frac{270\,560,74}{4295} = 1\,889,83 \text{ e/mån.}$$

Pensionen för den återstående tiden 1.6.2001—20.10.2008

Lönen för den återstående tiden från arbetsoförmågans inträde till 60-årsdagen med intjäningsprocenten 1,2 % är

$$28 \times 1\,889,83 = 52\,915,24 \text{ e}$$

Lönen för återstående tid under perioden med intjäningsprocenten 0,8 %, dvs. från dagen efter 60-årsdagen fram till 65-årsdagen är

$$60 \times 1\,889,83 = 113\,389,80 \text{ e.}$$

Pensionen för den återstående tiden är

$$\frac{52\,915,24}{1000} + \frac{113\,389,80}{1500} = 52,92 + 75,59 = 128,51 \text{ e/mån.}$$

KAPL-pensionen är sammanlagt $325,56 + 128,51 = 454,07$ e/mån.

APL-, KoPL- och KAPL-pensionerna före arbetspensionstillägg och samordning är sammanlagt

$$454,07 + 742,50 + 1 = 1\,197,57 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Koefficienten för arbetspensionstillägg: } \frac{5}{504-5} = 0,01002$$

$$\text{Arbetspensionstillägg: } 1\,197,57 \times 0,01002 = 12 \text{ e/mån.}$$

Pensionen och arbetspensionstillägget är sammanlagt $1\,197,57 + 12 = 1\,209,57$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,200 = 1\,320$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 2.3 Arbetslöshetspension enligt bestämmelserna från 1.1.1994, pensionsdel för återstående tid inkluderad

Arbetstagaren är född 24.10.1942. Arbetslösheten börjar i februari 1998. Den intjänade pensionen från fem olika APL-anställningar är sammanlagt 535,61 e/mån (delvis samtidigt med KAPL). FöPL-pensionen 85,40 e/mån. KoPL-löner år 1988. APL-anställning under tilläggsdagarna 1.5—31.8.2000, som ger en pension på 8 e/mån.

Pensionsbeloppen är uttryckta i indexnivån för år 2002.

KAPL- och KoPL-lönerna är följande:

År	Löner ind. år 2002*	Månader	Dagar med arbetsl.dp.	KoPL- löner ind. år 2002 *
1980	2 773,41	12		
1985	(769,28)	(12)	under det högre gränsbeloppet	
1986	8 614,73	12		
1988	6 640,77	12		(443,42)
1989	31 786,85	12		under gränsbeloppet.
1990	31 245,78	12		
1991	28 264,09	12		
1992	28 678,47	12		
1993	21 836,37	12	49	
1994	23 875,49	12		
1995	24 788,79	12		
1996	19 371,62	12	32	
1997	24 891,77	12		
1998	(2 351,49)	(1)	(219)	
	<u>252 768,14</u>	<u>144</u>	<u>81</u>	
	(255 888,91)			

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift fr.o.m. 1.1.1996.

Den intjänade pensionen är $\frac{255\,888,91}{800} = 319,86$ e/mån.

Arbetstagaren har rätt till arbetslöshetspension, eftersom han har haft pensionsberättigande arbete i mer än fem år under de 15 år som omedelbart föregår pensionsfallet.

72 KAPL

Arbetstagaren har rätt till pension för återstående tid. Den återstående tiden ansluts till KAPL-lönerna, eftersom rätt till återstående tid gäller på grundval av KAPL-lönerna när 10 månaders anställningen enligt APL började år 2000.

Vid beräkningen av KAPL-medellönen läggs lönerna i en samtidig APL-anställning, 18 220,13 e/mån (ind. år 2002), till KAPL-lönerna. Antalet försäkringsår som ligger till grund för beräkningen av medellönen är 12 år = 144 mån = 4320 dg, varav dagar med arbetslöshetsdagpenning som berättigar till arbetspensionstillägg räknas bort. De omvandlas till kalendermånadsdagar enligt proportionen $81/22 \times 30 = 110$ dg.

Medellönen är $252\,768,14 + 18\,220,13 = 270\,988,27$ e.

$$30 \times \frac{270\,988,27}{4210} = 1\,931,03 \text{ e/mån.}$$

Det antagna datumet för dagpenningsintyget är 24.10.2002 (då arbetstagaren fyller 60 år) och den första dagen med arbetslöshetsdagpenning inom 60 veckor (ca 1 år 2 mån) från intygets datum bakåt räknat är 25.8.2001, vilket är datumet för pensionsfallet för arbetslöshetspension.

Pensionen för den återstående tiden 25.8.2001—24.10.2007

Lönen för återstående tid under perioden med intjäningsprocenten 1,2 %, dvs. tiden från pensionsfallet fram till 60-årsdagen är

$$14 \times 1\,931,03 = 27\,034,42 \text{ e.}$$

Lönen för återstående tid under perioden med intjäningsprocenten 0,8 %, dvs. från dagen efter 60-årsdagen fram till 65-årsdagen är

$$60 \times 1\,931,03 = 115\,861,80 \text{ e.}$$

$$\text{Pensionen är } \frac{27\,034,42}{1000} + \frac{115\,861,80}{1500} = 27,03 + 77,24 = 104,27 \text{ e/mån.}$$

KAPL-pensionen är sammanlagt $319,86 + 104,27 = 424,13$ e/mån.

APL- och KAPL-pensionerna sammanlagt utan arbetspensionstillägg och före samordning är

$$535,61 + 8 + 424,13 = 967,74 \text{ e/mån.}$$

Koefficienten för arbetspensionstillägg $\frac{(3+1)+0,8 \times 29}{504-33} = 0,057749$

När koefficienten räknas har man beaktat 81 dagar före 1.1.1997 och 651 dagar för åren 1998, 1999 och 2000. Av de dagar som blir över från månaderna med arbetspensionstillägg får man 1 mån, som läggs till tiden före 1.1.1997.

Arbetspensionstillägget till APL- och KAPL-pensionerna är $0,057749 \times 967,74 = 55,89$ e/mån.

APL-, KAPL- och FöPL-pensionerna och arbetspensionstillägget är sammanlagt $967,74 + 55,89 + 85,40 = 1\,109,03$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,648,90 = 1\,589,34$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 2.4 KAPL-ålderspension

Arbetstagaren är född 15.5.1937. Han fyller 65 år 15.5.2002.

KAPL-lönerna är följande:

År	Lönen i index för år 2002 *		
1990	16 000		
1991	15 000		
1997	19 500	året då personen fyller 60 år	
2000	25 000		
		20 000	1. 1.—31.10.2000
		5 000	1.11. —31.12.2000
2001	21 000	17 500	1. 1.—31.10.2001
		3 500	1.11.—31.12.2001
2002	10 000		

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift fr.o.m. 1.1.1996.

74 KAPL

Lönen under den månad då 65-årsdagen inträffar och de sex föregående månaderna (1.11.2001—31.5.2002) beaktas inte vid beräkningen av ålderspensionen. Pensionen för denna period bestäms enligt medellönen under de föregående 12 månaderna.

Lönerna sammanlagt 1.11.2000—31.10.2001 är $5\,000 + 17\,500 = 22\,500$ e.

Medellönen är $\frac{22\,500}{12} = 1\,875$ e/mån.

Lönen för tiden 1.11.—31.12.2001 är $2 \times 1\,875 = 3\,750$ e
 Lönen för tiden 1. 1.—31. 5.2002 är $5 \times 1\,875 = 9\,375$ e

år 1990	16 000 e
år 1991	<u>15 000 e</u>
sammanlagt	31 000 e

Pensionen för tiden med intjäningsprocenten 1,5 % är $\frac{31\,000}{800} = 38,75$ e/mån.

år 1997	19 500 e	
år 2000	25 000 e	
år 2001	17 500 e	1. 1.—31.10.2001
år 2001	3 750 e	1.11.—31.12.2001
år 2002	<u>9 375 e</u>	1. 1.—31. 5.2002
sammanlagt	75 125 e	

Pensionen för tiden med intjäningsprocenten 2,5 % är $\frac{75\,125}{480} = 156,51$ e/mån.

Ålderspensionen är $38,75 + 156,51 = 195,26$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,083,33 = 1\,250$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Uträkning av KAPL-pensionen i samband med pensionsfallet

- * **De pensionsgrundande lönerna räknas**
 - de årslöner som överstiger gränsbeloppet tas med
 - lönerna räknas upp med index till slutårets nivå
 - avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs från och med år 1996
 - årslönerna räknas ihop
 - lönen under de sista sju månaderna ersätts med genomsnittslönen under de föregående 12 månaderna i ålderspensionen
- * **Den intjänade pensionen beräknas**
 - för tiden med intjäningsprocenten 1,5 %
 - för tiden med intjäningsprocenten 2,5 %
- * **Pensionen för den återstående tiden beräknas**

Av de löner som överstiger det högre gränsbeloppet

 - beräknas den genomsnittliga månadslönen
 - av de som överstiger det lägre gränsbeloppet, om återstående tid också från LFöPL
 - dagar som berättigar till arbetspensionstillägg räknas bort från anställningsmånaderna
 - APL-/KoPL-lönerna räknas med om den återstående tiden baseras enbart på KAPL
 - APL-lönen eller FöPL/LFöPL-arbetsinkomsten används som lön för den återstående tiden om den är större än KAPL-medellönen och rätt till återstående tid baseras på den och förhindras av KAPL
 - räknas separat för tider med olika intjäningsprocent (1,5/1,2/0,8 %)
- * **Arbetspensionstillägg och barntillägg räknas in i pensionen**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas.**

76 KoPL

3 KoPL-PENSION

3.1 Lagen om pension för konstnärer och särskilda grupper av arbetstagare (KoPL)

KoPL trädde i kraft 1.1.1986. Den omfattar

- * musiker, skådespelare, dansare och andra uppträdande artister;
- * regissörer, dramaturger, koreografer, dräktplanerare, scenografer;
- * redaktörer, anmälare och redaktionella medarbetare vid tidningar, radio eller TV;
- * översättare, tolkar och guider;
- * fotografer, klippare och konstnärliga medarbetare,

som arbetar i anställningsförhållande och utför ett arbete där den skapande konstnärliga insatsen är avgörande. För att lagen skall tillämpas förutsätts också att anställningen är avsedd att fortgå en kortare tid än ett år. Företagare omfattas inte av KoPL. En arbetstagare omfattas av lagen från början av det år då han fyller 14 år.

Från och med 1998 omfattar KoPL också sådana anställningar inom APL-branscherna som till sin längd eller lönebeloppet inte når upp till gränserna i APL. Sådana är anställningar som fortgår kortare tid än en månad eller som fortgår längre än en månad men där lönen är lägre än gränsbeloppet i APL (219 e/mån år 2002).

En arbetsgivare kan ändra en APL-anställning till att omfattas av KoPL, om lönen efter den första månaden har sjunkit och understigit APL-gränsbeloppet under sex månader i följd. Å andra sidan måste en anställning som på grund av låg lön försäkrats enligt KoPL överföras till att omfattas av APL, om lönen under två hela månader i följd överstiger APL-gränsbeloppet. (A 44/97)

KoPL omfattar från och med 1998 också allt arbete inom APL-branscherna som hushållen låter utföra, oberoende av lönen och anställningens längd. (A 44/97)

3.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer

KoPL-pensionen beräknas i regel på samma sätt som KAPL-pension, om pensionsfallet inträffar 1.1.1996 eller senare (A 12/96). Gränsbeloppen i lagen är på indexnivå 100 för år 1962.

Intjäningsprocenterna och pensionsslagen är desamma som i APL, med undantag av deltidspensionen.

I början av 1998 gjordes betydande ändringar i KoPL. Hur pensionen beräknas om pensionsfallet inträffat före 1.1.1998 framgår av cirkulär 29/86 och de tidigare handböckerna för beräkning av arbetspensioner (1994 och 1996, enbart på finska).

3.2 Pensionsgrundande tid och löner

KoPL-pensionen beräknas från arbetstagarens sammanlagda löner som i KAPL för de år då inkomstgränsen överskrids (se KAPL). Det finns dock vissa undantag bl.a. för att beräkningen av KoPL-pensioner inte alltid har varit lika som beräkningen av KAPL-pensioner.

3.2.1 Anställningstid och pensionsgrundande löner

Till KoPL-pension berättigar fr.o.m. 1.1.1986 de löner under de år då arbetstagaren arbetat från och med början av den månad då han fyllde 23 som överstigit det lägre gränsbeloppet i KoPL (bilaga 5) och för vilka försäkringspremier enligt KoPL skall betalas. Det lägre gränsbeloppet är 690,97 euro år 2002 (33,64 euro enligt index 100). Vid beräkningen av pensionen justeras lönerna med APL-index och ett belopp motsvarande arbetstagares arbetspensionspremieprocent för respektive år dras av från dem.

Till skillnad från KAPL räknas semesterersättning, som betalas när en anställning upphör, fr.o.m. 1998 inte in i KoPL-lönen.

Före 1998 var gränsbeloppet för rätt till KoPL-pension 90,82 euro enligt index 142. År 1998 ändrades gränsbeloppet att motsvara KAPL. Av bilaga 5 framgår gränsbeloppets utveckling sedan 1986.

3.2.2 Återstående tid och lön för återstående tid

Förut- Tiden från pensionsfallet fram till pensionsåldern, d.v.s. den
sättningar återstående tiden ger rätt till KoPL-pension, om arbetstagaren har
förtjänat minst det övre gränsbeloppet enligt KoPL inom 540 dagar

- * innan den sjukdom som lett till arbetsoförmåga har inträtt,
- * före pensionsfallet,
- * före den första tilläggsdagen eller

78 KoPL

- * för personer som fyllt 55 år före en anställning på högst 10 månader börjar (s.k. 10 månaders anställning, se nedan eller APL 1.2.2).

Det övre gränsbeloppet är detsamma som i KAPL, d.v.s. 2 763,66 euro år 2002 (134,55 euro enligt index 100). Gränsbeloppen nämns i bilaga 5. Den ovannämnda granskningsperioden på 540 dagar förlängs av dagar då arbetstagaren har fått förmåner som räknas upp i bilaga 3. Med undantag av denna karenstid är villkoren för att återstående tid skall ingå i KoPL-pension desamma som i APL (se APL 1.2.2).

För att rätt till återstående tid skall uppstå måste anställningstiden som krävs, tolv månader inom loppet av tio år, vara faktisk tid i arbete, d.v.s. utbetalningsmånaden för KoPL-lön motsvarar i anställningsregistret en månads faktiskt arbete under ett kalenderår då KoPL-lönerna uppgår till minst det lägre gränsbeloppet. När anställningstiden beräknas omvandlas KoPL-lönerna inte till anställningsmånader med hjälp av gränsbeloppet enligt APL, såsom man gör när man utreder om en arbetstagare har rätt till arbetslöshetspension (se 3.5).

Lön för återstående tid Lönen för återstående tid, d.v.s. medellönen, är det månatliga medeltalet av de indexjusterade årslönerna efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift under de år då lönen överskridit det övre gränsbeloppet. Den fås genom att dividera årslönernas summa med antalet månader som ingår i dessa år. Vid beräkningen av medellönen beaktas lönerna från och med början av det kalenderår då arbetstagaren fyller 23 år (A 4/99). Av det år då arbetstagaren insjuknat beaktas endast tiden och lönerna fram till den dag då han insjuknade.

Om den återstående tiden bestäms enbart på grundval av KoPL, inkluderas i medellönen också APL-lönerna till beloppet av den pensionsgrundande lönen enligt APL för de år från vilkas löner medellönen räknas (A 7/98). Likaså räknas KAPL-lönerna från och med 1998 med, om årslönen enligt KAPL överstiger det lägre gränsbeloppet. (se KAPL 2.2.2)

Också i KoPL kan medellönen ersättas med lönerna enligt en annan lag, liksom i KAPL (se KAPL 2.2.2)

I KoPL tillämpas fr.om. år 1998 samma regel som i KAPL när återstående tid beviljas även enligt LFöPL. För rätt till återstående tid i KoPL räcker det om lönerna under 540 dagar uppgår till det lägre gränsbeloppet och medellönen i KoPL beräknas från de löner som överstiger det lägre gränsbeloppet och som förtjänats efter 1.1.1998 när pensionsfallet inträffar år 1998 eller senare. (A 7/98)

Från de kalenderår, d.v.s. försäkringsåren, som ligger till grund för beräkningen av medellönen räknas den tid bort för vilken arbetstagaren före pensionsfallsåret

har fått förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg (se bilaga 3 och KAPL 2.2.2).

10- I fråga om KoPL tillämpas också lagen om förbättrande av
månaders sysselsättningsförutsättningarna för 55 år fyllda arbetslösa (se APL
anst. 1.2.2). Den anställningstid på högst 10 månader som nämns i lagen
avser i KoPL arbete som utförts utan avbrott för samma arbetsgivare. Detta
KoPL-arbete som pågår högst 10 månader räknas inte med i medellönen för
återstående tid, men man tjänar dock in pension för arbetet fram till
pensionsfallet.

Om arbetstagaren är anställd hos samma arbetsgivare utan avbrott längre än 10
månader beaktas lönerna av detta KoPL-arbete som fortgår längre än 10
månader på normalt sätt vid beräkningen av lönen för återstående tid. (A 20/98,
A 37/99)

3.3 Intjänande av pension

Arbetstagaren börjar tjäna in ålderspension enligt KoPL fr.o.m. den månad då
han fyller 23 år. Han kan dock få invalidpension redan innan han fyllt 23 år och
förmånstagare kan få familjepension efter en arbetstagare som avlidit före 23
års ålder.

Från och med 1.1.1986 tjänar man in KoPL-pension enligt 1,5 % per år:

$$\text{Månatlig pension} = \frac{1}{800} \times \text{summan av KoPL-lönerna efter indexjustering och avdrag för arbetstagares pensionsavgift.}$$

Från och med början av det år då arbetstagaren fyller 60 år är intjäningsprocen-
ten 2,5 % per år (i likhet med APL)

$$\text{Månatlig pension} = \frac{1}{480} \times \text{summan av KoPL-lönerna efter indexjustering och avdrag för arbetstagares pensionsavgift.}$$

Den återstående tiden räknas i månader från pensionsfallet till pensionsåldern.
För lönen för återstående tid och tiden med helegativ pension tjänar man in
KoPL-pension enligt 1,2 % per år från dagen efter 50-årsdagen till 60-årsdagen
och enligt 0,8 % från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen. Reglerna är
alltså desamma som i APL.

För den återstående tiden och tiden med helegativ pension tjänar man dock in
pension enligt 1,5 %, om arbetstagaren är född före 1943 och hade rätt till
arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Om en sådan arbetstagare emellertid var

80 KoPL

permitterad och fick hel eller jämkad dagpenning efter 31.10.1995 och återvände till samma arbetsgivares tjänst före 29.2.1996, har han inte rätt till intjäningsprocenten 1,5 %. (A 46/95)

Genom **samordning** begränsas pensionen till 60 procent av den högsta pensionsgrundande lönen (se närmare kapitel 9).

3.4 Tillägg till pensionen

Barntillägg, arbetspensionstillägg och uppskovsförhöjning fastställs enligt KoPL på samma sätt som enligt APL (se APL 1.6)

3.5 Pensionsformerna

Enligt KoPL beviljas pension på samma grunder som enligt APL och KAPL, med undantag av deltidspension som inte kan beviljas enligt KoPL.

Arbetet behöver inte ha upphört när arbetstagaren börjar få ålderspension. Till skillnad från KAPL ersätts vid beräkningen av ålderspensionen inte heller KoPL-lönerna under de sista sju månaderna, utan KoPL-lönerna beaktas fram till slutet av den kalendermånad då arbetstagaren fyller 65 år.

Då man granskar anställningstiden som krävs för att få arbetslöshetspension, 5 år pensionsgrundande anställningstid under 15 års tid, omräknas KoPL-lönerna att motsvara dessa perioder genom att dela KoPL-lönerna för varje kalenderår med gränobeloppet i APL. Högst 12 månader beaktas per år (A 7/96). För vissa personer födda före 1945 förutsätts 5 års anställningstid under 20 kalenderår (se APL 1.9.5).

Exempel 3.1 KoPL-invalidpension

Arbetstagaren är född 25.6.1946. Arbetsoförmåga inträder 13.4.2001. APL-anställning 1.10.1999—15.2.2000, där den pensionsgrundande lönen är 930 e/mån och den intjänade pensionen 5,23 e/mån. Lönen och pensionen är uttryckta i index 2054 för år 2002. KoPL-lönerna är följande:

År	KoPL-löner e/år ind. 2054*	Beräkningslöner för medellönen för återstående tid	Förtjänst- månader	
1986	13 400	13 400	12	
1987	15 300	15 300	12	
1989	16 000	16 000	12	
1990	16 500	16 500	12	
1991	1 400		(12)	
1993	(1 000)		(12)	under gränsen
1994	13 800	13 800	12	
1995	10 800	10 800	12	
1996	15 500	15 500	12	
1997	14 300	14 300	12	
1998	(500)		(3)	under gränsen
2000	15 200	16 595**	12	
2001	1 700		(3)	
	133 900	132 195	108	

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift fr.o.m. 1.1.1996.

** Inkl. APL-löner 1 395 e för tiden 1.1.—15.2.2000.

KoPL-lönerna åren 1993 och 1998 berättigar inte till pension, eftersom de inte överstiger det gränslöpp som under respektive år krävs för att pension skall tjänas in.

Den intjänade KoPL-pensionen är $\frac{133\,900}{800} = 167,38 \text{ e/mån.}$

Vid beräkningen av lönen för återstående tid enligt KoPL beaktas inte KoPL-lönerna åren 1991, 1993, 1998 och 2001, eftersom lönerna inte överstiger de högre gränslöpp som gällt dessa år. Till lönerna år 2000 läggs lönen under APL-anställningen 1.10.1999—15.2.2000 för tiden 1.1.—15.2.2000.

Pensionen för den återstående tiden 13.4.2001—25.6.2011

Antalet försäkringsår som ligger till grund för beräkningen av KoPL-medellönen är 9, m.a.o. 108 månader.

KoPL-medellönen för återstående tid är $\frac{132\,195}{108} = 1\,224,03 \text{ e/mån.}$

82 KoPL

Lönen för den återstående tiden från arbetsoförmågans inträde till 60-årsdagen med intjäningsprocenten 1,2 är

$$62 \times 1\,224,03 = 75\,889,86 \text{ e}$$

Lönen för den återstående tiden från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen med intjäningsprocenten 0,8 är

$$60 \times 1\,224,03 = 73\,441,80 \text{ e.}$$

KoPL-pensionen för den återstående tiden är

$$\frac{75\,889,86}{1000} + \frac{73\,441,80}{1500} = 75,89 + 48,96 = 124,85 \text{ e/mån.}$$

Invalidpensionen är $5,23 + 167,38 + 124,85 = 297,46 \text{ e/mån.}$

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,375 = 825 \text{ e/mån.}$ Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 3.2 KoPL-ålderspension

En musiker fyller 65 år 30.7.2002 och går i ålderspension 1.8.2002. Hans KoPL-löner är följande:

År	KoPL-lönerna enligt ind. för år 2002 e/år *
1989	6 000
1990	9 400
1991	(900) under gränsbeloppet
1992	15 200
1994	17 700
1995	16 500
1996	14 600
Sammanlagt	79 400

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift fr.o.m. 1.1.1996.

$$\text{Pension} = \frac{79\,400}{800} = 99,25 \text{ e/mån}$$

År	KoPL-lönerna enligt ind. för år 2002 e/år *	
1997	15 600	fyller 60 år
1998	16 000	
1999	17 300	
2000	15 800	
2001	14 800	
2002	<u>7 700</u>	
Sammanlagt	87 200	

*) Efter avdrag för arbetstagares pensionsavgift fr.o.m. 1.1.1996.

$$\text{Pension} = \frac{87\,200}{480} = 181,67 \text{ e/mån.}$$

KoPL-ålderspensionen fr.o.m. 1.8.2002 är sammanlagt $99,25 + 181,67 = 280,92$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,475 = 885$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

84 KoPL

.....

Uträkning av KoPL-pensionen i samband med pensionsfallet

- * **De pensionsgrundande lönerna räknas**
 - de årslöner som överstiger gränsbeloppet tas med
 - lönerna räknas upp med index till slutårets nivå
 - avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs från och med år 1996
 - årslönerna räknas ihop
- * **Den intjänade pensionen beräknas**
 - för tiden med intjäningsprocenten 1,5 %
 - för tiden med intjäningsprocenten 2,5 %
- * **Pensionen för den återstående tiden beräknas**

Av de löner som överstiger det högre gränsbeloppet

 - beräknas den genomsnittliga månadslönen
 - av de som överstiger det lägre gränsbeloppet om återstående tid också från LFöPL
 - dagar som berättigar till arbetspensionstillägg räknas bort från anställningsmånaderna
 - APL-/KAPL-lönerna räknas med om den återstående tiden baseras enbart på KoPL
 - APL-lönen eller FöPL/LFöPL-arbetsinkomsten används som lön för den återstående tiden om den är större än KoPL-medellönen och rätt till återstående tid baseras på dem och förhindras av KoPL
 - räknas separat för tider med olika intjäningsprocent (1,5/1,2/0,8 %)
- * **Arbetspensions- och barntillägg räknas in pensionen**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas.**

4 SjPL-PENSION

4.1 Lagen om sjömanspensioner (SjPL)

Lagen om sjömanspensioner, SjPL, trädde i kraft 1.6.1956. Lagen omfattar sjömän som arbetar på finskt handelsfartyg i utrikesfart eller som tillhör manskapet på sjöfartsstyrelsens isbrytare. Lagen tillämpas inte på arbetstagare vars anställningsförhållande har börjat efter 65 års ålder.

4.1.1 Beräkningsprinciper och pensionsformer

SjPL-pensionen beräknas per anställning, såsom APL-pensionen. Beräkningen av SjPL-pensioner avviker dock från andra arbetspensioner. En sjöman tjänar in pension två procent om året och pensionen kan högst uppgå till 50 procent av den genomsnittliga lönen under de tio sista arbetsåren.

Som sjömanspensioner beviljas samma pensioner som enligt APL, men pensionsåldern avviker från de andra pensionslagarna för den privata sektorn.

4.2 Pensionsgrundande tid

I SjPL-pensionen beaktas förutom arbete, dessutom återstående tid, tid med heleffektiv pension, förmåner som ger rätt till arbetspensionstillägg och uppskovstid i likhet med APL. SjPL:s ikraftträdande och tillämpningsområde avviker dock från APL. På SjPL tillämpas inte heller dagtekniken enligt APL.

4.2.1 Anställningstid

En anställning som varat minst 15 dagar berättigar till sjömanspension. Också kortare anställningar kan berättiga till pension, om den pensionsgrundande tiden i olika anställningar under ett och samma kalenderår är sammanlagt minst 15 dagar. Av dessa korta anställningar sammanställs ett fribrev, ett s.k. uppsamlingsfribrev. Även ersättning som betalas när en anställning upphör och som baserar sig på vederlag eller annat motsvarande för övertidsarbete, omvandlas till pensionsgrundande tid. Eftersom pensionen räknas i månader, avrundas anställningar som fortgått 15—29 dagar till en månad. Även tiden före 23 års ålder berättigar till sjömanspension.

Före 1991 var alla de dagar, för vilka arbetstagaren fått lön pensionsgrundande tid. Anställningarna registrerades inte. Vid beräkning av den pensionsgrundande

86 SjPL

tiden dividerades hela årets lönedagar med 30 för att få antalet pensionsgrundande månader.

Även tiden innan SjPL trädde i kraft 1.6.1956 berättigar till pension. Pensionsgrundande månader under denna tid kallas seglationsmånader.

4.2.2 Återstående tid

Återstående tid är pensionsgrundande såsom enligt APL. Den återstående tiden beräknas fram till den ålder vid vilken arbetstagaren hade haft rätt att gå i ålderspension om han hade varit anställd enligt SjPL utan avbrott. Den ålder vid vilken den återstående tiden upphör kan vara antingen den allmänna pensionsåldern eller en intjänad pensionsålder (se SjPL 4.7.1 Ålderspension).

4.3 Intjänande av pension

4.3.1 Huvudregeln

Enligt huvudregeln i SjPL tjänar arbetstagaren in pension två procent om året. Enligt huvudregeln intjänar arbetstagaren pension med två procent också från början av det år då han fyller 60 år. För tiden före 1.6.1956 tillväxer pensionen dock bara med en procent om året.

Intjäningskoefficient per månad före 1.6.1956:	$\frac{1}{1200}$
Intjäningskoefficient per månad efter 1.6.1956:	$\frac{1}{600}$

Om pensionsfallet inträffar 1.1.1996 eller senare är intjäningsprocenten för återstående tid och heffektiv SjPL-pension 1,7 % om året (koefficienten 17/12000 per månad) från dagen efter arbetstagarens 50-årsdag till hans 60-årsdag och 1,3 % (koefficienten 13/12000 per månad) från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen.

Intjäningsprocenten för återstående tid och heffektiv pension är dock 2 % om arbetstagaren är född före 1943 och hade rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Om en sådan arbetstagare emellertid var permitterad (och fick hel eller jämkad dagpenning) efter 31.10.1995 och återvände till samma arbetsgivares tjänst före 29.2.1996, har han inte rätt till intjäningsprocenten 2 %.

Enligt huvudregeln i SjPL kan den intjänade pensionen uppgå till högst 50 % av den genomsnittliga månadslönen som arbetstagaren haft i olika anställningar under de högst tio sista åren till sjöss. Antalet år som tas med i beräkningen av medellönen enligt denna regel bestäms enligt samma tidtabell för ikraftträdandet som gäller för beräkningen av den pensionsgrundande lönen (se SjPL 4.4 och APL 1.5). Till de högst fyra sista sjötjänstgöringsåren före 1996 läggs ett år i sänder efter 1995 så att antalet år som beaktas vid beräkningen av medellönen är högst tio. Av tjänstgöringsåren utelämnas de år då lönen varit lägre än 50 % av genomsnittet på samma sätt som vid beräkning av den pensionsgrundande lönen.

4.3.2 APL-garantiregeln

Sjömanspensionerna räknas ut också enligt APL-reglerna (APL-garantiregeln). Av de pensioner som beräknats enligt huvudregeln och enligt APL-garantiregeln väljs den högre.

Enligt garantiregeln tjänar arbetstagaren in pension för tid i arbete enligt 0,75 % om året (koefficient 1/1600 per månad) för tiden före 1.6.1956 och efter det enligt 1,5 % om året (koefficient 1/800 per månad). Från början av det år då arbetstagaren fyller 60 år är intjäningsprocenten 2,5 om året för tid i arbete (koefficient 1/480 per månad). I den pension som räknas ut enligt garantiregeln ingår tiden före 23 års ålder vanligtvis inte.

För återstående tid och heffektiv pension är intjäningsprocenten enligt garantiregeln liksom i APL 1,2 % om året från dagen efter 50-årsdagen till 60-årsdagen och 0,8 % från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen.

Intjäningsprocenten för återstående tid och heffektiv pension är dock 1,5 % om arbetstagaren är född före 1943 och hade rätt till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. Om en sådan arbetstagare emellertid var permitterad (och fick hel eller jämkad dagpenning) efter 31.10.1995 och återvände till samma arbetsgivares tjänst före 29.2.1996, har han inte rätt till intjäningsprocenten 1,5 %.

Pensionen enligt garantiregeln samordnas, d.v.s. begränsas till 60 procent av samordningsgrunden enligt 8 § APL (se närmare kapitel 9).

4.3.3 Fribrevspension

Arbetstagaren tjänar in fribrevspension med en procent om året för tiden före 1.6.1956, två procent om året under tiden 1.6.1956—31.12.1990 och 1,5 procent om året efter detta. Från början av det år då arbetstagaren fyller 60 år

tjänar han in fribrevspension för tid i arbete 2,5 procent per år. Fribrevspensionen begränsas enligt takregeln.

4.4 Den pensionsgrundande lönen

Den pensionsgrundande lönen enligt SjPL beräknas på den indexjusterade lönen under de högst tio sista åren i anställningsförhållandet, i princip på samma sätt som enligt APL. Avdrag för arbetstagares pensionsavgift görs dock inte från de löner som tas med i den pensionsgrundande lönen. En arbetstagares avgift har funnits redan från början av systemet.

Åren före 1.1.1996 som beaktas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen beräknas på ett litet annorlunda sätt än i APL-pensioner, eftersom den pensionsgrundande lönen för SjPL-pensioner före 1996 beräknades på ett annat sätt än för APL-pensioner.

Före 1996 beräknades den pensionsgrundande lönen som ett medeltal av lönen under högst alla de fyra sista arbetsåren. Enligt APL var däremot den pensionsgrundande lönen medellönen under de två inkomstmässigt mellersta åren. Enligt den beräkningsregel för den pensionsgrundande lönen som trädde i kraft år 1996 är urvalsåren för tiden före 1.1.1996 alltid beräkningsår, till skillnad från APL.

I likhet med APL kan man enligt SjPL beräkna en utjämningslön, om återstående tid ansluts till en anställning som pågått en kortare tid än sex månader. Den pensionsgrundande lönen kan också justeras enligt prövning och barnavårdstid utan lön beaktas i enlighet med APL.

4.5 Tillägg till pensionen

4.5.1 Arbetspensionstillägg

Arbetspensionstillägg till SjPL-pension beräknas på samma sätt som till APL-pension. Vilka förmåner som berättigar till arbetspensionstillägg framgår av bilaga 3.

4.5.2 Barntillägg

Barntillägg räknas in i SjPL-pensioner på samma sätt som i APL-pensioner, men eftersom SjPL trädde i kraft tidigare beviljas barntilläggen till personer födda 1932 eller tidigare (se bilaga 2). Pensionen inklusive barntillägg kan vara högst 66 procent av den genomsnittliga lönen för de tio sista åren enligt huvudregeln i SjPL.

4.5.3 Uppskovsförhöjning

Uppskovsförhöjningen är 0,6 procent per månad som pensionen skjuts upp såsom enligt APL. Uppskovsförhöjningen beräknas om pensioneringen uppskjuts från den tidpunkt när arbetstagaren har nått en intjänad eller den allmänna pensionsåldern, dock senast från 65 års ålder.

4.6 Automatiskt avbrytande

Automatiskt avbrytande görs i enlighet med APL, tidigast 31.12.1994. Enligt SjPL görs avbrytandet dock inte om tiden fram till pensionsåldern blir kortare än tre år.

4.7 Pensionsformerna

Pensionsformerna enligt SjPL är desamma som enligt APL, men pensionsåldern för ålderspension beräknas på ett annat sätt än i andra pensioner för anställda inom den privata sektorn.

4.7.1 Ålderspension

Ålderspensionen kan börja antingen vid den allmänna pensionsåldern eller vid en intjänad pensionsålder. Den allmänna pensionsåldern är 65 år. Arbetstagaren kan gå i pension vid den lägre intjänade pensionsåldern om han arbetar fram till pensionsåldern och har arbetat minst 18 månader under de sista tre åren. Vilken den intjänade pensionsåldern är beror på hur länge arbetstagaren tjänstgjort på sjön. De som hör till befälet kan gå i pension vid den intjänade pensionsåldern tidigast vid 60 års ålder och de som hör till manskapet vid 55 års ålder.

4.7.2 Förtida ålderspension

Förtida ålderspension beräknas enligt APL. Förtidsminskningen per månad är 0,4 % för varje månad som pensionen tas ut i förtid. En arbetstagare kan tidigarelägga uttaget av pension med högst fem år. Tidigareläggningen beräknas antingen från den allmänna pensionsåldern eller den intjänade pensionsåldern. Förtida ålderspension kan börja tidigast vid 55 års ålder.

Exempel 4.1 Ålderspension

Arbetstagaren är född 31.1.1947 och går i ålderspension enligt SjPL vid den intjänade pensionsåldern 55 år. Den intjänade SjPL-pensionen före 1.1.1991 är 800 e/mån enligt index för år 2002. Efter början av 1991 har han dessutom haft de följande två anställningarna:

1) Anställning 1.9.1993—31.8.1994, där den pensionsgrundande lönen är 2 000 e/mån enligt index för år 2002:

Pensionsgrundande tid 1.9.1993—31.8.1994 är 12 mån.

Pensionen är $\frac{12}{600} \times 2\,000 = 40,00$ e/mån.

2) Anställning 1.2.1995—31.1.2002, där den pensionsgrundande lönen är 2 300 e/mån enligt index för år 2002.

Pensionsgrundande tid 1.2.1995—31.1.2002 är 84 mån.

Pensionen är $\frac{84}{600} \times 2\,300 = 322,00$ e/mån.

Pensionerna är sammanlagt $800,00 + 40,00 + 322,00 = 1\,162,00$ e/mån.

Enligt huvudregeln i SjPL kan pensionen vara högst 50 procent av den genomsnittliga lönen för de tio sista kalenderåren (1992—2001).

12 mån x 2 000 e/mån =	24 000 euro
83 mån x 2 300 e/mån =	<u>190 900 euro</u>
95 mån	214 900 euro

$\frac{214\,900}{95} = 2\,262,11$ e/mån

$2\,262,11 \times 50 \% = 1\,131,06$ e/mån.

Beräknad enligt huvudregeln i SjPL är pensionen 1 131,06 e/mån.

APL-garantiregeln:

Den intjänade SjPL-pensionen före 1991 med intjäningsprocenten 1,5 är 600 e/mån.

Pensionerna från anställningarna 1.9.1993—31.8.1994 och 1.2.1995—31.1.2002 med intjäningsprocenten 1,5 %:

Anställning 1.9.1993—31.8.1994:

$$\frac{12}{800} \times 2\,000 = 30 \text{ e/mån}$$

Anställning 1.2.1995—31.1.2001:

$$\frac{84}{800} \times 2\,300 = 241,50 \text{ e/mån}$$

Pensionerna är sammanlagt $600,00 + 30,00 + 241,50 = 871,50 \text{ e/mån}$.

Tak enligt APL, $2\,300 \text{ e/mån} \times 60 \% = 1\,380 \text{ e/mån}$ inverkar inte.

Eftersom den enligt APL-garantiregeln beräknade pensionen är lägre, beviljas pensionen enligt huvudregeln i SjPL, d.v.s pensionen fr.o.m. 1.2.2002 är 1 131,06 e/mån.

Uträkning av SjPL-pensionen i samband med pensionsfallet

- * **Den pensionsgrundande tiden i den pågående SjPL-anställningen under tiden efter 1990 beräknas**
 - anställningstiden beaktas
 - återstående tid beaktas
 - den allmänna pensionsåldern eller en intjänad pensionsålder beaktas
- * **Intjäningsprocenterna under olika perioder i den fortgående anställningen räknas**

enligt huvudregeln	enligt APL-garantiregeln
- före 1.6.1956 (1 %)	- före 1.6.1956 (0,75 %)
- efter 1.6.1956 (2 %)	- efter 1.6.1956 (1,5 %)
- återstående tid 50—60 år (1,7 %)	- från 60-året (2,5 %)
- återstående tid 60—65 år (1,3 %)	- återstående tid 50—60 år (1,2 %)
	- återstående tid 60—65 år (0,8 %)
- * **Den pensionsgrundande lönen i SjPL-anställningen beräknas**
 - lönerna räknas upp till indexnivån för det år då anställningen upphör
 - pensionsfallsåret eller det år då anställningen upphör utelämnas, om det inte är ett helt år, i anställningar som pågått minst tre år
- * **Pensionen för anställningen beräknas enligt både huvudregeln och garantiregeln; den större pensionen väljs**
- * **SjPL-pensionerna från tiderna före och efter 1.1.1991 räknas ihop**
- * **Arbetspensions- och barntillägg räknas in i pensionen**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Hur den samordnade pensionen påverkas av ett automatiskt avbrytande undersöks**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas.**

5 FöPL-PENSION

5.1 Lagen om pension för företagare (FöPL)

Lagen om pension för företagare, FöPL, trädde i kraft 1.1.1970. Lagen omfattar företagare

- * i åldern 18—64 år
- * som är bosatta i Finland och som har en genomsnittlig arbetsinkomst på över 363,36 euro i året enligt index 142 år 1966 (5 255,93 e/år enligt index 2054 år 2002), dvs. APL-gränsbeloppet multiplicerat med 24 och
- * som har verkat som företagare utan avbrott i minst fyra månader efter att ha fyllt 18 år,
- * som på basis av sin företagarkerksamhet inte får pension enligt någon annan lag,
- * som inte får heffektiv pension (pension som beviljats med återstående tid) eller förtida ålderspension enligt FöPL och
- * som inte har fullt pensionsskydd på basis av tidigare arbete (A 31/2001).

Om företagarens arbetsinkomst inte når upp till den nedre gränsen enligt FöPL, men de övriga förutsättningarna finns, kan företagaren beviljas en frivillig FöPL-försäkring.

5.1.1 Beräkningsprinciper och förmåner

Pensionen bestäms separat för varje företagarkerperiod som pågått minst fyra månader. Intjäningsprocenterna och pensionsslagen är desamma som i APL.

5.2 Pensionsgrundande tid

Företagarkerksamhet som pågått minst fyra månader är pensionsgrundande. I likhet med APL är också återstående tid och tid med heffektiv pension pensionsgrundande. Företagare har rätt till arbetspensionstillägg endast för dagar då de fått rehabiliteringsförmåner.

Vid beräkningen av pensionen beaktas tiden från och med företagarens 23-årsdag, tidigast fr.o.m. 1.1.1970. Företagarkerksamhet berättigar dock till invalidpension och familjepension, om företagaren blir arbetsoförmögen eller avlider före 23 års ålder och som pensionsgrundande tid kan räknas tiden från arbetsoförmågans inträde eller dödsdagen till pensionsåldern. Pension intjänas då endast för den återstående tiden.

5.3 Intjänande av pension

Pension intjänas med en månads noggrannhet (månadsteknik) fr.o.m. 23-årsdagen. Pension intjänas 1,5 %/år. Intjäningskoefficienten är 1/800 per månad.

$$\text{Pension} = \frac{\text{Pens.gr.mån}}{800} \times \text{pensionsgrundande arbetsinkomst}$$

Från början av det år då företagaren fyller 60 år intjänas pension för företagarkerksamheten 2,5 procent per år. Intjäningskoefficienten är 1/480 per månad. Enligt den höjda intjäningsprocenten kan man tjäna in pension tidigast fr.o.m. 1.1.1994.

$$\text{Pension} = \frac{\text{Pens.gr.mån}}{480} \times \text{pensionsgrundande arbetsinkomst}$$

För återstående tid och tid med heffektiv pension är intjäningsprocenten emellertid 1,2 per år från dagen efter företagarens 50-årsdag till hans 60-årsdag och 0,8 från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen, såsom enligt APL.

För återstående tid och tid med heffektiv pension intjänas dock pension enligt 1,5 % om en företagare som är född före 1943 var berättigad till arbetslöshetsdagpenning 1.1.1996. (A 46/95)

Genom samordning begränsas pensionen till 60 procent av den högsta pensionsgrundande lönen (se närmare kapitel 9).

När pensionen beräknas med en månads noggrannhet, kan det från de olika intjäningsperioderna under en företagarkerksamhetsperiod bli dagar över från de hela månaderna, s.k. restdagar. Dessa restdagar flyttas alltid till den följande intjäningsperioden från en kontinuerlig företagarkerksamhet. Restdagarna är av betydelse endast när de sammanlagt uppgår till en månad pensionsgrundande tid.

5.4 Den pensionsgrundande arbetsinkomsten

Som företagarens arbetsinkomst fastställs det belopp som skäligen skulle betalas som lön till en anställd med motsvarande yrkeskunskap och samma arbetsuppgifter. Som arbetsinkomst kan också fastställas en ersättning som annars kan anses i genomsnitt motsvara sådant arbete som företagaren utför. Den årliga arbetsinkomsten kan inte fastställas till ett högre belopp än 8 409,40 euro enligt index 197 år 1970 (87 679,73 euro år 2002).

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten är det vägda medeltalet av de arbetsinkomster som fastställts för företagaren efter 23 års ålder beräknat med en dags noggrannhet. Som vikter används antalet dagar under företagarperioder med olika arbetsinkomster. Om invalid- eller familjepension börjar innan företagaren har fyllt 23 år, beaktas den pensionsgrundande tiden från pensionsfallet. Arbetsinkomsterna beaktas från början av företagarverksamhetsperioden.

Obetalda pensionsförsäkringspremier från fem år före ett beviljande pensionsbeslut drivs in från pensionen. Obetalda premier från tiden före de sista fem åren leder däremot till att den pensionsgrundande arbetsinkomsten blir permanent mindre.

Arbetsinkomsten minskar i proportion till de obetalda premierna årligen, separat för varje arbetsinkomstperiod. Med arbetsinkomstperiod avses en tidsperiod under vilken arbetsinkomsten har bibehållits oförändrad. Om inga premier har betalats för någon arbetsinkomstperiod under något år, är arbetsinkomsten för den perioden noll euro. Om premierna har betalats till hälften, är arbetsinkomsten för den perioden 50 % av den fastställda arbetsinkomsten. Obetalda försäkringspremier minskar företagarens arbetsinkomst först från år 1993. (A 41/97)

5.5 Tillägg till pensionen

5.5.1 Arbetspensionstillägg

Enligt FöPL beräknas arbetspensionstilläggen på samma sätt som enligt APL, men företagare har rätt till arbetspensionstillägg endast för dagar för vilka de från och med 1994 fått rehabiliteringsförmåner. Inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning för FöPL-företagare berättigar inte till arbetspensionstillägg. Tilläggsprocenten för arbetstagare respektive företagare finns färdigt uträknad på Pensionsskyddscentralens registerutdrag.

5.5.2 Barntillägg

Enligt FöPL beräknas barntillägg såsom enligt APL, men eftersom FöPL trätt i kraft senare betalas barntillägg till yngre personer än enligt APL (se bilaga 2).

5.5.3 Uppskovsförhöjning

Uppskovsförhöjningen är 0,6 procent per månad såsom enligt APL.

5.6 Tekniskt avbrytande

I likhet med APL-anställningar kan företagaverksamhet tidigast efter 1.1.1989 avbrytas tekniskt om

- * arbetsinkomsten har höjts med minst en tredjedel. Ett tekniskt avbrytande görs också då arbetsinkomsten har överstigit maximibeloppet så att hela höjningen på en tredjedel inte kunnat fastställas.
- * arbetsinkomsten har sänkts med minst en fjärdedel.

Arbetsinkomsten måste justeras senast fyra år efter förändringen av arbetsinsatsen. Om arbetsinkomsten minskar på grund av obetalda premier görs inget tekniskt avbrytande.

Pensionen beräknas separat för tiden före och tiden efter avbrytandet. Det tekniska avbrytandet upphävs om pensionsfallet inträffar tidigare än fyra år efter det, eller om företagaverksamheten inte pågår i minst fyra månader efter avbrytandet (A 14/89).

Enligt FöPL görs inget automatiskt avbrytande.

5.7 Pensionsformerna

5.7.1 Ålderspension

Ålderspensionen kan börja vid 65 års ålder, fastän företagaverksamheten fortsätter vid övergången till ålderspension.

5.7.2 Förtida ålderspension

Förskottsminskningsprocenten i FöPL är 0,4 %/mån liksom i APL. Till skillnad från APL kan företagaverksamheten dock fortsätta vid pensioneringen.

En företagare som får förtida ålderspension enligt FöPL och samtidigt bedriver verksamhet enligt FöPL, tjänar inte in ny pension genom verksamheten. Däremot kan han tjäna in ny pension genom annat arbete medan han får förtida ålderspension enligt FöPL.

5.7.3 Arbetslöshetspension

En företagare kan få arbetslöshetspension eftersom han efter en lagändring 1.1.1995 kan få arbetslöshetsdagpenning på basis av företagsverksamheten. Villkoren för beviljande av arbetslöshetsdagpenning är dock annorlunda än för löntagare.

För att en företagare skall ha rätt till arbetslöshetsdagpenning, måste han ha varit verksam som företagare i minst två år (efter 1.1.1995) under de sista fyra åren innan han blev arbetslös (A 4/98). Dessutom skall arbetsinkomsten enligt FöPL uppgå till minst 8 520 e/år år 2002.

Arbetslöshetsdagpenning kan betalas till en företagare för högst 500 dagar under fyra kalenderår i följd. En företagare har inte rätt till tilläggsdagar (A 11/95).

Periodiseringen av försäljningsvinsten från företaget på basis av arbetsinkomsten förbrukar företagarens efterkarenstid, eftersom arbetslöshetsdagpenning då inte betalas. Om företagsverksamheten inte har avslutats men den har bevisligen avbrutits, får företagaren dagpenning först när väntetiden på fyra månader har förflutit. Då förbrukar också denna period på fyra månader efterkarenstiden. (A 37/99)

Exempel 5.1 Ålderspension för företagare

Företagaren är född 15.3.1937. Företagarverksamhet fr.om. 1.1.1970, då den fastställda arbetsinkomsten är 3 700 e/år. Företagaren tar ut ålderspension 1.4.2002.

Arbetsinkomsten enligt APL-index för år 2002 är

$$3\,700 \times \frac{2054}{197} = 38\,577,66 \text{ e/år} = 3\,214,81 \text{ e/mån.}$$

Intjäning enligt 1,5 procent:

Pensionsgrundande tid 1.1.1970—31.12.1996 är 324 mån.

$$\frac{324}{800} \times 3\,214,81 = 1\,302 \text{ e/mån}$$

Intjäning enligt 2,5 procent:

Pensionsgrundande tid 1.1.1997—15.3.2002 är 62 mån.

$$\frac{62}{480} \times 3\,214,81 = 415,25 \text{ e/mån}$$

Ålderspensionen från och med 1.4.2002 är $1\,302 + 415,25 = 1\,717,25 \text{ e/mån}$.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 3\,214,81 = 1\,928,89 \text{ e/mån}$. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 5.2 Invalidpension för företagare, företagaren har obetalda premier

Företagaren är född 11.8.1944. Företagarverksamhet 1.1.1970—30.4.2002. Arbetsinkomsten 2 500 e/år 1.1.1970—31.12.1984 och 6 700 e/år fr.o.m. 1.1.1985. Arbetsoförmågan börjar 1.5.2002. Företagaren har inte betalat försäkringspremierna för år 1993, så arbetsinkomsten för det året är 0 euro. Den intjänade pensionen från APL-anställning är 70 e/mån och den pensionsgrundande lönen 2 000 e/mån i index för år 2002. Han har ett barn under 18 år.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten

Arbetsinkomstperiod	Arbetsinkomsten i ind. för begynnelseåret	Arbetsinkomsten i ind. för år 2002 (2054)
1.1.1970—31.12.1984 = 5400 dg	2 500,00 e/år	26 065,99 e/år
1.1.1985—31.12.1992 = 2880 dg	6 700,00 e/år	12 648,71 e/år
1.1.1993—31.12.1993 = 360 dg	0 e/år	0 e/år
1.1.1994—30. 4.2002 = 3000 dg	10 394,85 e/år	12 648,71 e/år

$$\frac{5400 \times 26\,065,99 + 2880 \times 12\,648,71 + 360 \times 0 + 3000 \times 12\,648,71}{5400 + 2880 + 360 + 3000} =$$

$$18\,482,02 \text{ e/år} = 1\,540,17 \text{ e/mån}$$

Företagarverksamhetsperiod för vilken pension intjänas enligt 1,5 procent är 1.1.1970—30.4.2002 = 32 år 4 mån = 388 mån.

$$\frac{388}{800} \times 1\,540,17 = 746,98 \text{ e/mån}$$

Den återstående tiden fram till 60-årsdagen är 1.5.2002—11.8.2004 = 2 år 3 mån 11 dg = 27 mån 11 dg. Intjäningsprocenten är 1,2/år.

$$\frac{27}{1000} \times 1\,540,17 = 41,58 \text{ e/mån}$$

Den återstående tiden från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen = 60 mån. Restdagarna blir inte en hel månad. Intjäningsprocenten är 0,8/år.

$$\frac{60}{1500} \times 1\,540,17 = 61,61 \text{ e/mån}$$

FöPL-pensionen är sammanlagt $746,98 + 41,58 + 61,61 = 850,17$ e/mån.

Tillägget för ett barn är 3 % av FöPL-pensionens belopp. Barn tillägget är $0,03 \times 850,17 = 25,51$ e/mån.

Invalidpensionen sammanlagt är

$$850,17 + 25,51 + 70 = 945,68 \text{ e/mån.}$$

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,000 = 1\,200$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Uträkning av FöPL-pensionen i samband med pensionsfallet

- * **Den pensionsgrundande tiden för den pågående företagarperioden utreds**
 - tid som företagare efter 23 års ålder
 - återstående tid
- * **Den pensionsgrundande arbetsinkomsten beräknas**
 - obetalda försäkringspremiers inverkan på arbetsinkomsten räknas ut
 - inkomsterna räknas om till indexnivån för det år då verksamheten upphör
 - det vägda medeltalet av inkomsterna under olika perioder räknas ut, med beaktande av obetalda premier
- * **Intjäningsprocenterna under olika perioder utreds**
 - från och med 1.1.1970 (1,5 %)
 - tiden från början av det år då arbetstagaren fyllde 60 år (2,5 %)
 - återstående tid 50—60 år (1,2 %)
 - återstående tid 60—65 år (0,8 %)
- * **Pensionen för FöPL-perioden beräknas**
- * **Pensionerna för olika företagarperioder räknas ihop**
- * **Arbetspensionstillägg och barntillägg räknas in i pensionen**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas**

6 LFöPL-PENSION

6.1 Lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL)

Lagen om pension för lantbruksföretagare (LFöPL) trädde i kraft 1.1.1970, samtidigt som FöPL. Lagen omfattar lantbruksföretagare och medlemmar i familjeföretag

- * i åldern 18—64 år som bor i Finland,
- * som har en arbetsinkomst på minst 181,68 euro om året enligt index 142 (2 627,96 e/år år 2002), d.v.s. samma belopp som den nedre gränsen för APL multiplicerad med tolv,
- * som har verkat som lantbruksföretagare utan avbrott i minst fyra månader efter att ha fyllt 18 år,
- * som inte får heffektiv pension (pension som beviljats med återstående tid) eller förtida ålderspension enligt LFöPL och
- * som inte har fullt pensionsskydd på basis av tidigare arbete (A 31/2001).

De flesta lantbruksföretagare som omfattas av LFöPL idkar gårdsbruk. De omfattas av den obligatoriska försäkringen om gården har minst fem hektar jordbruksjord och arbetsinkomsten uppgår till minst minimibeloppet. Lantbruksföretagare enligt LFöPL är också personer som idkar renskötsel eller yrkesmässigt fiske och som inte är anställda.

Om lantbruksföretagarens arbetsinkomst eller gårdens storlek inte uppnår de nedre gränserna kan en frivillig LFöPL-försäkring beviljas honom.

6.1.1 Beräkningsprinciper och förmåner

Pensionen för lantbruksföretagare bestäms huvudsakligen på samma sätt som i FöPL. En idkare av gårdsbruk kan dessutom få avträdelsestöd, om han slutgiltigt avstår från att idka lantbruk.

6.2 Pensionsgrundande tid

Verksamhet som lantbruksföretagare som pågått minst fyra månader efter att LFöPL trädde i kraft (1.1.1970) är pensionsgrundande på samma sätt som företagarkerksamhet enligt FöPL. Återstående tid och tid med heffektiv pension berättigar till pension också som i FöPL. I likhet med FöPL berättigar endast dagar med rehabiliteringsförmåner till arbetspensionstillägg.

6.3 Intjänande av pension

Pension intjänas som i FöPL (se 5.3).

6.4 Den pensionsgrundande arbetsinkomsten

Till arbetsinkomst fastställs den inkomst som lantbruksföretagaren skäligen kan antas kontinuerligt få för sitt arbete som lantbruksföretagare. I fråga om gårdsbruk beräknas basarbetsinkomsten av odlad jordbruksjord och skog och det normala arbetsinkomstområdet för odlad jordbruksjord på basis av hela gårdens, brukningsenhetens, yta. Brukningenheten arbetsinkomst fördelas enligt arbetsinsats mellan de personer som idkar gårdsbruk på enheten.

För fiskare fastställs arbetsinkomsten i regel på basis av den nettoinkomst de fått av fisket. Renägares arbetsinkomst beräknas enligt antalet renar och gjorda arbetsdagar.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten är huvudsakligen det vägda medeltalet av de arbetsinkomster som fastställts för lantbruksföretagaren efter 23 års ålder beräknat med en dags noggrannhet, liksom enligt FöPL. Om lantbruksföretagaren har fastställd arbetsinkomst under hela tiden från 1.1.1983 till 31.12.1991 beaktas endast arbetsinkomsten efter 1.1.1983, om den pensionsgrundande arbetsinkomsten på det sättet räknat blir högre än enligt huvudregeln. (A 27/91, A 3/92)

Obetalda LFöPL-premier minskar arbetsinkomsten och drivs in från pensionen på samma sätt som i FöPL (se 5.4). (A 41/97)

6.4.1 Arbetsinkomst för återstående tid

Lantbruksföretagarens arbetsinkomst för återstående tid beräknas i regel som medeltalet av inkomsten under fyra år omedelbart före arbetsoförmågans inträde. Denna period på fyra år förlängs med så många år som lantbruksföretagarens ålder överstiger 52 år vid arbetsoförmågans inträde, dock med högst åtta år enligt följande tabell:

Tabell 6.1

Ålder vid arbetsförmågans inträde	Antalet år som arbetsinkomsten för återstående tid baseras på
52 eller lägre	4
53	5
54	6
55	7
56 eller högre	8

6.5 Tillägg till pensionen

Tilläggen till pensionen beräknas som i FöPL (se 5.5).

6.6 Pensionsformerna

Pensioner enligt LFöPL beviljas på samma grunder som FöPL-pensioner (se 5.7). För rätt till arbetslöshetsdagpenning krävs dock bara en LFöPL-arbetsinkomst på 400 e/mån. En lantbruksföretagare i bisyssla kan ha rätt till tilläggsdagar på basis av annat anställningsförhållande.

En idkare av gårdsbruk kan med vissa förutsättningar få avträdelsestöd om han överlåter gårdens jordbruksjord och produktionsbyggnader till en efterträdare som fortsätter lantbruket på gården eller om han överlåter gårdens jordbruksjord som tillskottsmark till andra lantbrukare i grannskapet. Avträdelsestödet baserar sig inte på LFöPL utan på en särskild lag om avträdelsestöd, men stödets storlek bestäms delvis på samma sätt som invalidpension enligt LFöPL.

Avträdelsestödet består av ett grundbelopp och en kompletteringsdel. Grundbeloppet beräknas i stort sett lika som invalidpension enligt LFöPL. Beräkningen av pensionen för återstående tid till avträdelsestödet avviker från beräkningen av återstående tid enligt LFöPL på så sätt att medeltalet för alla år är basis för beräkningen av arbetsinkomsten för återstående tid.

Avträdelsestödet kompletteringsdel är lika stor som den folkpension som personen skulle få. Kompletteringsdelen minskas bl.a. av avträdelsestödet grundbelopp. Hela avträdelsestödet betalas av Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt. (A 33/99, A 10/2000, A 5/2002)

Exempel 6.1 Invalidpension för lantbruksföretagare

Lantbruksföretagaren är född 15.9.1942. Företagarverksamhet 1.1.1970—19.5.2002. Arbetsoförmågan börjar 20.5.2002. Den intjänade pensionen från KAPL-löner är 9,45 e/mån enligt index för år 2002. Av premierna för år 1993 har endast en del betalats. På grund av de obetalda premierna är arbetsinkomsten år 1993 7 700 e/år.

LFöPL-pension

Arbetsinkomster:

fr.o.m. 1.1.1970	350,00 e/år
fr.o.m. 1.1.1972	1 700,00 e/år
fr.o.m. 1.8.1986	10 000,00 e/år
fr.o.m. 1.1.1993	7 700,00 e/år
fr.o.m. 1.1.1994	14 489,27 e/år

Intjänad pension:

Pensionsgrundande tid:

1.1.1970—31.12.2001 = 32 år = 384 mån

1.1.—19.5.2002 = 4 mån 19 dg (restdagarna läggs till återstående tid).

Arbetsinkomst-perioder	Arbetsinkomst i ind. för begynnelseåret	Arbetsinkomst i ind. för år 2002 (2054)
1.1.70—31.12.71 = 720 dg	350,00 e/år	3 649,24 e/år
1.1.72—30. 7.86 = 5250 dg	1 700,00 e/år	14 136,84 e/år
1.8.86—31.12.92 = 2310 dg	10 000,00 e/år	17 630,90 e/år
1.1.93—31.12.93 = 360 dg	7 700,00 e/år	9 369,55 e/år
1.1.94—19.5.2002 = 3019 dg	14 489,27 e/år	17 630,90 e/år

Genomsnittlig månadsarbetsinkomst enligt huvudregeln:

$$\frac{720 \times 3\,649,24 + 5250 \times 14\,136,84 + 2310 \times 17\,630,90 + 360 \times 9\,369,55 + 3019 \times 17\,630,90}{720 + 5250 + 2310 + 360 + 3019}$$

$$= 14\,939,01 \text{ e/år} = 1\,244,92 \text{ e/mån}$$

Genomsnittlig månadsarbetsinkomst 1.1.1983—19.5.2002:

1.1.83—30. 7.86 = 14 136,84 e/år	1290 dg
1.8.86—31.12.92 = 17 630,90 e/år	2310 dg
1.1.93—31.12.93 = 9 369,55 e/år	360 dg
1.1.94—19.5.2002 = 17 630,90 e/år	3019 dg

$$\frac{1290 \times 14\,136,84 + 2310 \times 17\,630,90 + 360 \times 9\,369,55 + 3019 \times 17\,630,90}{1290 + 2310 + 360 + 3019} =$$

$$16\,558,91 \text{ e/år} = 1\,379,91 \text{ e/mån}$$

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten räknad från arbetsinkomsterna för tiden efter 1.1.1983 är högre än räknat enligt huvudregeln.

$$\text{Pension } \frac{384}{800} \times 1\,379,91 = 662,36 \text{ e/mån}$$

$$\frac{4}{480} \times 1\,379,91 = 11,50 \text{ e/mån}$$

Pensionen för återstående tid:

Eftersom lantbruksföretagaren är 59 år vid arbetsoförmågans inträde, är arbetsinkomsten för återstående tid medeltalet av arbetsinkomsterna under de åtta år som omedelbart föregår arbetsoförmågans inträde.

Arbetsinkomsten 20.5.1994—19.5.2002 är 17 630,90 e/år = 1 469,24 e/mån.

Återstående tid fram till 60-årsdagen är 20.5.—15.9.2002 = 3 mån 26 dg + 19 dg = 4 mån 15 dg. Intjäningsprocenten är 1,2/år.

$$\frac{4}{1000} \times 1\,469,24 = 5,88 \text{ e/mån}$$

Återstående tid från dagen efter 60-årsdagen till 65-årsdagen = 60 mån + 15 dg. Intjäningsprocenten är 0,8/år.

$$\frac{60}{1500} \times 1\,469,24 = 58,77 \text{ e/mån}$$

LFöPL-pensionen är sammanlagt 662,36 + 11,50 + 5,88 + 58,77 = 738,51 e/mån.

106 LFöPL

KAPL- och LFöPL-pensionerna är sammanlagt $9,45 + 738,51 = 747,96$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,469,24 = 881,54$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 6.2 Ålderspension för lantbruksföretagare

Lantbruksföretagaren är född 15.6.1937. Han går i ålderspension 1.7.2002. LFöPL-verksamhet fr.o.m. 1.1.1986. Arbetsinkomsten enligt index för år 2002 är 12 600 e/år. Den intjänade pensionen från APL-anställningar som upphört tidigare är 590 e/mån och den högsta pensionsgrundande lönen enligt APL 2 200 e/mån enligt index för år 2002.

Den pensionsgrundande arbetsinkomsten $12\,600 \text{ e/år} = 1\,050 \text{ e/mån}$.

Pensionsgrundande tid

1.1.1986—31.12.1996 = 132 mån (1,5 %)

$$\frac{132}{800} \times 1\,050 = 173,25 \text{ e/mån}$$

1.1.1997—15.6.2002 = 65 mån (2,5 %)

$$\frac{65}{480} \times 1\,050 = 142,19 \text{ e/mån}$$

Pensionen är sammanlagt 315,44 e/mån.

APL- och LFöPL-ålderspensionerna fr.o.m. 1.7.2002 är sammanlagt $590 + 315,44 = 905,44$ e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,200 = 1\,320$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Uträkning av LFöPL-pensionen i samband med pensionsfallet

- * **Den pensionsgrundande tiden för den pågående företagarperioden utreds**
 - tid som företagare efter 23 års ålder
 - återstående tid
- * **Den pensionsgrundande arbetsinkomsten beräknas**
 - obetalda försäkringspremiers inverkan på arbetsinkomsten räknas ut
 - inkomsterna räknas om till indexnivån för det år då verksamheten upphör
 - det vägda medeltalet av inkomsterna under olika perioder räknas ut, med beaktande av obetalda premier (obs. 1.1.1983—31.12.1991, se 6.4)
- * **Intjäningsprocenterna under olika perioder utreds**
 - från och med 1.1.1970 (1,5 %)
 - tiden från början av det år då arbetstagaren fyllde 60 år (2,5 %)
 - återstående tid 50—60 år (1,2 %)
 - återstående tid 60—65 år (0,8 %)
- * **Pensionen för LFöPL-perioden beräknas**
- * **Pensionerna för olika företagarperioder räknas ihop**
- * **Arbetspensionstillägg och barnstillägg räknas in i pensionen**
- * **Pensionerna enligt den privata sektorns pensionslagar räknas ihop**
- * **Förutsättningarna för betalning av fribrevspension allt i ett undersöks**
- * **Pensionen från den privata sektorn samordnas med beaktande av primära förmåner och offentliga sektorns arbetspensioner**
- * **Förtidsminskning eller uppskovsförhöjning beräknas**

7 DELTIDSPENSION

Avsikten med deltidspension är att ge äldre arbetstagare möjlighet att använda sin återstående arbetsförmåga och -vilja på ett flexibelt sätt, om det finns deltidsarbete att få. En person som fyllt 56 år kan med vissa förutsättningar minska sin arbetsinsats och få deltidspension som delvis ersätter inkomstbortfallet. Åldersgränsen för deltidspensionen har temporärt sänkts från 58 år till 56 år för tiden 1.7.1998—31.12.2002 (A 11/98, A 23/99). Från början av år 2003 är åldersgränsen 58 år för personer som är födda 1947 eller senare.

Deltidspension kan beviljas enligt alla pensionslagar inom den privata sektorn bortsett från KoPL. (A 7/96)

7.1 Förutsättningar för beviljande av deltidspension

Deltidspension kan beviljas personer som arbetar inom den privata sektorn och har fyllt 56 (58) år men inte 65 år, om de uppfyller följande villkor:

- (1) Personen har en lång yrkesbana bakom sig och har omfattats av arbetspensionslagarna i sammanlagt minst 5 år av de sista 15 kalenderåren före deltidspensionen.
- (2) Personen har haft ett heltidsarbete som omfattas av arbetspensionslagarna i Finland i sammanlagt minst 12 månader under de sista 18 månaderna före deltidspensionen.
- (3) En anställd minskar sitt förvärvsarbete till i medeltal 16—28 timmar i veckan. En företagare skall däremot minska sitt förvärvsarbete till hälften av den tidigare stabiliserade inkomstnivån. Den genomsnittliga arbetstiden beräknas i perioder på högst 16 veckor, om arbetstiden per vecka varierar. Det får inte finnas avbrott på mer än sex veckor i deltidsarbetet, med undantag av semestrar och sjukdagpenningssperioder. Dagpenningar från olycksfalls- och trafikförsäkringen jämföras med sjukdagpenning i dessa fall. En företagare kan också upphöra med arbetet som företagare och bli anställd på deltid.
- (4) Lönen till en anställd skall minska i proportion till minskningen i arbetstiden till 35—70 procent av den stabiliserade inkomstnivån. En företagares arbetsinkomst skall halveras. Lönen eller arbetsinkomsten måste dock minst uppgå till minimibeloppet i den arbetspensionslag som tillämpas.
- (5) Personen har rätt till återstående tid.
- (6) Personen får inte från tidigare egen grund- eller registrerad tilläggs-pension enligt någon arbetspensionslag i Finland eller utomlands. En person som ansöker om deltidspension och som också har arbetat i ett annat EU-land eller ett avtalsland och omfattats av det landets

socialförsäkring, kan inte få utländsk pension samtidigt som han får deltidspension i Finland.

Bilaga 10 är en tabell över skillnaderna mellan villkoren för beviljande av deltidspension inom den privata och den offentliga sektorn.

7.2 Pensionsfall för deltidspension

Pensionsfallet för deltidspensionen inträffar den dag då alla villkor för pensionen uppfylls. I praktiken inträffar pensionsfallet den sista dagen då arbetstagar-
ren arbetar heltid innan han övergår till deltidsarbete, om det inte sker ett
avbrott mellan heltidsarbetet och deltidsarbetet.

Om det sker ett avbrott mellan heltidsarbetet och deltidsarbetet, inträffar
pensionsfallet dagen innan deltidsarbetet börjar, om de övriga villkoren uppfylls
då.

7.3 Stabiliserad förvärvsinkomst

För att deltidspensionen skall kunna beräknas måste man först fastställa den
stabiliserade förvärvsinkomsten av heltidsarbetet. Den bestäms på basis av alla
de arbeten som vid pensionsfallet ger rätt till återstående tid.

Som den stabiliserade förvärvsinkomsten av en APL-anställning betraktas den
pensionsgrundande lönen i den anställning på basis av vilken den återstående
tiden skulle beräknas om personen blev arbetsoförmögen i stället för att gå i
deltidspension. Eftersom den stabiliserade förvärvsinkomsten beräknas på
samma sätt som den pensionsgrundande lönen, görs också avdraget för
arbetstagar-
ens pensionsavgift från lönen.

Vid beräkningen av den stabiliserade förvärvsinkomsten beaktas inte
automatiskt avbrytande när pensionsfallet för deltidspension inträffar 1.4.1998
eller senare. Automatiskt avbrytande beaktas emellertid när pensionen för
heltidsarbetet beräknas för att komma fram till 75 % -gränsen (se 7.5) eller vid
beräkningen av en pension som beviljas efter deltidspensionen. (A 11/98)

Den stabiliserade förvärvsinkomsten av KAPL-arbete är den genomsnittliga
lönen för återstående tid som beräknas på KAPL-lönerna efter avdraget för
arbetstagar-
ens pensionsavgift.

Som den stabiliserade förvärvsinkomsten av FöPL- och LFöPL-verksamhet
betraktas medeltalet av den fastställda arbetsinkomsten under de fyra
kalenderåren omedelbart före övergången till deltidsarbete, om företag-
ar-
verksamheten har varit kontinuerlig. Inkomsterna under det år då företagen

110 DELTIDSPENSION

går i deltidspension beaktas inte, om det inte är ett helt år. Om företagaverksamheten inte har pågått fyra år, betraktas den genomsnittliga arbetsinkomsten under den sista företagarperioden som den stabiliserade inkomsten.

Om personen har flera samtidiga anställningar eller samtidig företagaverksamhet är den stabiliserade förvärvsinkomsten det sammanlagda beloppet av de pensionsgrundande lönerna och arbetsinkomsterna av arbeten som pågått minst sex månader, om personen på basis av dem alla har rätt till återstående tid.

Exempel 7.1 Arbetstagares stabiliserade förvärvsinkomst

Arbetstagarens anställningar är

Den pensionsgrundande lönen e/mån
enligt index för år 2002

APL A: 1.2.1976—31. 1.2002 1 350

APL B: 1.2.2002—31.10.2002 1 850

Deltidspensionen börjar 1.11.2002. Eftersom den återstående tiden i händelse av arbetsoförmåga skulle anslutas till anställning B, är den stabiliserade förvärvsinkomsten som beaktas vid beräkningen av deltidspensionen den pensionsgrundande lönen i anställning B, 1 850 e/mån.

Exempel 7.2 Företagares stabiliserade förvärvsinkomst

FöPL-arbetsinkomsterna är

Den pensionsgrundande arbets-
inkomsten e/mån enligt index för
år 2002

Arbetsinkomst A: 1.1.1975—31.12.2000 16 850

Arbetsinkomst B: 1.1.2001—31. 8.2002 20 200

Företagares stabiliserade förvärvsinkomst är den genomsnittliga arbetsinkomsten under de fyra sista hela kalenderåren uppräknade med index för år 2002.

$$\frac{3 \times 16\,850 + 20\,200}{4} = 17\,687,50 \text{ e/år.}$$

7.4 Inkomstbortfall

Deltidspensionens belopp beräknas på inkomstbortfallet. Inkomstbortfallet är skillnaden mellan den stabiliserade förvärvsinkomsten av heltidsarbetet och förvärvsinkomsten av deltidarbetet.

Vid beräkningen av inkomstbortfallet räknas personens stabiliserade förvärvsinkomst upp med APL-index till nivån för den tidpunkt då deltidspensionen börjar.

Inkomstbortfallet måste i allmänhet motsvara minskningen i arbetstiden. En arbetstagares återstående lön för deltidarbetet skall vara 35—70 procent och en företagares arbetsinkomst 50 procent av den stabiliserade förvärvsinkomsten. Förvärvsinkomsten av deltidarbetet skall dock minst uppgå till minimibeloppet enligt pensionslagen i fråga.

Inkomstbortfallet för samtidigt arbete fastställs så att sammanlagda beloppet av inkomsterna av deltidarbetena räknas bort från det sammanlagda beloppet av de stabiliserade förvärvsinkomsterna. Så görs om personen har rätt till deltidspension på basis av alla de samtidigt arbetena. För att deltidspension skall kunna beviljas enligt en pensionslag skall arbetet enligt denna lag minska.

Om personen inte ansöker om deltidspension på basis av alla samtidigt arbeten, beräknas inkomstbortfallet på två sätt. Först beräknas den sammanlagda stabiliserade inkomsten av de arbeten som deltidspensionen gäller och från det räknas inkomsterna av deltidarbetena enligt samma lagar bort. Sedan beräknas den stabiliserade inkomstnivån av alla samtidigt arbeten, varav inkomsterna av alla deltidarbeten tas bort. Sedan kontrollerar man vilket sätt att räkna som ger det mindre inkomstbortfallet, och detta väljs till inkomstbortfall.

Vid beräkningen av inkomstbortfallet görs inte avdrag för arbetstagares pensionsavgift från lön för deltidarbete.

Exempel 7.3 Beräkning av inkomstbortfallet

Personens pensionsgrundande lön för heltidsarbetet är 1 600 e/mån och månadslönen vid slutet av heltidsarbetet är 1 920 e/mån. Han går i deltidspension 1.8.2002, varvid arbetstiden och lönen minskas till hälften. Månadslönen för deltidarbetet är 960 euro, m.a.o. 60 % av den stabiliserade förvärvsinkomsten.

Inkomstbortfallet på grund av deltidspension är $1\,600 - 960 = 640$ e/mån.

112 DELTIDSPENSION

7.5 Deltidspensionens belopp

Deltidspensionens belopp är 50 procent av inkomstbortfallet.

Deltidspensionen kan dock vara högst 75 procent av den samordnade pensionen som personen tjänat in före pensionsfallet. Arbetspensionstillägg läggs till den intjänade pensionen före samordning. Vid beräkningen av maximibeloppet beaktas pensionerna från både den privata och den offentliga sektorn enligt grundskyddet. Ofta kommer 75 % -gränsen emot för personer som får LITA-förmåner.

Också pension som tjänats in i arbete som försäkrats i ett EU/EES-land eller avtalsland beaktas vid beräkningen av maximibeloppet. Om man inte får uppgift om förmån som intjänats utomlands, kan man vid beräkningen av maximibeloppet beakta en sådan teoretisk pension som personen skulle ha tjänat in om arbetet utomlands hade utförts i Finland (LA 4/2001). Man har även föreslagit att också pension som intjänats i ett annat land än de ovannämnda eller i en internationell organisation (t.ex. FN) kunde beaktas vid beräkningen av maximibeloppet.

Exempel 7.4 Deltidspension till arbetstagare

Arbetstagaren är född 8.9.1942. Han går i deltidspension 1.7.2002. Den pensionsgrundande lönen i APL-anställningen, m.a.o. den stabiliserade förvärvsinkomsten, är 1 630 e/mån och den fram till 1.7.2002 intjänade pensionen är 940 e/mån. Arbetstagaren minskar sin arbetstid så att lönen av deltidsarbetet är 60 procent av den stabiliserade förvärvsinkomsten.

Den stabiliserade förvärvsinkomsten är 1 630 e/mån.

Deltidslönen är $0,60 \times 1\,630 = 978$ e/mån.

Inkomstbortfallet är $1\,630 - 978 = 652$ e/mån.

Deltidspensionen är $0,50 \times 652 = 326$ e/mån.

Den pension som arbetstagaren tjänat in före deltidspensionens början är 940 e/mån efter samordningen. Maximibeloppet är $0,75 \times 940 = 705$ e/mån. Deltidspensionen är lägre än maximibeloppet.

Arbetstagarens deltidspension är 326 e/mån.

Exempel 7.5 Deltidspension till företagare

Företagaren är född 1.6.1942. Verksamheten som företagare enligt FöPL började 26.6.1982 och i FöPL-verksamheten har gjorts tekniskt avbrytande 31.12.1997 och 1.1.1999. Företagaren minskar sin arbetsinsats till hälften och går i deltidspension 1.7.2002. Den intjänade FöPL-pensionen fram till pensioneringen är 605 e/mån, den intjänade pensionen från tidigare APL-anställningar är 517 e/mån och den intjänade pensionen från KAPL-löner 21 e/mån. Det tekniska avbrytandet som gjordes 1.1.1999 upphävs, eftersom pensionsfallet inträffar innan fyra år har gått från avbrytandet.

Stabiliserad förvärvsinkomst:

Arbetsinkomstperiod	Arbetsinkomst enl. ind. för begynnelseåret	Arbetsinkomsten enl. ind. år 2002
1.1.1998—1.1.1999 (361 dg)	4 400 e/år	4 952,11 e/år
2.1.1999—31.12.2001 (1079 dg)	20 200 e/år	22 211,35 e/år

$$\frac{361 \times 4\,952,11 + 1079 \times 22\,211,35}{361 + 1079} = 17\,884,55 \text{ e/år} = 1\,490,38 \text{ e/mån}$$

Inkomstbortfallet är $0,50 \times 1\,490,38 = 745,19 \text{ e/mån}$.

Deltidspensionen är $0,50 \times 745,19 = 372,60 \text{ e/mån}$.

Den intjänade pensionen är sammanlagt $605 + 517 + 21 = 1\,143 \text{ e/mån}$.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 2\,500$ (den pensionsgrundande lönen av APL-fribrev) = $1\,500 \text{ e/mån}$. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Maximibeloppet är $0,75 \times 1\,143 = 857,25 \text{ e/mån}$. Pensionen är lägre än maximibeloppet.

Företagarens deltidspension är $372,60 \text{ e/mån}$.

7.6 Intjäning av pension under tiden som deltidspensionerad

Den som är deltidspensionerad tjänar in pension både för deltidsarbetet och för inkomstbortfallet som deltidspensionen grundar sig på.

För deltidsarbetet tjänar man in pension enligt samma regler som gäller för annat arbete, d.v.s. 1,5 procent om året fram till början av det år då personen fyller 60 år och därefter 2,5 procent.

114 DELTIDSPENSION

För tiden som deltidspensionerad tjänar man in pension med 1,5 procent om året av det inkomstbortfall enligt vilket deltidspensionen för första gången fastställdes. När pensionen beräknas indexjusteras inkomstbortfallet till att motsvara nivån vid pensionsfallstidpunkten. Pensionsdelar som tjänats in under tiden med deltidspension läggs till pensionen som beviljas senare.

7.7 Pension som beviljas efter deltidspension

Efter deltidspension börjar ålderspensionen från början av månaden efter personens 65-årsdag om personen då har upphört med deltidsarbetet. Ålderspensionen består då av tre delar:

- (1) den pension som personen tjänat in för heltidsarbetet före deltidspensionen,
- (2) den intjänade pensionen för deltidsarbetet under tiden med deltidspension,
- (3) den pension som intjänats på basis av inkomstbortfallet (1,5 procent om året).

Om personen fortsätter med sitt deltidsarbete efter 65 års ålder, ändras pensionens namn till ålderspension men beloppet ändras inte. När personen upphör med arbetet och söker ålderspension, beräknas en uppskovsförhöjning till pensionen. Förhöjningen räknas på skillnaden mellan den fram till 65 års ålder intjänade pensionen efter samordning och den ålderspension som betalats till beloppet av deltidspensionen. Uppskovsförhöjningen beviljas endast till den del med vilken ålderspensionen överstiger deltidspensionen. Den på detta sätt beräknade pensionen räknas upp med APL-index till nivån för det år då den uppskjutna pensionen börjar.

Om deltidspensionstagaren beviljas invalidpension, arbetslöshetspension eller förmånstagarna beviljas familjepension, tjänas pension in för tiden med deltidspension fram till pensionsfallet för denna andra pension. Den pension som beviljas efter deltidspensionen består på samma sätt som ålderspensionen av den pension som tjänats in före deltidspensionen, de pensionsdelar som tjänats in under tiden med deltidspension och eventuella pensionsdelar för återstående tid. Den återstående tiden ansluts både till deltidsarbetet och tiden med deltidspension (inkomstbortfallet) i fråga om deltidspensioner som börjat 1.1.1994 eller senare och efter vilka invalidpension eller arbetslöshetspension beviljas 1.4.1998 eller senare (A 11/98). Tidigare anslöts återstående tid endast till deltidsarbetet.

Samordningen görs på normalt sätt när ålderspension eller annan pension som beviljas efter deltidspensionen börjar. Tilläggsexempel 11.8 visar en situation där ålderspensionen börjar efter sänkt pensionsålder.

DELTIDSPENSION 115

Bild 7.1 Intjänning av pension efter deltidspensionen

Heltidsarbete 1,5 %	Deltidspension 1,5 %		Återstående tid 0,8 %
	Deltidsarbete 1,5 %	2,5 %	Återstående tid 0,8 %
	56 år	60 år	arb.oförm. 65 år

Om personens deltidspension har börjat före 1994 höjs hans lön för deltidsarbetet med en koefficient som beror på födelseåret från följande tabell, när han börjar få ålderspension eller invalidpension. I detta fall tjänar personen in pension endast på basis av deltidsarbetet, inte deltidspensionen. I praktiken gäller detta längre endast för FöPL och LFöPL år 2002.

Tabell 7.1

APL och KAPL	FöPL och LFöPL	Höjningskoeff.
1924 eller tidigare	1932 eller tidigare	1,6
1925	1933	1,5
1926	1934	1,4
1927	1935	1,3
1928	1936	1,2
1929	1937	1,1

Exempel 7.6 Invalidpension efter deltidspension

Arbetstagaren är född 26.7.1943. Han har haft en APL-anställning på heltid 25.2.1992—30.7.2001 och gått i deltidspension 1.8.2001. Den pensionsgrundande lönen för deltidsarbetet är 760 e/mån och inkomstbortfallet 500 e/mån. Den intjänade APL-pensionen från heltidsanställningar som upphört tidigare är 605 e/mån. Arbetstagaren börjar få invalidpension 1.12.2002. Beloppen är uppräknade med APL-index för år 2002.

Deltidsarbete

$$1.8.2001—30.11.2002 (1,5 \%) \frac{16}{800} \times 760 = 15,20 \text{ e/mån}$$

116 DELTIDSPENSION

Tiden som deltidspensionerad

$$1.8.2001-30.11.2002 (1,5 \%) \frac{16}{800} \times 500 = 10 \text{ e/mån}$$

Pension för återstående tid för deltidsarbetet 1.12.2002—26.7.2008

$$\frac{7 + 26/30}{1000} \times 760 + \frac{60}{1500} \times 760 = 36,38 \text{ e/mån}$$

Pension för återstående tid för perioden med deltidspension 1.12.2002—26.7.2008

$$\frac{7 + 26/30}{1000} \times 500 + \frac{60}{1500} \times 500 = 23,93 \text{ e/mån}$$

Invalidpensionen är sammanlagt $605 + 15,20 + 10 + 36,38 + 23,93 = 690,51 \text{ e/mån}$.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1500$ (den högsta pensionsgrundande lönen enligt APL) = 900 e/mån . Samordningen inverkar inte på pensionen.

Exempel 7.7 Ålderspension efter deltidspension

Arbetstagaren är född 18.10.1941. Han har haft en APL-anställning på heltid 1.5.1997—30.6.1998 och gått i deltidspension 1.7.1998. Den pensionsgrundande lönen för deltidsarbetet är 766 e/mån och inkomstbortfallet 766 e/mån . Den intjänade APL-grundpensionen från heltidsanställningar som upphört tidigare är 458 e/mån och tilläggspensionen 128 e/mån . Arbetstagaren börjar få ålderspension 1.11.2006. Beloppen är uppräknade med APL-index för år 2006.

Deltidsarbete

$$(1,5 \%) 1.7.1998-31.12.2000 \quad \frac{30}{800} \times 766 = 28,73 \text{ e/mån}$$

$$(2,5 \%) 1.1.2001-18.10.2006 \quad \frac{69 + 18/30}{480} \times 766 = 111,07 \text{ e/mån}$$

Tiden som deltidspensionerad

$$(1,5 \%) 1.7.1998-18.10.2006 \quad \frac{99 + 18/30}{800} \times 766 = 95,37 \text{ e/mån}$$

Ålderspensionen är sammanlagt

$$458 + 28,73 + 111,07 + 95,37 = 693,17 \text{ e/mån.}$$

DELTIDSPENSION 117

.....

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,532 = 919,20$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Ålderspensionen tillsammans med tilläggs pensionen är $693,17 + 128 = 821,17$ e/mån.

118 FAMILJEPENSION

8 FAMILJEPENSION

Familjepension enligt arbetspensionslagarna kan med vissa förutsättningar betalas till förmånstagarna, d.v.s. make och barn, efter en avliden person (förmånslåtare) som omfattats av arbetspensionslagarna (A 11/90). De nuvarande beräkningsreglerna trädde i kraft 1.7.1990.

8.1 Förutsättningar för beviljande av familjepension

Familjepension kan beviljas den efterlevande maken, förmånslåtarens tidigare make, den efterlevande parten i ett registrerat partnerskap och barnen. Familjepensionen indelas i efterlevandepension och barnpension.

8.1.1 Vem kan få efterlevandepension

Rätten till efterlevandepension uppstår på grund av äktenskap. Både änkor och änklingar har rätt till pension. Rätt till efterlevandepension uppstår också på grund av registrerat partnerskap. Den efterlevande parten i ett registrerat partnerskap kan i princip få efterlevandepension på samma grunder som en efterlevande make, m.a.o. jämställs ett registrerat partnerskap med äktenskap. Personer som lever i ett registrerat partnerskap kan dock inte ha gemensamma barn, så rätten till efterlevandepension i ett registrerat partnerskap uppstår endast på basis av punkt 2 nedan. (A 25/2001)

Den efterlevande maken har rätt till efterlevandepension, om

- (1) den efterlevande maken och förmånslåtaren har eller har haft ett gemensamt barn (eget eller adoptivbarn) och äktenskapet ingicks innan förmånslåtaren fyllt 65 år.
- (2) den efterlevande maken och förmånslåtaren inte har haft gemensamma barn, men
 - * äktenskapet ingicks innan förmånslåtaren fyllt 65 år och den efterlevande maken 50 år och
 - * äktenskapet varade i minst fem år och
 - * den efterlevande maken har fyllt 50 år eller länge varit arbetsoförmögen.

En tidigare make till förmånslåtaren kan ha rätt till en pension som bestäms på samma sätt som pensionen till efterlevande make om förmånslåtaren vid sin död

var skyldig att betala henne eller honom periodiskt underhållsbidrag på basis av ett lagakraftvunnet domstolsbeslut eller ett avtal fastställt av socialnämnden.

8.1.2 Förutsättningarna för beviljande av barnpension

Barnpension förutsätter att barnet vid förmånslåtarens död inte hade fyllt 18 år. Ett barn under 18 år har alltid rätt till barnpension efter sina egna föräldrar. Ett adoptivbarn har rätt till barnpension efter sina adoptivföräldrar.

Också den efterlevande makens barn eller adoptivbarn kan ha rätt till barnpension efter förmånslåtaren, om barnet vid förmånslåtarens död bodde i samma hushåll med förmånslåtaren och den efterlevande maken. Det samma gäller också barnet till en part i ett registrerat partnerskap.

Barnet har dock rätt till barnpension efter högst två förmånslåtare samtidigt.

8.2 Familjepensionens belopp

Familjepensionen baserar sig på ålders-, invalid- eller arbetslöshetspension före samordning som förmånslåtaren fick vid sitt frånfälle. Om förmånslåtaren hade arbetat över pensionsåldern, baseras familjepensionen på den uppskjutna ålderspensionen. Om förmånslåtaren fick förtida ålderspension, baseras familjepensionen på den förtida ålderspensionen.

Om förmånslåtaren fick delinvalidpension vid sitt frånfälle, ändras pensionen till full pension när familjepensionen beräknas. Om förmånslåtaren vid sitt frånfälle fick sådan arbetslöshetspension där en vilande pensionsdel för återstående tid ingick, beräknas familjepensionen på arbetslöshetspension till vilken pensionsdelen för återstående tid har fogats (A 37/99).

Om förmånslåtaren inte var pensionerad eller om han fick deltidspension, baseras familjepensionen på den fulla invalidpension som förmånslåtaren hade fått om han hade blivit arbetsoförmögen vid tidpunkten för sin död. Familjepensionen kan vara högst lika stor som förmånslåtarens fulla pension (utan barntillägg).

Det sammanlagda beloppet av efterlevande- och barnpensionerna före samordning utgör en andel av förmånslåtarens pension enligt följande tabell.

120 FAMILJEPENSION

Tabell 8.1

Antalet barn	0	1	2	3	4-
Efterlevandepension	6/12	6/12	5/12	3/12	2/12
Barnpensioner	-	4/12	7/12	9/12	10/12
Sammanlagt	6/12	10/12	12/12	12/12	12/12

8.2.1 Efterlevandepensionens belopp

Om det utöver den efterlevande maken också finns barn som förmånstagare är den fulla efterlevandepensionen före samordning den andel av förmånslåtarens pension före samordning som framgår av tabell 8.1.

Om den efterlevande maken ensam är förmånstagare, är den fulla efterlevandepensionen hälften av förmånslåtarens pension. Då görs det emellertid en pensionsjämkning som kan minska efterlevandepensionens belopp.

Pensionsjämkning

I efterlevandepensionen görs en pensionsjämkning, vars syfte är att dimensionera den efterlevande makens utkomst så att den motsvarar den nivå den hade innan förmånslåtaren avled. När nivån fastställs beaktas den efterlevande makens egna arbetspensioner som inkomst som minskar efterlevandepensionen. Också en motsvarande förmån från ett annat land kan beaktas som inkomst vid beräkningen av efterlevandepensionen. Man har även föreslagit att också motsvarande förmåner som betalas av internationella organisationer (t.ex. FN) kunde beaktas.

Om den efterlevande maken redan är pensionerad, används den faktiska pension som den efterlevande maken fick när förmånslåtaren avled, med undantag av den privata sektorns tilläggspensioner, som den efterlevande makens arbetspension vid pensionsjämkningen. Om den efterlevande maken vid förmånslåtarens död fick delinvalidpension, betraktas dock full invalidpension som den efterlevande makens arbetspension. Den efterlevande makens egen arbetslöshetspension beaktas i pensionsjämkningen till det belopp som den betalas ut, d.v.s. utan pensionsdel för återstående tid, om pensionsdelen för återstående tid har lämnats vilande. (LA 3/2000).

Om den efterlevande maken inte är pensionerad eller om han eller hon får deltidspension, betraktas som hans eller hennes arbetspension den fulla invalidpension som han eller hon skulle få, om han eller hon hade blivit arbetsoförmögen vid den tidpunkt då förmånslåtaren avled. Om man från utlandet inte erhåller uppgift om pensionen därifrån, kan man som den efterlevande makens kalkylmässiga pension betrakta den teoretiska pension som den efterlevande maken skulle ha beviljats om hans eller hennes försäkringspe-

riod utomlands hade skett enligt den finska lagstiftningen. Om den kalkylmässiga arbetspensionen avviker betydligt från den efterlevande makens faktiska inkomstnivå, kan den efterlevande makens faktiska inkomster beaktas vid pensionsjämkningen (avvikande pensionsjämkning) (LA 13/2000).

Efterlevandepensionen pensionsjämkas vid någon av följande tidpunkter:

- * Det yngsta barnet fyller 18 år.
- * I början av den sjunde kalendermånaden efter förmånslåtarens död, om den efterlevande maken är yngre än 65 år, inte har barn under 18 år och inte får egen pension (den efterlevande maken får full efterlevandepension som omställningspension i sex månader).
- * Genast när efterlevandepensionen börjar om den efterlevande maken har fyllt 65 år eller är pensionerad och det inte finns barn som är berättigade till barnpension.

Genom pensionsjämkningen minskar efterlevandepensionen från sitt fulla belopp (som i allmänhet är hälften av förmånslåtarens pension), om den efterlevande makens egna arbetspensioner överstiger den s.k. pensionsjämkningsgrunden. Pensionsjämkningsgrunden fastställs på basis av det sammanlagda beloppet av förmånslåtarens alla arbetspensioner före samordning enligt följande:

Tabell 8.2

Pensionsjämkningsgrund år 2002	Villkor
Övre gräns 652,22 e/mån (45,09 ind. 142)	Om förmånslåtarens arbetspensioner var 652,22 e/mån eller mera (index 2054 år 2002)
Förmånslåtarens arbetspension e/mån	Om förmånslåtarens arbetspensioner var 310,13—652,22 e/mån
Nedre gräns 310,13 e/mån (21,44 ind. 142)	Om förmånslåtarens arbetspensioner var högst 310,13 e/mån (index 2054 år 2002)

Pensionsjämkningsgrundens högre gränsbelopp, som år 2002 är 45,09 e/mån (på lagens indexnivå 142) sänks fram till år 2004 stegvis med 1,12 euro (ind. 142) årligen till 42,89 euro (ind. 142). Efter år 2004 ändras den övre gränsen endast på grund av indexjusteringar. I bilaga 2 presenteras utvecklingen av pensionsjämkningsgrundens högre gränsbelopp fram till år 2004 enligt index 142.

Den pensionsjämkade efterlevandepensionen beräknas enligt följande formel:

122 FAMILJEPENSION

Pensionsjämkad efterlevandepension = $\frac{6}{12}$ x Förmånslåtarens pension - 0,5 x Den överskjutande delen

Den överskjutande delen = Efterlevande makens egen pension - Pensionsjämningsgrunden

Pensionsjämkningen kan göras på nytt endast om den efterlevande maken beviljas någon annan egen arbetspension än deltidspension. Då används samma pensionsjämningsgrund som när pensionsjämkningen gjordes första gången.

Bilaga 2 innehåller en tabell över efterlevandepensionens belopp vid olika inkomstkombinationer.

Exempel 8.1 Efterlevandepension efter pensionsjämkning

Arbetsstagaren avlider år 2002. Hans arbetspension före samordning var 1 000 e/mån. Den efterlevande makens ålderspension är 840 e/mån.

Efterlevandepension = $\frac{6}{12}$ x 1 000 e/mån = 500 e/mån.

Samordningen inverkar inte på efterlevandepensionen. Eftersom det inte finns barn under 18 år görs en pensionsjämkning. Pensionsjämningsgrunden uppgår till den övre gränsen, 652,22 e.

Den överskjutande delen = 840 - 652,22 = 187,78 e.

Minskningen på grund av pensionsjämkningen är 0,5 x 187,78 = 93,89 e.

Efterlevandepensionen efter samordning och pensionsjämkning är 500 - 93,89 = 406,11 e/mån.

Pension till tidigare make

Pensionen per månad till förmånslåtarens tidigare make är lika stor som den andel av efterlevandepensionen som 60 procent av den tidigare makens månatliga underhållsbidrag utgör av förmånslåtarens hela pension före samordning, d.v.s.

$\frac{0,6 \times \text{underhållsbidrag}}{\text{förmånslåtarens pension}} \times \text{efterlevandepension.}$

Pensioner som betalas till tidigare makar minskar den pension som betalas till den efterlevande maken. De kan uppgå till högst hälften av efterlevandepensionen. Pensionen till den tidigare maken kan vara högst lika stor som efterlevandepensionen, om det inte finns en efterlevande make som förmånstagare.

Exempel 8.2 Pension till tidigare make

Mannen har dömts att betala 170 e/mån i underhållsbidrag till sin tidigare hustru. Mannens arbetspension är 1 000 e/mån. Efterlevandepensionen före samordning är 500 e/mån.

Sextio procent av underhållsbidraget till den tidigare hustrun är 102 e. Den tidigare hustruns pension före samordning och pensionsjämkning är

$$\frac{102}{1000} \times 500 = 51 \text{ e/mån.}$$

8.2.2 Barnpensionens belopp

Barnpensionens sammanlagda belopp beräknas enligt tabell 8.1. På barnpensionens storlek inverkar endast antalet barn som är berättigade till familjepension. Barnpensionens sammanlagda belopp fördelas jämnt mellan barnen och varje barn får sin andel separat.

Föräldralösa barn

Barn som förlorat sina båda föräldrar får ett tillägg för föräldralösa, som uppgår till 2/12 av förmånslåtarens pension före samordning och det läggs till barnpensionens sammanlagda belopp. Barnpensionen inklusive tillägg för föräldralös kan dock inte bli större än förmånslåtarens pension.

Exempel 8.3 Familjepension

Modern i familjen dör. Förmånstagare är den äkta mannen och två barn. Om modern hade blivit arbetsförmögen vid tidpunkten för sin död hade hennes invalidpension varit 810 e/mån. Pensionerna före samordning är:

$$\text{Efterlevandepension} = \frac{5}{12} \times 810 = 337,50 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Barnpensioner} = \frac{7}{12} \times 810 = 472,50 \text{ e/mån.}$$

124 FAMILJEPENSION

.....

Vardera barnets egen andel före samordning är 236,25 e/mån. I efterlevandepensionen görs ingen pensionsjämkning förrän familjens yngsta barn fyller 18 år.

8.2.3 Familjepension som engångsbelopp

Familjepension kan betalas som engångsbelopp separat till varje förmånstagare, om dess belopp efter samordning eller pensionsjämkning är mindre än gränsbeloppet för engångsbelopp, 12,15 e/mån enligt index för år 2002 (0,84 euro enligt index 142). Eftersom familjepensionens belopp kan ändras av olika orsaker, betalas den som engångsbelopp först när det sannolikt inte längre sker ändringar i den. Beräkningen av engångsbeloppet förklaras mera ingående i cirkulär A 7/2000.

9 TOTALPENSION OCH SAMORDNING

I Finland betalas arbetspensioner, som pensionstagarna tjänat in medan de arbetat, och folkpensioner, som baserar sig på bosättning i Finland. Både den privata och den offentliga sektorn betalar arbetspensioner som grundpensioner och tilläggspensioner. En pensionstagare kan också få ersättning för arbetsskada ur en olycksfallsförsäkring som arbetsgivaren tecknat eller för trafikskada ur trafikförsäkringen.

Avsikten med arbetspensionssystemet är att trygga en skälig inkomstnivå för arbetstagaren när han går i pension. En grundpensionsnivå som uppgår till högst 60 procent av den högsta inkomsten under yrkesbanan anses räcka till. Utöver grundpensionsskyddet har en del arbetsgivare ordnat tilläggspensionsskydd för sina arbetstagare eller företagare ordnat tilläggspensionsskydd för sig själva. Tilläggspensionsarrangemang är möjliga enligt APL, FöPL och LFöPL.

En pensionstagare kan få pension ur flera olika förmånssystem. För att det sammanlagda pensionsbeloppet inte skall bli oskäligt stort i förhållande till personens tidigare inkomstnivå, samordnas pensionerna och ersättningarna från de olika systemen så att de inte överstiger 60 procent av inkomstnivån. (A 23/93, A 46/95)

9.1 Grundpensioner

Vid samordning av grundpensionerna beaktas följande grundpensioner:

- (1) pension enligt minimivillkoren i APL
- (2) KAPL-pension
- (3) KoPL-pension
- (4) SjPL-pension
- (5) pension enligt minimivillkoren i FöPL
- (6) pension enligt minimivillkoren i LFöPL, grundbeloppet av generationsväxlingspensionen för lantbruksföretagare, grundbeloppet av avträdelsestödet för lantbruksföretagare och grundbeloppet av avträdelseersättningen för lantbruksföretagare.
- (7) pension enligt grundpensionsskyddet enligt lagen om pension för kommunala tjänsteinnehavare och arbetstagare (KTAPL); som en sådan pension betraktas också pension enligt grundskyddet som beviljats familjevårdare eller förtroendevald
- (8) pension beräknad enligt grundskyddet enligt lagen om statens pensioner (StPL)
- (9) pension enligt grundskyddet som beviljats med stöd av Finlands Banks pensionsstagda

126 TOTALPENSION OCH SAMORDNING

- (10) pension enligt folkpensionsanstaltens pensionsreglemente eller pensionsstadga eller pension för medlem i folkpensionsanstaltens styrelse enligt grundskyddet
- (11) pension enligt grundskyddet som beviljats med stöd av pensionslagen för evangelisk-lutherska kyrkan (KyPL)
- (12) pension enligt grundskyddet som beviljats med stöd av lagen om ortodoxa kyrkosamfundet
- (13) landskapspension från Ålands landskapsstyrelse.

I samordningen kan man också beakta helt eller delvis förmåner som betalas från andra länder. Man har även föreslagit att också förmåner som betalas av internationella organisationer (t.ex. FN) kunde beaktas.

9.2 Primära förmåner

En arbetstagare kan utöver sin arbetspension också ha rätt till ersättning från olycksfallsförsäkringen, trafikförsäkringen, enligt lagen om olycksfall i militärtjänst eller lagen om skada ådragen i militärtjänst (LITA-ersättningar). Ersättningarna för inkomstbortfall enligt dessa förmånssystem är primära i förhållande till arbetspensionerna, d.v.s. dessa ersättningar betalas till sitt fulla belopp oberoende av hur stor arbetspensionen är. De primära förmånernas ersättningsnivå varierar enligt invaliditetsgraden och nivån kan överstiga beloppet för en full pension från arbetspensionssystemet.

Om de primära förmånerna ensamma överstiger 60 procent av samordningsgrunden (se 9.4.1) betalas ingen arbetspension. Om arbetspensionen och de primära förmånerna tillsammans överstiger 60-procentsgränsen, minskas arbetspensionen så att pensionen och de primära förmånerna sammanlagt uppgår till högst 60 procent av samordningsgrunden.

Vid samordningen av pensioner beaktas dock inte sådana primära förmåner som har betalats i minst tre år omedelbart före pensionsfallet. Om förmånens belopp stiger i samband med pensionsfallet, beaktas vid samordningen endast den del av förmånen som överstiger den förmån som betalades före pensionsfallet (se tilläggs exempel 11.5). Att pensionsslaget ändras är inte ett sådant nytt pensionsfall som skulle kräva en ny samordning, om inte förmånens belopp ändras.

9.3 Folkpension

Avsikten med folkpensionen är att trygga pensionstagaren en minimiutkomst. Den betalas på basis av bosättning i Finland. En person måste ha bott i Finland minst tre år efter 16 års ålder för att ha rätt till folkpension. Enligt folkpensionslagen betalas ålderspension, invalidpension, individuell förtidspension och

arbetslöshetspension. Ålderspensionen kan tas ut i förtid eller skjutas upp. Familjepension betalas enligt familjepensionslagen. Folkpensionssystemet betalar inte delinvalidpension eller deltidspension.

Folkpensionen bestäms enligt arbetspensionens belopp. Om arbetspensionen är tillräckligt hög betalas ingen folkpension alls. Om personen har bott annanstans än i Finland, är folkpensionens belopp beroende av hur länge han bott i Finland. Enligt folkpensionslagen betalas också olika tillägg, såsom bostadsbidrag, fronttillägg, extra fronttillägg, vårdbidrag och barntillägg (A 2/2002).

Rätten till pension uppkommer i allmänhet samtidigt enligt arbetspensionslagarna och folkpensionslagen.

9.4 Samordning av grundpension

Genom samordningen begränsas arbetspensionen enligt grundskyddet till samordningsgränsen. Samordningsgränsen är 60 procent av samordningsgrunden (se 9.4.1). Från grundpensionen avdras den del som överstiger samordningsgränsen (den överskjutande delen). Om personen får arbetspension också från den offentliga sektorn, minskar arbetspensionen från den privata sektorn i den proportion som den utgör av de sammanlagda pensionerna före samordningen (se tilläggs exempel 11.4). Samordningsgränsen för delinvalidpension är 30 procent av samordningsgrunden.

När man gör en beräkning enligt FöPL och LFöPL om rätt att inte teckna försäkring, beaktas också tilläggspensionerna vid samordningen (A 31/2001).

9.4.1 Samordningsgrund

Samordningsgrunden är den högsta pensionsgrundande lönen för pension enligt grundskyddet i en anställning eller den högsta pensionsgrundande arbetsinkomsten av företagarkerksamhet, där den pensionsgrundande tiden är minst ett år. Återstående tid tas med då denna period på ett år beräknas. Om personen inte har haft en enda anställning eller företagarkerperiod som pågått ett helt år, är samordningsgrunden den högsta pensionsgrundande lönen som personen haft i en anställning eller under en företagarkerperiod som varat minst en månad. I KAPL och KoPL har anställningens längd ingen betydelse.

Om anställningar eller företagarkerperioder pågått samtidigt i minst ett år, räknas de pensionsgrundande lönerna och arbetsinkomsterna ihop när samordningsgrunden fastställs. En anställning som avbrutits automatiskt behandlas som en anställning utan avbrytande när tiden med samtidigt arbete och samordningsgrunden utreds. KAPL- och KoPL-löner kan räknas ihop med pensionsgrundande löner enligt andra lagar, om de andra anställningarna eller företagarkerperioder

128 TOTALPENSION OCH SAMORDNING

.....

derna har pågått samtidigt med KAPL/KoPL-arbetet under hela kalenderåret och KAPL-lönerna under året uppgår till minst det högre gränsbeloppet. Det är tillräckligt om KoPL-lönerna uppgår till minst det lägre gränsbeloppet.

Samordningsgrunden kan vara den högsta

- (1) pensionsgrundande lönen eller utjämningslönen i en APL-anställning
- (2) årslönen eller medellönen enligt KAPL
- (3) årslönen enligt KoPL
- (4) pensionsgrundande lönen enligt SjPL
- (5) pensionsgrundande arbetsinkomsten enligt FöPL
- (6) pensionsgrundande arbetsinkomsten eller arbetsinkomsten för återstående tid enligt LFöPL
- (7) pensionsgrundande lönen enligt KTAPL
- (8) pensionsgrundande lönen enligt StPL
- (9) pensionsgrundande lönen enligt KyPL
- (10) pensionsgrundande lönen i ett anställningsförhållande till Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, landskapet Åland och Ortodoxa kyrkosamfundet
- (11) sammanlagda lönen eller arbetsinkomsten av två eller flera samtidiga anställningar eller företagarperioder som berättigar till grundpension. Deltidspensionens inkomstbortfall räknas inte ihop med lönen för deltidsarbetet.
- (12) tio sjättedelar av en tidigare beviljad pension som läggs till den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten för en ny grundpension, om personen omedelbart före det nya pensionsfallet fått tidigare pension och under pensioneringen samtidigt arbetat i sammanlagt minst tre år. Om anställningar har varit sinsemellan samtidiga under minst ett år medan pensionen fortgår och anställningstiden är tillsammans med pensionen samtidigt tre år, tas de samtidiga lönerna och tio sjättedelar av pensionen med i samordningsgrunden. Samtidiga anställningstider beaktas endast en gång.

Från en SjPL-anställning kan en pensionsgrundande lön som helt intjänats före 23 års ålder tas som samordningsgrund om anställningen pågått minst 12 månader. Enligt andra lagar berättigar arbete som i sin helhet utförs före 23 års ålder inte till ålderspension, så av dessa anställningar kan då inte heller samordningsgrunden väljas. Endast när personen blir arbetsoförmögen före 23 års ålder används som samordningsgrund den pensionsgrundande lönen för den anställning till vilken återstående tid ansluts.

När anställningen har avbrutits automatiskt, kan som ett alternativ till samordningsgrund väljas endast en sådan pensionsgrundande lön som faktiskt används vid beräkningen av den slutliga pensionen. Om pensionen alltså beräknas på basis av de pensionsgrundande lönerna från avbrutna anställningsperioder kan den pensionsgrundande lönen från en fortgående anställning inte användas som

samordningsgrund. På motsvarande sätt, om den slutliga pensionen beräknas på basis av den pensionsgrundande lönen från en fortgående anställning kan de pensionsgrundande lönerna från avbrutna anställningar inte användas som samordningsgrund.

9.4.2 Tidpunkten för samordningen

Samordningen görs enligt den lagstiftning och den indexnivå som gäller när pensionen börjar. Ålderspensioner samordnas dock enligt den nivå som gäller den dagen då personen uppnår pensionsåldern. Detta gäller också för uppskjutna ålderspensioner.

En ny samordning görs om det sker ändringar i förmånerna som pensionstagarer får. Den görs enligt nivån för förändringstidpunkten från början av månaden efter ändringen. Om ändringen sker den första dagen i månaden görs den nya samordningen från samma tidpunkt.

9.4.3 Ny samordning av pensioner som beviljats före 1.1.1996

I pensioner som beviljats före pensionsreformen år 1996 beaktades folkpensionen vid samordningen. Om man blir tvungen att göra en ny samordning av dessa pensioner som beviljats före år 1996 av en orsak som uppenbarats år 1996 eller senare är samordningsgränsen 60 % av samordningsgrunden.

Exempel 9.1 Samordning APL, StPL, OlyFL

APL-pensionen före samordning är 600 e/mån fr.o.m. 1.6.2002, statens StPL-pension enligt grundskyddet 170 e/mån och olycksfallspensionen 500 e/mån. Den högsta pensionsgrundande lönen i en anställning som pågått minst ett år är 1 400 e/mån.

Samordningsgränsen = $0,6 \times 1\,400 = 840$ e/mån.

APL	600 e/mån
StPL	170 e/mån
OlyFL	<u>500 e/mån</u>
Pensionerna sammanlagt	1 270 e/mån

Den överskjutande delen = $1\,270 - 840 = 430$ e/mån.

Olycksfallspensionen, som är en primär pension, betalas till sitt fulla belopp, varvid den överskjutande delen i sin helhet dras av från arbetspensionerna.

Den överskjutande delen som dras av från APL-pensionen:

130 TOTALPENSION OCH SAMORDNING

$$\frac{600}{600 + 170} \times 430 = 335,06 \text{ e/mån.}$$

Den samordnade APL-pensionen som betalas till pensionstagaren fr.o.m. 1.6.2002 är $600 - 335,06 = 264,94$ e/mån.

StPL-pensionen samordnas enligt sina egna regler på Statskontoret.

9.4.4 Samordningen av familjepensioner

Det sammanlagda beloppet familjepensioner samordnas med andra familjepensioner (grundpensioner, primära förmåner) som beviljas efter en förmånslåtare så att familjepensionen sammanlagt inte överstiger samordningsgränsen.

Samordningsgränsen för familjepensioner beräknas på följande sätt:

$$\frac{\text{familjepension}}{\text{förmånslåtarens pension}} \times 0,6 \times \text{samordningsgrunden.}$$

Samordningsgrunden är densamma som för förmånslåtarens egen pension.

Vid beräkningen av samordningsgränsen för APL-, KAPL-, KoPL-, FöPL- och LFöPL-pensioner och som minskande på familjepensionen vid samordningen beaktas av familjepensioner enligt statens familjepensionslag och SjöPL endast de förmånstagaras familjepension som är förmånstagare också enligt APL, KAPL, KoPL, FöPL eller LFöPL.

Från samordningsgränsen avdras för varje barn under 18 år som är förmånstagare barnpensionens grundbelopp enligt familjepensionslagen (FamPL) enligt nivån för föregående år. Avdragsbeloppet år 2002 är 48,10 e/mån.

Om det utöver barnen finns en efterlevande make bland förmånstagarna dras likaså basdelen för efterlevandepensionen enligt FamPL av från efterlevandepensionen enligt nivån för föregående år. År 2002 är avdraget 81,74 e/mån. Om det inte finns barn bland förmånstagarna dras basdelen inte av från efterlevandepensionen. Basdelen dras aldrig av för en före detta make. Avdragen enligt FamPL kan högst vara de följande:

Tabell 9.1

förmånstagare	maximalt avdrag från samordningsgrunden %
1 barn	10,0
2 barn	17,5
3 barn	22,5
4 eller flera barn	25,0
Make och ett barn	25,0
Make och 2 eller flera barn	30,0

Exempel 9.2 Samordning av familjepension

Förmånslåtare avlider år 2002. Hans arbetspension är 1 000 e/mån och samordningsgrunden 1 600 e/mån. Förmånstagare är den efterlevande maken och ett barn.

Efterlevandepensionen före samordning är $\frac{6}{12} \times 1\,000 = 500$ e/mån.

Barnpensionen före samordning är $\frac{4}{12} \times 1\,000 = 333,33$ e/mån.

Samordning:

Familjepensionerna är sammanlagt 833,33 e/mån. Samordningsgränsen före avdragen enligt FamPL är

$$\frac{833,33}{1000} \times 0,6 \times 1\,600 = 800 \text{ e/mån.}$$

Efter avdragen enligt FamPL är samordningsgränsen

$800 - 81,74 - 48,10 = 670,16$ e/mån. Avdragen är mindre än 25 procent av samordningsgrunden.

Den samordnade familjepensionen fördelas mellan förmånstagarna på följande sätt:

$$\text{Efterlevande maken} \quad \frac{500}{833,33} \times 670,16 = 402,10 \text{ e/mån.}$$

$$\text{Barnet} \quad \frac{333,33}{833,33} \times 670,16 = 268,06 \text{ e/mån.}$$

132 TOTALPENSION OCH SAMORDNING

.....

9.5 Registrerade APL-tilläggs pensioner

Inom den privata sektorn har arbetsgivaren möjlighet att ordna tilläggs pensions skydd utöver det lagstadgade grundpensionsskyddet enligt APL. Tilläggs skyddet kan vara registrerat eller oregistrerat, m.a.o. fritt format. Nya tilläggs pensionsförsäkringsavtal enligt det registrerade tilläggs skyddet har man inte längre kunnat göra sedan år 2001.

Den registrerade tilläggs pensionen är bunden till APL-index och arbetstagaren har fribrevsrätt till den när anställningen upphör. Registrerat APL-tilläggs pensionsskydd fastställs för grupper, inte för enskilda personer.

Registrerat tilläggs pensionsskydd kan innebära bl.a. sänkt pensionsålder, en höjning av pensionens maximinivå till högst 66 %, en förkortning av den tid under vilken fullt grundpensionsskydd tjänas in, förmånligare villkor för erhållande av familjepension och en höjd ålder för upphörande av barnpension.

Tilläggs pensionsskydd kan också anslutas till FöPL och LFöPL. Villkoren för dessa försäkringar är annorlunda än villkoren för tilläggs pensionsskydd enligt APL.

Enligt en lag som trädde i kraft 1.12.1997 skall registrerade tilläggs pensionsordningar vara lika för kvinnor och män. (A 46/97)

9.5.1 Hur registrerade APL-tilläggs pensioner beräknas

Full ålders-, invalid- och arbetslöshetstilläggs pension beräknas i regel så att tilläggs pensionen och grundpensionen från samma anställning tillsammans utgör den i försäkringsvillkoren fastställda procentandelen (högst 66) av den pensionsgrundande lönen i anställningen. Den pensionsgrundande lönen kan vara antingen den pensionsgrundande lönen enligt den lag som trädde i kraft 1.1.1996, såsom i fråga om grundpensionen, eller den pensionsgrundande lönen enligt den tidigare lagen, om lönen enligt den är högre.

När maximinivån för hela pensionen fastställs beräknas grundpensionen för tid i arbete enligt intjäningsprocenten 1,5. För den tid som kvarstår till pensionsåldern används antingen intjäningsprocenten för återstående tid eller intjäningsprocenten 1,5 per år. Arbete som fortsätter efter uppnådd pensionsålder beaktas inte vid beräkningen av grundpensionen. Grund- och tilläggs pensionerna beaktas omräknade så att de motsvarar pensionsåldern inom tilläggs pensions systemet. Om arbetstagaren tjänat in pension under en kortare tid än den under vilken full tilläggs pension enligt försäkringsavtalet tjänas in, beräknas tilläggs pensionens belopp i proportion till den tid som anställningen pågått.

Tilläggpensionen begränsas dock så att den tillsammans med pensionerna enligt APL, KAPL, KoPL och SjöPL och andra pensionsförmåner som arbetsgivaren uppger och eventuell folkpension är 60—66 % av den lön som begränsningen grundar sig på (den högsta APL-lönen i en anställning som pågått minst ett år eller den lön som ligger till grund för tilläggpensionen). När begränsningen görs kan man i tilläggpensionsordningar som var i kraft 31.12.1995 beakta eller inte beakta folkpensionen på 74,84 euro (445 mark). I försäkringar som har trätt i kraft efter 31.12.1995 beaktas folkpensionen inte.

Tilläggpensionen samordnas endast med de primära förmånerna. Tilläggpensionens maximibelopp är då begränsningens procentandel av den lön som ligger till grund för begränsningen. De samordnade pensionerna och primära förmånerna dras av från maximibeloppet. Genom samordningen minskas tilläggpensionen dock endast så mycket att förmånernas sammanlagda belopp förblir minst lika stort som det hade varit utan den primära förmånen. (A 50/95)

9.6 Sänkt pensionsålder för grundpension

Fribreven i Pensionsskyddscentralens register över anställningsförhållanden motsvarar 65 års ålder. Om pensionsåldern i fribreven har varit sänkt har den intjänade pensionen räknats om eller normerats för registret så att den motsvarar pensionsåldern 65 år.

Om arbetstagaren i sin sista anställning har sänkt pensionsålder och pensionen beviljas enligt villkoren för denna anställning, räknas fribrevspensionerna från de tidigare anställningarna i PSC:s register över anställningsförhållanden om till att motsvara den sänkta pensionsåldern i den sista anställningen på följande sätt:

- * Om pensionsåldern är minst 60 år, minskas fribrevspensionerna enligt förtidsminskningsprocenten för varje månad med vilken pensionsåldern understiger 65 år.
- * Om pensionsåldern är lägre än 60 år minskas fribrevspensionerna först enligt förtidsminskningsprocenten fram till 60 års ålder. Sedan multipliceras fribrevspensionerna med de koefficienter i tabellen i bilaga 11 som motsvarar 60 års ålder och divideras med den koefficient i samma tabell som motsvarar pensionsåldern (se tilläggsexempel 11.6). (A 6/2000)

Pensionerna samordnas normalt vid den sänkta pensionsåldern. Samordningen av den normeringshöjning som orsakas av omräkningen av pensionsåldern i ålderspensioner och förtida ålderspensioner där pensionsfallet inträffar 1.1.1996 eller senare behandlas i cirkulären A 41/95 och A 23/96.

10 BERÄKNING AV PENSIONER INOM EU OCH EES

EU-bestämmelserna (bestämmelserna om den sociala tryggheten i EES-avtalet som trädde i kraft 1.1.1994 och EU-avtalet som trädde i kraft 1.1.1995) skall tillämpas på de lagstadgade finska arbetspensionerna alltid när det är fråga om en person som också har arbetat i något annat EU- eller EES-land utöver Finland. EU-länderna utöver Finland är Sverige, Danmark, Belgien, Spanien, Nederländerna, Irland, Storbritannien, Italien, Österrike, Grekland, Luxemburg, Portugal, Frankrike och Tyskland. EES-länderna är Norge, Island och Liechtenstein. I fortsättningen används förkortningen EU om EU- och EES-länderna.

För de nordiska länderna gäller dessutom den nordiska konventionen om social trygghet som trädde i kraft 1.1.1994 och som tillämpas vid sidan av EU-bestämmelserna.

Om en person har arbetat som anställd eller företagare också i något annat EU-land än Finland, beräknas pensionen på två sätt:

- (1) Som nationell pension
 - a) helt enligt den finska arbetspensionslagstiftningen
 - b) enligt förordning 1408/71, varvid man beaktar bestämmelserna om samordning i förordningen och överenskommelser om social trygghet (avtalsländer se bilaga 13).
- (2) Som pro rata-pension, som beräknas med hjälp av en teoretisk pension som om personen under hela sin yrkesbana hade arbetat i Finland.

Den större av de beräknade pensionerna beviljas. (A 48/96)

10.1 Nationell pension

Den nationella pension enligt förordning 1408/71 som för jämförelsen beräknas enligt den nationella lagstiftningen avviker från pensionsberäkningen enligt de finska arbetspensionslagarna på följande sätt:

- * villkoret att personen skall ha bott i Finland i fem år för att ha rätt till återstående tid kan uppfyllas genom boende- eller försäkringsperioder i andra EU-länder,
- * arbetspensionerna samordnas mellan EU-länderna endast vad gäller återstående tid mellan de länder i vilkas pensioner återstående tid ingår,
- * samordningen med primära LITA-förmåner kan göras endast delvis om också ett annat EU-land beaktar dem i den samordning som görs där.

- * vid tillämpningen av den nordiska konventionen om social trygghet avviker beräkningen av den nationella pensionen från den rent nationella beräkningen så att den finska pensionen för återstående tid räknas med till en del, om det också i pensionen från det andra nordiska landet ingår återstående tid enligt nationella stadganden eller EU-bestämmelser. Andelen återstående tid beräknas så att hela den återstående tiden multipliceras med förhållandet mellan de faktiska sammanlagda försäkringsperioderna i Finland och de andra nordiska länderna (Sverige, Island och Norge har återstående tid) (se tilläggs exempel 11.7).

I Sverige träder en reform i kraft 1.1.2003 där invalidpensionen ändras till sjukersättning, som inte baserar sig på försäkringsperioder. I denna sjukersättning ingår inte återstående tid, och då kan fördelning av denna nya typ av pension inte längre göras.

Enligt överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Tyskland fördelas den återstående tiden på samma sätt som i den nordiska konventionen, men endast om pensionsfallet inträffar innan personen har fyllt 60 år. Om pensionsfallet inträffar efter att personen har fyllt 60 år görs ingen fördelning, eftersom den tyska pensionen då inte innehåller återstående tid (A 22/98).

Finland har förhandlat med Österrike om en överenskommelse som ur finländsk synvinkel är likadan som den nordiska konventionen, men överenskommelsen har inte ännu trätt i kraft. Återstående tid kan alltså inte ännu delas i den nationella pensionen mellan Finland och Österrike. Tills den nya överenskommelsen träder i kraft kan pensionen från Österrike samordnas för den tid som motsvarar den återstående tiden.

10.2 Teoretisk pension

Den teoretiska pensionen behövs för beräkningen av den s.k. pro rata-pensionen. Den teoretiska pensionen beräknas i övrigt på samma sätt som den nationella pensionen, förutom att också försäkringsperioderna från de övriga EU-länderna jämföras med försäkringsperioderna i Finland. Från de övriga EU-länderna beaktas de motsvarande försäkringsperioder som skulle berättiga till arbetspension om de hade försäkrats i Finland. Vid beräkningen av förhållandet mellan den teoretiska och pro rata-pensionen beaktas dock försäkringsperioderna fortfarande landsvis som hela månader och med restdagarna bortlämnade, d.v.s. till denna del tillämpas inte dagtekniken. Samtidiga anställningstider beaktas endast en gång. Tider som berättigar till arbetspensionstillägg beaktas både som försäkringsperioder och via arbetspensionstillägget.

Återstående tid ansluts till den teoretiska pensionen om personen har rätt till återstående tid i den nationella pensionen. Den återstående tiden beaktas också

om pensionsfallet inträffar medan personen arbetar som anställd eller företagare i ett annat EU-land. För att ha rätt till återstående tid i Finland måste personen i ett sådant fall emellertid ha varit försäkrad i Finland i sammanlagt minst 12 månader under de tio sista åren före pensionsfallsåret. Det finns ingen efterkarenstid i anslutning till arbete i andra EU-länder.

Den återstående tiden ansluts till den anställning eller företagarperiod, till vilken den hade anslutits om personen hade blivit arbetsoförmögen när den sista anställningen eller företagarperioden som omfattades av den finska lagstiftningen upphörde.

Den högre intjäningsprocenten från och med början av det år då personen fyller 60 år gäller också för arbete i de andra EU-länderna.

Den teoretiska pensionen beräknas som en helhet för alla arbetspensionssystem i Finland. Den teoretiska pensionen beräknas så att fribreven multipliceras med förhållandet mellan den sammanlagda anställningstiden i EU-länderna och anställningstiden enligt de finska arbetspensionslagarna och till resultatet läggs pensionen för den eventuella återstående tiden och eventuell pensionsdel med högre intjäningsprocent.

Den teoretiska pensionen uppgår högst till samordningsgränsen. Om samordningen inverkar på pensionen görs minskningen i första hand från pensionsdelen för återstående tid, därefter från pensionsdelen med höjd intjäningsprocent och sist från fribrevet.

Exempel 10.1 Teoretisk pension

Arbetstagaren har arbetat i Finland och i ett annat EU-land, och han blir arbetsoförmögen vid 62 års ålder medan han arbetar i det andra landet. Hans APL-fribrevspension är 500 e/mån och den pensionsgrundande lönen 1 700 e/mån. Han har varit anställd enligt följande:

Eftersom arbetstagaren blev arbetsoförmögen medan han var anställd i ett annat EU-land och han har varit försäkrad i Finland i minst 12 månader under de sista 10 åren, ansluts återstående tid till den teoretiska pensionen. Skillnaden mellan den höjda intjäningsprocenten och den normala intjäningsprocenten (1 %) läggs till för två år.

Den teoretiska pensionen är

$$\frac{25}{20} \times 500 + \frac{36}{1500} \times 1\,700 + \frac{24}{1200} \times 1\,700 = 625 + 40,80 + 34 =$$

699,80 e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,700 = 1\,020$ e/mån. Samordningen inverkar inte på den teoretiska pensionen.

10.3 Pro rata-pension

På basis av den teoretiska pensionen beräknas den s.k. pro rata-pensionen. Den utgör samma proportionella andel av den teoretiska pensionen som den pensionsgrundande anställningstiden enligt de finska pensionslagarna utgör av den sammanlagda anställningstiden i de olika EU-länderna. Pro rata-pensionens belopp består av de finska fribreven och eventuella pro rata-andelar av den återstående tiden eller tiden med högre intjäningsprocent, om inte samordningen inverkar på den teoretiska pensionen (se 10.2). Pro rata-pensionen samordnas inte.

Exempel 10.2 Pro rata-pension

Pro rata-pensionen i det föregående exemplet är

$$\frac{20}{25} \times 699,80 = 559,84 \text{ e/mån.}$$

Exempel 10.3 EU-invalidpension

Arbetstagaren är född 30.5.1949 och han blir arbetsoförmögen 1.6.2002 medan han arbetar i Frankrike.

APL-anställning	1.6.1973—31.5.1993 = 20 år
Pensionsgrundande lön:	1 700 e/mån
Intjänad pension:	500 e/mån
EU-anställning:	1.6.1993—31.5.2002 = 9 år
Återstående tid:	1.6.2002—30.5.2014 = 12 år

APL	EU	Återst. tid
20 år	9 år	arb.oförm. 12 år

Pensionen enligt den nationella lagstiftningen är 500 e/mån. Eftersom arbetstagaren inte har rätt till återstående tid i pensionen enligt nationell lagstiftning, inverkar inte heller en eventuell överenskommelse om social trygghet på pensionen.

Teoretisk pension:

Arbetstagaren har blivit arbetsförmögen medan han har varit anställd i ett EU-land och han har varit försäkrad i Finland i minst 12 månader under de sista 10 åren. Därför skall pension för återstående tid beräknas för honom. Den återstående tiden ansluts till APL-anställningen som pågått i 20 år.

$$\frac{29}{20} \times 500 + \frac{84}{1000} \times 1\,700 + \frac{60}{1500} \times 1\,700 = 725 + 142,80 + 68 =$$

935,80 e/mån.

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,700 = 1\,020$ e/mån. Samordningen inverkar inte på pensionen.

Pro rata-pension:

$$\frac{20}{29} \times 935,80 = 645,38 \text{ e/mån.}$$

Arbetspensionen beviljas enligt pro rata-pensionen, eftersom den är större än pensionen som beräknats enligt den nationella lagen.

10.4 Familjepension

Även efterlevandepensionen och barnpensionen beräknas på två sätt, enligt den nationella lagen och som pro rata-pension, och den större pensionen betalas. Den efterlevande maken och barnen kan få familjepension från de EU-länder där förmånslåtare har arbetat. (A 20/95)

10.4.1 Efterlevandepension

Vid beräkning av efterlevandepensionen enligt den nationella lagen är förmånslåtarens pension vid fastställande av pensionsjämningsgrunden antingen summan av den nationella pensionen och den utländska pensionen eller den beräknade utländska pensionen eller den teoretiska pensionen, om ingen pensionsberäkning heller fås från utlandet. I samordningen tas alla förmånstagarnas pensioner med. I pensionsjämningsgrunden av efterlevandepensio-

nen beaktas den efterlevande makens egna pensioner eller intjänade pensionsrätt också från andra EU-länder. Som den efterlevande makens egen pension används samma belopp i pensionsjämkningen av både den nationella och den teoretiska efterlevandepensionen.

Den teoretiska efterlevandepensionen beräknas på basis av förmånslåtarens teoretiska pension. I samordningen tas alla förmånstagarnas pensioner med. Pensionsjämkningen görs på den teoretiska samordnade efterlevandepensionen, på basis av vilken pro rata-pensionen beräknas.

10.4.2 Barnpension

Enligt huvudregeln beräknas barnpensionen både som nationell pension och pro rata-pension på samma sätt som efterlevandepensionen om förmånslåtarens har dött 1.9.1999 eller senare. (A 20/99)

Om emellertid förmånslåtarens har arbetat i Belgien, Frankrike, Danmark, Storbritannien eller Irland, betalas barnpensionen enligt de tidigare reglerna i första hand från barnets bosättningsland till beloppet av den teoretiska pensionen. Om barnet bor i ett annat land än Finland och har rätt till barnpension i det land där han bor kan Finland då betala skillnaden, om barnförmånerna från Finland är större. Skillnaden beräknas genom att från de finska barnförmånerna minska barnförmånerna från bosättningslandet (=tilläggsutbetalning). I Finland beaktas vid beräkningen av tilläggsutbetalningen arbetspensionen enligt enbart nationell lagstiftning, grundbeloppet för den allmänna barnpensionen enligt FamPL och det genomsnittliga barnbidraget. (A 29/97)

Exempel 10.4 EU-familjepension

Vi antar att personen i föregående exempel som hade arbetat i Frankrike avlider 1.6.2002. Förmånstagare enligt den finska lagstiftningen är den efterlevande maken och ett barn, som bor i Frankrike i samma hushåll. Pensionsjämkning görs alltså inte.

Efterlevandepension enligt den nationella lagstiftningen:

När det bland förmånstagarna utöver den efterlevande maken finns ett barn, är efterlevandepensionen $\frac{6}{12}$ av förmånslåtarens pension, $\frac{6}{12} \times 500 = 250$ e/mån.

Samordningen påverkar inte beloppet (också barnpensionen tas med i samordningen).

140 EU/EES

Pro rata-efterlevandepension enligt EU-bestämmelserna:

Förmånslåtarens teoretiska pension är 935,80 e/mån.

Den efterlevande makens andel = $6/12 \times 935,80 = 467,90$ e/mån.

Barnets andel = $4/12 \times 935,80 = 311,93$ e/mån.

Efterlevande- och barnpensionen är sammanlagt 779,83 e/mån.

Samordningsgräns:

$$\frac{779,83}{935,80} \times 60 \% \times 1\,700 - 81,74 - 48,10 = 720,16 \text{ e/mån.}$$

Den teoretiska efterlevande- och barnpensionen efter samordningen är sammanlagt 720,16 e/mån.

Den efterlevande makens andel av den teoretiska pensionen:

$$\frac{467,90}{779,83} \times 720,16 = 432,10 \text{ e/mån}$$

Pro rata-efterlevandepensionen:

$$\frac{20}{29} \times 432,10 = 298 \text{ e/mån}$$

Efterlevandepensionen som beviljas från Finland är 298 e/mån.

Barnpensionen betalas från det land där barnet bor och den är lika stor som den teoretiska pensionen. Om barnet får lägre förmåner från Frankrike än de förmåner som beviljas från Finland, betalar Finland skillnaden mellan förmånerna.

11 TILLÄGGSEXEMPEL

11.1 Indexjustering med två index

Pensionstagarens pension som beviljas vid 64 års ålder samordnas på nytt när han år 2002 fyller 66 år. När pensionen började var samordningsgrunden 2 000 e/mån enligt index 1903 för personer i förvärsaktiv ålder år 2000. År 2001 då han fyller 65 år är index för personer i förvärsaktiv ålder 1981 och index för personer i pensionsåldern 1912. Samordningsgrunden år 2002 enligt index 1968 för personer i pensionsåldern är

$$\frac{1981}{1903} \times \frac{1968}{1912} \times 2\,000 = 2\,142,95 \text{ e/mån.}$$

11.2 Utjämningslön

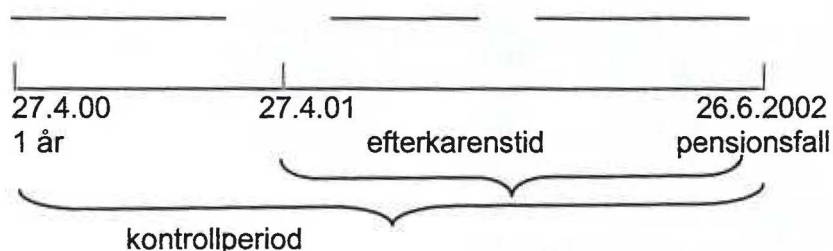
Under kontrollperioden har arbetstagaren haft följande APL-anställningar:

Pensionsgrundande lön ind. 2054

APL-anställning A	15.1.2002—25.6.2002	1 000 e/mån
APL-anställning B	1.8.2001—5.12.2001	850 e/mån
APL-anställning C	1.3.1991—28.2.2001	1 400 e/mån

Arbetsförmågan inträdde 26.6.2002. Efterkarenstiden förlängs av arbetslöshetsdagpenning för 50 dagar år 2001 och för 10 dagar år 2002.

APL-anst. C 10 år APL-anst. B 4 mån APL-anst. A 5 mån

Vid beräkningen av utjämningslönen beaktas anställningarna A och B i sin helhet. Anställningstiden från dem uppgår till 9 mån. Av anställning C

142 TILLÄGGSEXEMPEL

beaktas endast de tre månader som saknas från tolv månader och lönen för dem.

Anställning A	5 x 1 000 =	5 000 e
Anställning B	4 x 850 =	3 400 e
Anställning C	3 x 1 400 =	4 200 e
Sammanlagt	12 mån	12 600 e

$$\text{Utgjenningslön} = \frac{12\,600}{12} = 1\,050 \text{ e/mån.}$$

11.3 Pensionsgrundande lön för barnavårdstid

Anställningstiden är 1.7.1988—31.3.1999, med barnavårdstid åren 1995—1996. Årslönerna har uppräknats med index till nivån för det år då anställningen upphörde och ett avdrag för arbetstagares pensionsavgift har gjorts.

År	Löner e/år	Dg	Löner e/mån
1991	19 000	360	1 583,33
1992	18 800	360	1 566,67 x
1993	19 500	360	1 625,00 x
1994	20 200	360	1 683,33
1995	14 300	360	1 191,67
1996	6 700	360	558,33
1997	20 200	360	1 683,33
1998	22 000	360	1 833,33

Först beräknas den pensionsgrundande lönen enligt huvudregeln. Då kommer åren 1992 och 1993 från tiden före år 1996 med bland beräkningsåren.

1992	18 800	360	1 566,67
1993	19 500	360	1 625,00
1996	6 700	360	558,33
1997	20 200	360	1 683,33
1998	22 000	360	1 833,33
	87 200	1800	

$$30 \times \frac{87\,200}{1800} = 1\,453,33 \text{ e/mån}$$

$$0,5 \times 1\,453,33 = 726,67 \text{ e/mån}$$

TILLÄGGSEXEMPEL 143

Av de nya urvalsåren utelämnas år 1996, eftersom lönen det året är lägre än 50 % av genomsnittet under urvalsåren. Utöver de gamla åren kommer åren 1997 och 1998 med bland beräkningsåren.

1992	18 800	360	1 566,67
1993	19 500	360	1 625,00
1997	20 200	360	1 683,33
1998	22 000	360	1 833,33
	80 500	1440	

$$30 \times \frac{80\,500}{1440} = 1\,677,08 \text{ e/mån}$$

I och med att barnavårdstiden utan lön utelämnas vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, kommer åren 1995 och 1996 inte med bland urvalsåren. Eftersom år 1995 då arbetstagaren varit hemma och skött barn faller bort, tas åren 1991—1994 med bland urvalsåren, och av dessa kommer åren 1991 och 1993 med bland beräkningsåren.

1991	19 000	360	1 583,33
1993	19 500	360	1 625,00
1997	20 200	360	1 683,33
1998	22 000	360	1 833,33
	80 700	1440	

$$30 \times \frac{80\,700}{1440} = 1\,681,25 \text{ e/mån}$$

Den pensionsgrundande lönen beräknas så att barnavårdstiden inte beaktas, eftersom pensionen på det sättet blir större.

11.4 Samordning, arbetspension från både privata och offentliga sektorn

Arbetstagaren är född 19.7.1944. Invalidpensionen fr.o.m. 16.9.2002 på basis av arbetsoförmåga kommer från flera olika anställningar och företagaperioder som följer:

APL-anställning A 1.9.1964—15.4.1971. Den pensionsgrundande lönen är 1 700 e/mån enligt index för år 2002. Den pensionsgrundande tiden är

144 TILLÄGGSEXEMPEL

$$\begin{array}{r} 1971 \quad 4 \quad 15 \\ 1967 \quad 7 \quad 19 \\ \hline \end{array} \quad (23 \text{ år})$$

3 år 8 mån 27 dg = 44 mån

$$\text{Pension: } \frac{44}{800} \times 1\,700 = 93,50 \text{ e/mån}$$

KAPL-arbete år 1988, varav KAPL-lönerna sammanlagt 11 000 e enligt index för år 2002.

$$\text{Pension: } \frac{11000}{800} = 13,75 \text{ e/mån}$$

Arbete som företagare enligt FöPL 1.1.1989—31.3.1990. Den pensionsgrundande arbetsinkomsten är 1 300 e/mån enligt index för år 2002.

Pensionsgrundande tid

$$\begin{array}{r} 1990 \quad 3 \quad 30 \\ 1989 \quad 1 \quad 1 \\ \hline \end{array}$$

1 år 2 mån 30 dg = 15 mån

$$\text{Pension: } \frac{15}{800} \times 1\,300 = 24,38 \text{ e/mån}$$

APL-anställning B 17.4.1990—15.9.2002. Den pensionsgrundande lönen är 1 500 e/mån.

Pensionsgrundande tid

$$\begin{array}{r} 2002 \quad 9 \quad 15 \quad \quad 2004 \quad 7 \quad 19 \quad \quad 2009 \quad 7 \quad 19 \\ 1990 \quad 4 \quad 17 \quad \quad 2002 \quad 9 \quad 16 \quad \quad 2004 \quad 7 \quad 20 \\ \hline \end{array}$$

12 år 4 mån 29 dg 1 år 10 mån 4 dg 5 år - mån - dg

$$= 148 + 29/30 \text{ mån} \quad = 22 + 4/30 \text{ mån} \quad = 60 \text{ mån}$$

Pension för tiden i arbete:

$$\frac{148 + 29/30}{800} \times 1\,500 = 279,31 \text{ e/mån}$$

TILLÄGGSEXEMPEL 145

Pensionen för återstående tid:

$$\frac{22 + 4/30}{1000} \times 1\,500 = 33,20 \text{ e/mån}$$

$$\frac{60}{1500} \times 1\,500 = 60 \text{ e/mån.}$$

Pensionen för anställningen är $279,31 + 33,20 + 60 = 372,51 \text{ e/mån.}$

APL- och KAPL- pensionerna är sammanlagt $93,50 + 13,75 + 372,51 = 479,76 \text{ e/mån.}$

År 1988 fick arbetstagaren inkomstrelaterad dagpenning för sammanlagt 78 dagar, vilket innebär att han får arbetspensionstillägg för tre månader.

Arbetspensionstillägget till pensionerna enligt APL och KAPL är

$$\frac{3}{504 - 3} = 0,005988$$

$$479,76 \times 0,005988 = 2,87 \text{ e/mån.}$$

APL-, KAPL- och FöPL-pensionerna och arbetspensionstillägget är sammanlagt $479,76 + 24,38 + 2,87 = 507,01 \text{ e/mån.}$

Samordning:

Anställningstiden enligt KTAPL är 16.4.1971—8.5.1988. Den pensionsgrundande lönen är 1 900 e/mån och den intjänade grundpensionen 650 e/mån enligt index för år 2002.

APL-, KAPL-, FöPL- och KTAPL-pensionerna är sammanlagt $507,01 + 650 = 1\,157,01 \text{ e/mån.}$

Samordningsgränsen är $0,60 \times 1\,900 = 1\,140 \text{ e/mån.}$

Den överskjutande delen = $1\,157,01 - 1\,140 = 17,01 \text{ e/mån.}$

Den överskjutande delen som skall dras av från APL-, KAPL- och FöPL-pensionerna är

$$\frac{507,01}{1\,157,01} \times 17,01 = 7,45 \text{ e/mån.}$$

146 TILLÄGGSEXEMPEL

Den samordnade invalidpensionen enligt APL, KAPL och FöPL, som betalas av en pensionsanstalt inom den privata sektorn, är $507,01 - 7,45 = 499,56$ e/mån.

Kommunernas pensionsförsäkring samordnar KTAPL-pensionen.

11.5 Samordning med primär förmån

Arbetstagarens invalidpension enligt APL på basis av arbetsförmåga fr.o.m. 30.4.2002 är 1 000 e/mån. Samordningsgrunden är den pensionsgrundande lönen i den sista anställningen, 2 000 e/mån.

Ersättningen enligt trafikförsäkringslagen som började 1.12.1991 var 600 e/mån t.o.m. 30.9.2001. Ersättningen höjdes 1.10.2001 på grund av en ändring i invaliditetsgraden till 900 euro per månad. Alla belopp är uppräknade till indexnivån för APL-index år 2002.

Ersättningen enligt trafikförsäkringslagen som skall samordnas är $900 - 600 = 300$ e/mån.

Samordningsgränsen är $60 \% \times 2\,000$ e/mån = 1 200 e/mån.

Den överskjutande delen som skall tas bort från APL-pensionen är $1\,300 - 1\,200 = 100$ e/mån.

Den samordnade invalidpensionen är $1\,000 - 100 = 900$ e/mån.

11.6 Registrerad APL-tilläggs pension

Arbetstagaren har varit anställd enligt APL från 1.2.1973 till och med 12.4.2000, då han fyller 60 år och uppnår pensionsåldern enligt en tilläggs pensionsordning som ingår i anställningsvillkoren. Pensionsåldern har varit oförändrad under hela anställningstiden. Den pensionsgrundande lönen i anställningen är 3 000 e/mån.

Pensionsgrundande tid för grundpensionen 1.2.1973—12.4.2000 är 326 mån 12 dg. När man sätter målet för tilläggs pensionen beräknas grundpensionen i övrigt enligt de normala reglerna men helt och hållet med en intjäningsprocent på 1,5.

Grundpensionen i anställningen beräknad med intjäningsprocenten 1,5 är

TILLÄGGSEXEMPEL 147

$$\frac{326 + 12/30}{800} \times 3\,000 = 1\,224 \text{ e/mån.}$$

Arbetsgivaren har ordnat med en tilläggspension som kompletterar APL-grundpensionen. Enligt försäkringsavtalet är det sammanlagda beloppet av grund- och tilläggspensionen för anställningen (den fulla maximipensionen) 60 % av den pensionsgrundande lönen för grundpensionen om den pensionsgrundande tiden är minst 30 år. Om den pensionsgrundande tiden i anställningen är kortare än 30 år eller 360 månader, beror maximipensionen på hur lång tid den pensionsgrundande tiden är i förhållande till den tid som berättigar till full pension.

Den målsatta tilläggspensionen:

$$\frac{326}{360} \times 0,60 \times 3\,000 - 1\,224 = 406 \text{ e/mån.}$$

Begränsning av tilläggspensionen:

I försäkringsavtalet har tilläggspensionens belopp begränsats så att den tillsammans med APL-grundpensionerna kan uppgå till högst 60 % av den högsta pensionsgrundande lönen för APL-grundpension.

Pensionen av anställningen beräknad enligt de normala intjäningsreglerna:

Pensionsgrundande tid med intjäningsprocenten 1,5 är 1.2.1973—31.12.1999, d.v.s. 323 mån.

$$\frac{323}{800} \times 3\,000 = 1\,211,25 \text{ e/mån}$$

Pensionsgrundande tid med intjäningsprocenten 2,5 är 1.1—12.4.2000, d.v.s. 3 + 12/30 mån.

$$\frac{3 + 12/30}{480} \times 3\,000 = 21,25 \text{ e/mån}$$

Pensionen sammanlagt: 1 211,25 + 21,25 = 1 232,50 e/mån.

Den pensionsgrundande lönen från arbetstagarens tidigare APL-anställning 1.1.1968—31.1.1972 är 2 400 e/mån och grundpensionen 147 e/mån enligt index för år 2000. Pensionen motsvarar en pensionsålder på 65 år i anställningen.

148 TILLÄGGSEXEMPEL

Grundpensionen som motsvarar pensionsåldern på 65 år i den tidigare anställningen omräknas med förskottsminskningprocenten att motsvara den sänkta pensionsåldern på 60 år i den sista anställningen.

$$60 \times 0,4 \% = 24 \%$$

$$\text{Avdrag} = 0,24 \times 147 = 35,28 \text{ e/mån}$$

$$147 - 35,28 = 111,72 \text{ e/mån}$$

Tilläggs pensionen begränsas så att den tillsammans med grundpensionerna uppgår till högst 60 % av den högsta pensionsgrundande lönen.

$$0,60 \times 3\,000 - 1\,232,50 - 111,72 = 455,78 \text{ e/mån.}$$

Begränsningen inverkar inte på den målsatta tilläggs pensionens belopp.

Ålderspensionerna enligt grund- och tilläggs pensionsskyddet är sammanlagt $1\,232,50 + 111,72 + 406 = 1\,750,22 \text{ e/mån.}$

11.7 EU/EES-pension

Arbetstagaren är född 31.5.1947 och han har arbetat i Sverige och Finland. Han blir arbetsoförmögen 1.6.2002 medan han arbetar i Finland.

APL-anställning	= 20 år
Pensionsgrundande lön	= 1 700 e/mån
Intjänad pension	= 510 e/mån
Anställning i Sverige	= 9 år
EU-tid	= 29 år

Nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet:

$$510 + \left(\frac{20}{29} \times \frac{60}{1000} \times 1\,700 + \frac{20}{29} \times \frac{60}{1500} \times 1\,700 \right)$$

$$= 510 + 70,34 + 46,90 = 627,24 \text{ e/mån.}$$

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,700 = 1\,020 \text{ e/mån.}$ Samordningen inverkar inte på pensionen.

Pro rata-pension:

Teoretisk pension:

$$\frac{29}{20} \times 510 + \left(\frac{60}{1000} \times 1\,700 + \frac{60}{1500} \times 1\,700 \right)$$

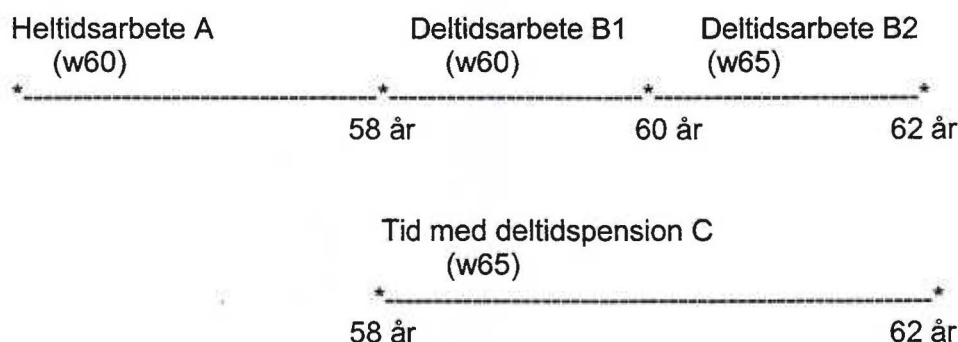
= 739,50 + 102 + 68 = 909,50 e/mån. Samordningen inverkar inte.

Pro rata-pension: $\frac{20}{29} \times 909,50 = 627,24$ e/mån.

Pensionen beviljas som nationell pension enligt överenskommelsen om social trygghet = 627,24 e/mån (den nationella pensionen och pro rata-pensionen är lika stora).

11.8 Deltidspension och sänkt pensionsålder

Deltidsarbetet fortgår efter att den sänkta pensionsåldern (w60) uppnåtts

Den pensionsgrundande lönen för heltidsarbetet är 1 700 e/mån och den intjänade pensionen fram till övergången till deltidspension 1 082 e/mån (w65).

Inkomstbortfallet är 850 e/mån.

Deltidspension vid 58 års ålder: $0,5 \times (1\,700 - 850) = 425$ e/mån

(Maximibeloppet är $0,75 \times 1\,082 = 811,50$ e/mån.)

Den pensionsgrundande lönen för deltidarbetet och perioden med deltidspension är 850 e/mån.

150 TILLÄGGSEXEMPEL

Pension B1 = $24/800 \times 850 = 25,50$ e/mån (w60)

Pension B2 = $24/480 \times 850 = 42,50$ e/mån (w65)

Pension C = $48/800 \times 850 = 51,00$ e/mån (w65)

Ålderspension vid 62 års ålder:

Pension för heltidsanställning A motsvarar 60 års ålder = 822,32 e/mån

Pension för deltidanställning B1 = 25,50 e/mån

Pension för deltidanställning B2 motsvarar 60 års ålder = 32,30 e/mån

Pension för deltidspensionering C motsvarar 60 år = 38,76 e/mån

Sammanlagt 918,88 e/mån

Samordningsgränsen är $0,6 \times 1\,700 = 1\,020$ e/mån. Samordningen in-
verkar inte.

Ålderspensionen skjuts upp till 62 års ålder genom att multiplicera
pensionen med den koefficient som motsvarar pensionsåldern (w60) och
produkten divideras med den koefficient som motsvarar pensioneringsåld-
ern (62) (bilaga 11).

Ålderspensionen uppskjuten till 62 års ålder är 1 035,31 e/mån.

APL-INDEXPOÄNGTAL

År	Indextal för personer i förvärvsaktiv ålder pensionsålder		Avdragskoefficient
1961-62	100	100	
1963	106	106	
1964	116	116	
1965	130	130	
1966	142	142	
1967	152	152	
1968	165	165	
1969	182	182	
1970	197	197	
1971	216	216	
1972	247	247	
1973	274	274	
1974	315	315	
1975	383	383	
1976	462	462	
1977	524	524	
(1.7.1977*	544	544)	
1978	573	573	
1979	608	608	
(1.7.1979*	628	628)	
1980	665	665	
(1.7.1980*	697	697)	
1981	745	745	
(1.7.1981*	780	780)	
1982	836	836	
(1.7.1982*	866	866)	
1983	915	915	
(1.7.1983*	952	952)	
1984	1006	1006	
(1.7.1984*	1019	1019)	
1985	1088	1088	
1986	1165	1165	
1987	1225	1225	
1988	1291	1291	
1989	1387	1387	
1990	1481	1481	
1991	1595	1595	
1992	1682	1682	
1993	1688	1688	
1994	1688	1688	
1995	1712	1712	
1996	1760	1737	0,0343
1997	1791	1754	0,045
1998	1825	1783	0,047
1999	1868	1812	0,047
2000	1903	1838	0,047
2001	1981	1912	0,045
2002	2054	1968	0,044

* Förhandsjustering av index (preliminärt index har använts när pensioner har beviljats och betalats)

2 BILAGA

BARNTILLÄGG I PROCENT

APL, KAPL och KoPL arbetstagarens födelseår	FöPL och LFöPL företagarens födelseår	SjPL arbetstagarens födelseår	Barntillägg i procent för ett barn
- 1919	- 1927	- 1913	20
1920	1928	1914	19
1921	1929	1915	18
1922	1930	1916	17
1923	1931	1917	16
1924	1932	1918	15
1925	1933	1919	14
1926	1934	1920	13
1927	1935	1921	12
1928	1936	1922	11
1929	1937	1923	10
1930	1938	1924	9
1931	1939	1925	8
1932	1940	1926	7
1933	1941	1927	6
1934	1942	1928	5
1935	1943	1929	4
1936	1944	1930	3
1937	1945	1931	2
1938	1946	1932	1
1939 -	1947 -	1933 -	-

EFTERLEVANDEPENSION EFTER PENSIONSJÄMKNING ÅR 2002

Efterlevande makens egen
pension e/mån

Förmånslåtarens pension

0	200	400	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	3000	4000
200	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1500	2000
400	55	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1500	2000
600	0	100	300	400	500	600	700	800	900	1000	1500	2000
800	0	0	200	326	426	526	626	726	826	926	1426	1926
1000	0	0	100	226	326	426	526	626	726	826	1326	1826
1200	0	0	0	126	226	326	426	526	626	726	1226	1726
1400	0	0	0	26	126	226	326	426	526	626	1126	1626
1600	0	0	0	0	26	126	226	326	426	526	1026	1526
1800	0	0	0	0	0	26	126	226	326	426	926	1426
2000	0	0	0	0	0	0	26	126	226	326	826	1326
3000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	326	826
4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	326

DEN ÖVRE GRÄNSEN FÖR PENSIONSJÄMKNINGSGRUNDEN FÖR EFTERLEVANDEPENSION (58,53 år 1990) index 142

År	Övre gräns för pensionsjämkningsgrund
2002	45,09
2003	43,97
2004	42,89

FÖRMÅNER SOM BERÄTTIGAR TILL ARBETSPENSIONSTILLÄGG OCH SOM FÖRLÄNGER EFTERKARENSTIDEN och det maximala antalet dagar per månad för vilka förmåner betalas

	Max. dagar/ mån	Rätt till arbets- pens. tillägg	För- länger efter- karenstiden
ARBETSLÖSHETSFÖRMÅNER			
Grunddagpenning (lagen om utkomstskydd för arbetslösa 602/84)	22	-	X
Inkomstrelaterad arbetslöshetsdagpenning (lagen om utkomstskydd för arbetslösa 602/84), även minskad och jämkad	22	X	X
Arbetsmarknadsstöd (lagen om arbetsmarknadsstöd 1542/93) max 500 dg	22	-	X
Arbetslöshetsersättning	22	-	X
Arbetslöshetsunderstöd	22	X	X
Anställning på högst 10 mån enligt lagen om förbättrande av sysselsättningen för 55 år fyllda arbetslösa, om före år 2000		-	X
UTBILDNINGSFÖRMÅNER			
Yrkesutbildningspenning (personligt stöd för frivillig yrkesutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/90), statstjänstemannalagen (755/86), grundskolelagen (476/83) eller gymnasielagen (477/834))	30	X	X
Avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg för frivillig yrkesinriktad vuxenutbildning: (personligt stöd för frivillig yrkesutbildning enligt lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden (537/90), statstjänstemannalagen (755/86), grundskolelagen (476/83) eller gymnasielagen (477/834))	30	X	X
Avgångsbidragets vuxenutbildningstillägg för arbetsmarknadsutbildning (se ovan)		-	-
Inkomstrelaterat stöd för arbetsmarknadsutbildning (lagen om arbetsmarknadspolitisk vuxenutbildning 763/90, lagen om stödande av långtidsarbetslösas frivilliga studier 709/1997)	22	X	X
Basstöd för arbetsmarknadsutbildning (lagarna se ovan)		-	X
Förmåner enligt utbildningsförsäkringen: (L om stödande av arbetslösas frivilliga studier 1402/1997, L om stödande av långtidsarbetslösas frivilliga studier 709/1997)			
- grundstöd	22	-	X
- inkomstrelaterat stöd	22	X	X
Vuxenutbildningsstöd (L om vuxenutbildningsstöd 1276/2000)	22	X	-
Studieledighet (lagen om studieledighet 273/79)		-	X
REHABILITERINGSFÖRMÅNER			
Rehabiliteringspenning (L om rehabiliteringspenning 611/91)	25	X	X
Ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsbestämmelserna för trafikförsäkring (bl.a. trafikförsäkringslagen 279/598)	30	X	X
Ersättning för inkomstbortfall enligt rehabiliteringsbest. för olycksfallsförsäkringen (bl.a. lagen om olycksfallsförs. 608/48)	30	X	X
Rehabiliteringspenning enligt arbetspensionslagarna	30	X	X
Dagpenning enligt sjukförsäkringslagen eller motsvarande ersättning (sjukförsäkringslagen 364/63)	25	-	X

Efterkarenstiden förlängs också, om personen har haft ett barn under 3 år och därför under någon tid har fått moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning eller hemvårdsstöd.

4 BILAGA

.....

BERÄKNINGEN AV DEN PENSIONSGRUNDANDE LÖNEN ENLIGT APL

1 Den pensionsgrundande lönen före 1966

Den pensionsgrundande lönen bestäms enligt den regelbundna lönen, naturaförmånerna bestäms enligt olycksfallsförsäkringstabellen.

Lönerna under det år då anställningsförhållandet upphör och det föregående kalenderåret räknas ihop. Det sammanlagda beloppet divideras med antalet arbetsdagar under perioden i fråga och kvoten multipliceras med 25.

När den pensionsgrundande lönen fastställs räknas lönen under året innan anställningen upphör inte upp med index. Den pensionsgrundande lönen räknas upp till index för det år då pensionen beviljas.

2 Den pensionsgrundande lönen år 1966

Den pensionsgrundande lönen bestäms utgående från den lön som är underkastad förskottsinnehållning av skatt. Naturaförmåner behandlas på samma sätt som vid beskattningen.

I övrigt beräknas den pensionsgrundande lönen på samma sätt som i fråga om anställningar som upphört före år 1966.

3 Den pensionsgrundande lönen år 1967

Den pensionsgrundande lönen bestäms utgående från den lön som är underkastad förskottsinnehållning av skatt (detsamma gäller naturaförmånerna).

Den pensionsgrundande lönen beräknas utgående från lönerna under de tre sista kalenderåren. Först beräknas den månatliga lönen under varje kalenderår så att årslönen divideras med anställningstiden det året och kvoten multipliceras med 30. Månadslönerna räknas upp med index för det år då anställningsförhållandet upphör. De två bästa månadslönerna väljs ut. Den pensionsgrundande lönen är den genomsnittliga månadslönen beräknad på basis av två år.

Om anställningstiden under det år då ett anställningsförhållande börjar inte når upp till sex månader, beaktas lönerna under det året inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, om det fortfarande blir kvar minst två kalenderår med lön.

4 Den pensionsgrundande lönen fr.o.m. 1.1.1968

Den pensionsgrundande lönen fastställs genom att av de högst fyra sista kalenderåren, då anställningen fortgått, välja de två kalenderår, under vilka arbetsta-

.....

garens genomsnittliga indexjusterade månatliga lön är störst. Den pensionsgrundande lönen är genomsnittet av lönen per månad under dessa två år. Om anställningen har fortgått under flera än två kalenderår, beaktas inte det kalenderår, då anställningen började, om anställningen under det kalenderåret inte fortgick minst sex månader.

5 Den pensionsgrundande lönen fr.o.m. 1.1.1979

Den pensionsgrundande lönen beräknas utgående från lönerna under de fyra sista åren i ett anställningsförhållande, så att man beaktar de indexjusterade lönerna under de två år, som blir kvar när året med den högsta och året med den lägsta lönen lämnas bort. Om anställningen har fortgått under fyra kalenderår så att den under det första året har pågått mer än sex månader, beräknas den pensionsgrundande lönen på basis av de två inkomstmässigt mellersta åren. Om anställningen däremot har fortgått under fyra kalenderår så att den under det första året har pågått mindre än sex månader, beaktas det första kalenderåret inte. Då beräknas den pensionsgrundande lönen så att det är då den genomsnittliga månatliga lönen är som lägst inte tas med.

Om en anställning har fortgått under tre kalenderår så att den under det första året har pågått minst sex månader, utelämnas också det år då den genomsnittliga månatliga lönen varit som lägst. Om en anställning som fortgått under tre kalenderår inte har pågått i minst sex månader under det första året, bestäms den pensionsgrundande lönen utgående från lönerna under de två övriga kalenderåren.

Lagändringen 1.1.1979 trädde i kraft steg för steg. Ikraftträdelsestadgandet förutsatte att den gamla bestämmelsen skulle tillämpas vid beräkning av den pensionsgrundande lönen, om det bästa kalenderåret som skulle beaktas inträffade innan lagen trädde i kraft.

6 Den pensionsgrundande lönen fr.o.m. 1.1.1980

Den pensionsgrundande lönen beräknas i övrigt på samma sätt som beskrivits i punkt 5, men de löner som en person fått efter 63 års ålder beaktas inte längre vid fastställandet av den pensionsgrundande lönen.

7 Den pensionsgrundande lönen fr.o.m. 1.1.1994

Pensionsfallsåret beaktas inte längre vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen i anställningar som upphör i och med ett pensionsfall, om anställningen har fortgått i minst tre kalenderår inklusive pensionsfallsåret. Vid beräkning av ålderspension beaktas anställningstiden tills personen uppnår pensionsåldern.

4 BILAGA

.....

Om en anställning upphör före pensionsfallet eller en anställning som upphör i och med ett pensionsfall har fortgått under högst två kalenderår, beräknas den pensionsgrundande lönen enligt punkt 5.

8 Den pensionsgrundande lönen fr.o.m. 1.1.1996

Den pensionsgrundande lönen beräknas i regel utgående från de indexjusterade lönerna under de högst tio sista kalenderåren före pensionsfallet eller före det år då anställningen upphör. Vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen kan högst en tredjedel av dessa år lämnas bort, om inkomsterna under de åren är lägre än hälften av medeltalet för alla tio år.

Vid beräkning av den pensionsgrundande lönen i en anställning som pågått under mera än tre kalenderår utelämnas det år, då anställningen upphört, eller pensionsfallsåret, om det inte är ett helt år. En anställning har pågått hela året om den upphör 30. eller 31.12. Även om det arbetsrättsliga anställningsförhållandet fortsätter till slutet av året beaktas endast anställningstiden fram till den dag då arbetstagaren uppnår pensionsåldern. Det år då arbetstagaren uppnår pensionsåldern betraktas som ett helt arbetsår, om hans födelsedag är 30. eller 31.12.

I anställningar som pågått under tre eller färre kalenderår beaktas det år då anställningen upphört eller pensionsfallsåret även om det inte är ett helt år.

Från de indexjusterade årslönerna fr.o.m. 1996 tas bort ett belopp som motsvarar arbetstagares pensionsavgift.

Detta sätt att räkna gäller anställningar som börjar 1996 eller senare. Under övergångsperioden gäller både de nya och de gamla beräkningsreglerna, om anställningen fortgick över 1.1.1996.

De år före 1.1.1996 som tas med i beräkningen av den pensionsgrundande lönen (urvalsåren) väljs enligt de bestämmelser som gällde före år 1996. Från tiden före 1.1.1996 kan sålunda högst fyra urvalsår tas med, åren 1992—1995. Till dessa gamla urvalsår läggs anställningsåren efter 1995, ett år i sänder. Antalet urvalsår kan vara högst tio.

Av urvalsåren före 1996 tas med som beräkningsår de två inkomstmässigt mellersta, som den pensionsgrundande lönen hade beräknats på enligt de gamla reglerna. Om urvalsåren före 1.1.1996 är färre än fyra, väljs beräkningsåren bland dem enligt de tidigare reglerna. De två bästa av tre år, varje år av två eller ett år.

BILAGA 5

INKOMSTGRÄNSBELOPPEN ENLIGT KAPL OCH KoPL

År	APL-index	Lägre gräns- belopp enligt KAPL 33,64 e	Inkomst- gräns enl. KoPL 90,82 e	Högre gränsbelopp KAPL och KoPL** 134,55 e
1962	100	134,55		134,55
1963	106	35,66		142,62
1964	116	39,02		156,08
1965	130	43,73		174,92
1966	142	47,77		191,06
1967	152	51,13		204,52
1968	165	55,50		222,01
1969	182	61,22		244,88
1970	197	66,27		265,06
1971	216	72,66		290,63
1972	247	83,08		332,34
1973	274	92,17		368,67
1974	315	105,96		423,83
1975	383	128,83		515,33
1976	462	155,41		621,62
1977	524	176,26		705,04
1978	573	192,74		770,97
1979	608	204,52		818,07
1980	665	223,69		894,76
1981	745	250,60		1002,40
1982	836	281,21		1124,84
1983	915	307,78		1231,14
1984	1006	338,39		1353,58
1985	1088	365,98		1463,91
1986	1165	391,88	745,12	1567,51
1987	1225	412,06	783,50	1648,24
1988	1291	434,26	825,71	1737,04
1989	1387	466,55	887,11	1866,21
1990	1481	498,17	947,23	1992,69
1991	1595	536,52	1020,14	2146,08
1992	1682	565,78	1075,79	2263,14
1993	1688	567,80	1079,62	2271,21
1994	1688	567,80	1079,62	2271,21
1995	1712	575,88	1094,97	2303,50
1996	1760	592,02	1125,68	2368,09
1997	1791	602,45	1145,50	2409,80
1998	1825	613,89		2455,54
1999	1868	628,35		2513,40
2000	1903	640,12		2560,49
2001	1981	666,36		2665,44
2002	2054	690,97		2763,66

* KoPL fr.o.m. 1.1.1998

** KoPL fr.o.m. 1.1.1996

6 BILAGA

GRÄNSBELOPPEN FÖR ATT OMFATTAS AV APL, FöPL OCH LFöPL

År	Index	APL	FöPL	LFöPL
		142	142	197/142
1966	142	30,27		
1967	152	30,27		
1968	165	30,27		
1969	182	38,68		
1970	197	42,00	42,00	84,09
1971	216	46,05	46,05	92,20
1972	247	52,66	52,66	105,44
1973	274	29,21	58,42	116,96
1974	315	33,58	67,16	134,46
1975	383	40,83	81,65	163,49
1976	462	49,25	98,50	197,22
1977	524	55,86	111,72	223,68
1978	573	61,08	122,16	244,60
1979	608	64,81	129,62	259,54
1980	665	70,89	141,78	283,87
1981	745	79,41	158,83	318,02
1982	836	89,12	178,23	356,87
1983	915	97,54	195,07	390,59
1984	1006	107,24	214,47	429,43
1985	1088	115,98	231,96	464,44
1986	1165	124,19	248,37	497,31
1987	1225	130,58	261,17	522,92
1988	1291	137,62	275,24	551,09
1989	1387	147,85	295,70	592,07
1990	1481	157,87	315,74	632,20
1991	1595	170,02	340,05	680,86
1992	1682	179,30	358,60	718,00
1993	1688	179,94	359,88	720,56
1994	1688	179,94	359,88	2159,25
1995	1712	182,50	364,99	2189,95
1996	1760	187,61	375,23	2251,35
1997	1791	190,92	381,83	2291,00
1998	1825	194,54	389,08	2334,50
1999	1868	199,12	398,25	2389,50
2000	1903	202,86	405,71	2434,27
2001	1981	211,17	5068,09	2534,05
2002	2054	219,00	5255,93	2627,96

Fram till år 2002 användes mark. Gränsbeloppen i euro har fått genom att omvandla mark till euro ifrågavarande år. Fr.o.m. år 2002 tillämpas gränsbeloppen i lagen i euro justerade med index från lagens nivå.

13.3.2000

Arbetslöshetspensionerna fr.o.m. år 2000

- rätt till återstående tid är inte längre en förutsättning för arbetslöshetspension
- i nya pensioner blir pensionen för den återstående tid alltid vilande eller pensionen beviljas som fribrev
- gamla pensioner inbegriper återstående tid eller pensionen beviljas som fribrev

född 1938 eller tidigare

arbetslös 1.1.1994
arbetslös 1.1.1996
arbetslös 1.1.2000

- inget krav på 5/15 år i fråga om yrkesbanan
- ev. återstående tid 1,5 %/år
- kan få pension med 200-dagarsintyg
- pensionsfall o. pension enligt gamla regler

f. 1939 -1942

arbetslös 1.1.1994
arbetslös 1.1.1996
arbetslös 1.1.2000

- inget krav på 5/15 år i fråga om yrkesbanan
- ev. återstående tid med intjäningsprocent 1,2 och 0,8 %/år
- kan få pension med 200-dagarsintyg
- pensionsfall o. pension enligt gamla regler

arbetslös 1.1.1996
arbetslös 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- ev. återstående tid 1,5 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- arbetslöshetspension enl. gamla regler

f. 1943 -1944

i arbete 1.1.1994
i arbete 1.1.1996
arbetslös 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- ev. återstående tid med intjäningsprocent 1,2 och 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pensionsfall o. pension enligt gamla regler

i arbete 1.1.1996
arbetslös 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- ev. återstående tid med 1,2 och 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pension enligt gamla regler

arbetslös 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år
- ev. återstående tid med 1,2 o. 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pension enligt gamla regler

arbetslös 1.1.1994
arbetslös 1.1.1996
i arbete 1.1.2000

- inget krav på 5/15 år i fråga om yrkesbanan
- vilande pensionsdel för återst. tid 1,5 %/år
- kan få pension med 200-dagarsintyg
- pensionsfall o. pension med nya regler

arbetslös 1.1.1996
i arbete 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- vilande pensionsdel för återst. tid 1,5 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pensionsfall o. pension med nya regler

i arbete 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år
- vilande pensionsdel för återst. tid 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pensionsfall o. pension med nya regler

f.1945 eller senare

i arbete 1.1.1994
arbetslös 1.1.1996
i arbete 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- vilande pensionsdel för återst. tid 1,5 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pensionsfall o. pension med nya regler

i arbete 1.1.1996
i arbete 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- vilande pensionsdel för återst. tid 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pens.fall o. pension med nya regler

- i arbete eller arbetslös 1.1.2000
- yrkesbana på 5/15 år
- vilande pensionsdel för återst. tid 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pensionsfall o. pension med nya regler

arbetslös 1.1.1994
i arbete 1.1.1996
i arbete 1.1.2000

- inget krav på 5/15 år i fråga om yrkesbanan
- vilande pensionsdel för återst. tid 0,8 %/år
- kan få pension med 200-dagarsintyg
- pensionsfall o. pension med nya regler

i arbete 1.1.1994
i arbete 1.1.1996
i arbete 1.1.2000

- yrkesbana på 5/15 år krävs
- vilande pensionsdel för återst. tid 0,8 %/år
- pension efter intyg över maximitid
- pensionsfall o. pension med nya regler

Ikraftträdanden 1994 - 2000

1994

Som arbetslös 1.1.1994 betraktades person som fick dagpenning eller som på särskilda grunder ansågs vara arbetslös

- grunder för pension
- * ålder och
- * intyg över 200 eller 500 dagars arbetslöshet

1996

Arbetslös 1.1.1996 var person som fick dagpenning eller var permitterad

2000

Som arbetslös 1.1.2000 betraktades person som

- hade rätt till arbetslösh.dagpenning eller utbildningsstöd
- inte fick dagpenning pga godtagbart skäl
- hade en Mönkäre-anställning 1.1.2000

Också de som hade fått arb.lösh.dagpenning för 100 dagar år 1999 omfattades av de gamla reglerna, även om de arbetade 1.1.2000.

8 BILAGA

.....

SKILLNADER I PENSIONSBERÄKNINGEN ENLIGT StPL OCH APL

Den reform som åren 1993—1995 genomfördes i StPL-pensionerna hade som ett mål att statens pensionslagstiftning och APL bättre skulle stämma överens. Pensionsförmånerna för nya statsanställda, som anställdes år 1993 eller senare, följer APL. Anställda som är födda före 1940 får behålla de gamla pensionsförmånerna, den årliga intjäningsprocenten 2,2, maximipensionen 66 % och pensionsåldern 63 år. Yngre anställda har de gamla förmånerna kvar till slutet av år 1994, varefter intjäningsprocenten följer APL. För anställda födda åren 1940—1959 sjunker sedan pensionens maximinivå gradvis till 60 procent medan pensionsåldern gradvis stiger till 65 år. För dem som är födda efter 1959 är maximinivån 60 procent och pensionsåldern 65 år. Inom militärens pensionssystem är intjäningsprocenterna högre och de anställda kan gå i pension efter 25—30 års tjänstgöring.

Det finns dock fortfarande några skillnader mellan StPL och APL. Några exempel:

Pensionsgrundande tid

- * I StPL finns ingen nedre åldersgräns för att en anställd skall omfattas av lagen.
- * Enligt StPL är också anställningstid efter 65 års ålder pensionsgrundande, om arbetet fortgår utan avbrott och har börjat innan den anställda fyllde 65 år.
- * Om en person får ålderspension enligt arbetspensionslagarna kan han inte tjäna in pension enligt StPL.
- * APL och StPL förhåller sig olika till huruvida perioder utan lön som börjat före 1.1.1996 skall anses vara pensionsgrundande tid.
- * Anställningen enligt StPL fortgår utan avbrott även om StPL-arbetsgivaren byts, om anställningarna följer direkt på varandra.
- * För parallella StPL-anställningar tjänar den anställda in separata StPL-pensioner fram till 31.12.1997.
- * Före 1.1.1996 räckte det att personens sammanlagda StPL-löner uppnådde inkomstgränsen 15,14 euro (ind. 142). Åren 1996—1997 gällde kravet varje StPL-anställning för sig.
- * För kortvarig statlig anställning beviljas pension enligt Lagen om ordnande av pensionsskydd i statliga anställningsförhållanden som varar kortare tid än en månad om sådan pension tjänas in till ett belopp av minst 1,93 euro enligt index för år 2002.
- * Fr.o.m. 1.1.1998 beviljas en pension för samtidiga tjänster, uppdrag och arbeten förutsatt att åtminstone en av dem fortgår minst en månad.
- * För att ge rätt till pension enligt StPL måste anställningen ha varit i kraft 8.7.1961 och dessutom upphört först efter 30.6.1962.

- * Enligt StPL räknas också annan gammal anställningstid än statlig och också anställningar som slutat före 8.7.1961 som pensionsgrundande om personen på grund av senare anställning omfattas av StPL.
- * Före år 1967 räknas tiden efter 21 års ålder som pensionsgrundande enligt StPL.

Pensionens maximinivå

- * StPL-pensionen kan vara högst 60—66 procent av den högsta lönen i en StPL-anställning som pågått minst två år eller den högsta StPL-lönen, om personen inte har haft en anställning som varat två år. Efter att taket för den intjänade pensionen fastställts samordnas StPL-pensionen med övriga pensioner och förmåner.
- * Samordningen av StPL-pension enligt tilläggsskyddet avviker från APL, om StPL-pensionen har intjänats med tilläggsprocent helt eller delvis.

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

- * Inom militärens pensionssystem tas beräkningssättet med tio urvalsår i bruk stegvis fram till år 2010.
- * Gränserna för justering av den pensionsgrundande lönen enligt prövning ändras i en annan takt än enligt APL på grund av skillnaden i utgångsnivån (3%/7,5%). Fr.o.m. år 2001 är procenttalet 20, d.v.s. samma som i APL.
- * StPL innehåller inga bestämmelser om utjämningslön.
- * Enligt StPL görs inget automatiskt avbrytande om anställningen inte pågår minst ett år efter den normala tidpunkten för avbrytandet. Vid beräkning av lönen efter avbrytandet beaktas inte lönen under ofullständiga år.
- * Ett tekniskt avbrytande kan göras också på grund av att ett arbetstidsarrangemang ändras.

Tillägg till pensionen

- * Uppskovsförhöjning betalas inte enligt StPL. En anställd som utan avbrott arbetar vidare över sin 65-årsdag och ännu inte får ålderspension tjänar fortfarande in pension för arbetet.
- * Barntillägg betalas inte enligt StPL.
- * Arbetspensionstillägg infördes i StPL från och med 1994 (arbetslöshetstillägg betalades inte tidigare enligt StPL).

Pensionsformerna

- * En anställd kan beviljas förtida ålderspension i åldern 58—60 år, dvs. fem år före StPL-pensionsåldern.
- * Pensionsåldrarna avviker från den privata sektorns pensionsålder. Pensionsåldrarna enligt StPL har graderats med fyra månaders mellanrum i åldern 63—65 år. En del av dem som omfattas av StPL har en särskild pensionsålder på 55, 58 eller 60 år. Inom militärens pensionssystem kan man börja få ålderspension redan före 55 års ålder, förutsatt att man

8 BILAGA

tjänstgjort tillräckligt många år. Inom staten finns det också varierande avgångsåldrar, som samtidigt är respektive persons pensionsålder.

- * För att en person skall omfattas av de gamla arbetslöshetsbestämmelserna behöver uppsägningen inte ha skett före 1.8.1999.
- * Skillnaderna i fråga om deltidspension framgår av tabellen i bilaga 10.

SKILLNADER I PENSIONSBERÄKNINGEN ENLIGT KTAPL OCH APL

Den reform som åren 1993—1995 genomfördes i KTAPL-pensionerna hade som ett mål att kommunernas pensionslagstiftning och APL bättre skulle stämma överens. Gamla anställda som före 1995 fyllt 55 år (födda före 1.1.1940) får behålla de gamla pensionsförmånerna, den årliga intjäningsprocenten 2,2, maximipensionen 66 % och pensionsåldern 63 år eller personer som har rätt att välja pensionsålder den valda pensionsåldern, som är lägre än 63 år. Anställda som fyllt 35 år före år 1995 (födda före år 1960) har en pensionsålder som ligger mellan 63 och 65 år och maximipensionen 60—66 %. De personer som haft ett fortgående kommunalt anställningsförhållande när ändringen trädde i kraft och är födda efter 1939 bibehåller den tidigare intjäningsprocenten till slutet av år 1994 och från 1995 är procenten 1,5. De som valt en yrkesbaserad pensionsålder som är lägre än 63 år har en pensionsålder som ligger mellan den lägre pensionsåldern och 65 år. För att skyddsbestämmelserna skall gälla måste KTAPL-anställningen fortgå utan avbrott fram till pensionsfallet.

Personer födda efter 1959 (utom de som valt en yrkesbaserad pensionsålder) och personer som anställdts efter 1992 (och är födda efter 1939) har pensionsförmåner som följer APL. Det finns dock fortfarande några skillnader mellan KTAPL och APL. Några exempel:

Pensionsgrundande tid

- * Anställning hos varje kommun, kommunalförbund eller annat medlemsamfund utgör en separat anställning.
- * Den anställda tjänar in pension separat för varje parallell KTAPL-anställning.
- * Den anställda tjänar in pension också efter 65 års ålder, om arbetet fortgår och det har börjat innan han fyllde 65 år.
- * KTAPL och APL förhåller sig olika till huruvida perioder utan lön skall betraktas som pensionsgrundande tid.
- * Fr.o.m. 1.1.1998 tjänar man in pension också för anställningar som är kortare än en månad eller där lönen inte når upp till gränobeloppet. Pensionen beviljas dock inte, om den är mindre än 1,93 euro/månad.

Pensionens maximinivå

- * För personer födda efter 1939 är intjäningsprocenten 1,5 % per år, men den ändras till 2 % per år från början av månaden efter att personen fyllt 55 år.
- * Anställda som är födda före 1940 och vilkas anställning uppfyller slutkraven har högre intjäningsprocent för återstående tid (1,4 % och 1,0 %) än yngre anställda och nya anställda, som tjänar in pension i enlighet med APL.

9 BILAGA

Beräkning av den pensionsgrundande lönen

- * När den pensionsgrundande lönen beräknas för gamla anställda som är födda efter 1939 tas endast år 1995 med från tiden före 1996, eftersom anställningen har avbrutits i slutet av 1994 för beräkning av pensionen och en ny anställning har börjat 1.1.1995.
- * Enligt KTAPL görs inget automatiskt avbrytande, om anställningen inte pågår minst två hela kalenderår efter den normala tidpunkten för avbrytandet. Vid beräkning av lönen efter avbrytandet beaktas inte lönen under ofullständiga år.
- * KTAPL innehåller inga bestämmelser om utjämningslön.
- * Det sista anställningsåret beaktas inte vid beräkningen av den pensionsgrundande lönen, även om anställningen pågått hela kalenderåret.
- * Ett tekniskt avbrytande kan göras också på grund av att ett arbetstidsarrangemang ändras, om lönen samtidigt minskar med 25 %.

Tillägg till pensionen

- * Uppskovsförhöjning betalas inte enligt KTAPL. Den anställda tjänar in pension också efter 65 års ålder, om han arbetar vidare.
- * Barntillägg och arbetspensionstillägg betalas till grundpensionen som enligt APL.

Pensionsformerna

- * Anställda som är födda före 1940 har möjlighet att få förtida ålderspension vid 58 års ålder, om slutkarensvillkoren uppfylls. Annars är åldersgränsen fem år före pensionsåldern.
- * Andra anställda än de som är födda efter 1959 och de, som blivit anställda efter 1992 och är födda efter 1939, har i regel en annan pensionsålder än anställda inom den privata sektorn.
- * För att en person skall omfattas av de gamla arbetslöshetspensionsbestämmelserna behöver uppsägningen inte ha skett före 1.8.1999.
- * Åldersgränsen för individuell förtidspension förblir 58 år också för de personer födda 1944—1946 som har rätt att välja en yrkesbaserad pensionsålder men som inte valt den. Åldersgränsen är 59 år för personer födda 1947 som inte gjort något val. De som valt en yrkesbaserad pensionsålder har inte rätt till någon flexibel pensionsform.
- * Skillnaderna i fråga om deltidspension framgår av tabellen i bilaga 10.

FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR BEVILJANDE AV DELTIDSPENSION ENLIGT DE OLIKA LAGARNA

Lag	APL	StPL	KTAPL
Ålder	56	56	56
Arbete före pensionen	Heltidsarbete i 12 månader under de sista 18 månaderna, normal maximiarbets tid för heltidsarbetet eller 35 t/vecka	Heltidsarbete i 3 år under de sista 5 åren, 6 månader omedelbart före deltidspensionen	Heltidsarbete i 3 år under de sista 5 åren, 6 månader omedelbart före deltidspensionen
Yrkesbana	Har tjänat in grundpension enligt 8 § 4 mom. APL i minst 5 år under de föregående 15 åren	Heltidsarbete i 3 år under de sista 5 åren, 6 månader omedelbart före deltidspensionen	Heltidsarbete i 3 år under de sista 5 åren, 6 månader omedelbart före deltidspensionen
Pension som utgör hinder	Grundpension enligt 8 § 4 mom. APL	Grundpension enligt 8 § 4 mom. APL	Grundpension enligt 8 § 4 mom. APL
Återstående tid	Har rätt till återstående tid	Har rätt till återstående tid	Har rätt till återstående tid
Förkortning av arbetstiden	16—28 timmar i veckan kvar	Avviker inte betydligt från ändringen i lönen	Avviker inte betydligt från ändringen i lönen
Inkomstbortfall	35—70 % av lönen för heltidsarbetet kvar	35—70 % av lönen för heltidsarbetet kvar	35—70 % av lönen för heltidsarbetet kvar
Kontinuitet	Deltidsarbete får inte avbrytas för mer än 6 veckor	Deltidsarbete får inte avbrytas för mer än 6 veckor	Deltidsarbete får inte avbrytas för mer än 6 veckor
Belopp	50 % av inkomstbortfallet	50 % av inkomstbortfallet	50 % av inkomstbortfallet
Maximibelopp	75 % av den intjänade pensionen	75 % av den intjänade pensionen	75 % av den intjänade pensionen

[illegible]

GRÄNSERNA FÖR FÖRVÄRVSINKOMSTER UNDER TIDEN
SOM PENSIONERAD

Pensionsform	Inkomstgräns
Ålderspension	inga begränsningar
Förtida ålderspension	inga begränsningar
Full invalidpension	högst 40 % av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten
Delinvalidpension	högst 60 % av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten
Individuell förtidspension	* högst den nedre gränsen i APL, 15,14 e/mån ind.142 * högst 60 % av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten → delpension * över 60 % av den pensionsgrundande lönen eller arbetsinkomsten → den individuella förtidspensionen lämnas vilande
Arbetslöshetspension	högst dubbelt den nedre gränsen i APL
Deltidspension	minst den nedre gränsen enligt pensionslagen, d.v.s. 35 % av den pensionsgrundande lönen, högst 70 % av den pensionsgrundande lönen, för företagare hälften av inkomsten för heltidsarbete

13 BILAGA

GÄLLANDE ÖVERENSKOMMELSER OM SOCIAL TRYGGHET 1.1.2002

Inom EU- och EES-länderna tillämpas i första hand EG-förordningarna om social trygghet, 1408/71 och 574/72.

I kraft

1. TYSKA FÖRBUNDSREPUBLIKEN	1.8.1998
2. STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND	1.2.1984
- Ändring av överenskommelsen	31.12.1992
3. SCHWEIZ	1.10.1986
4. ÖSTERRIKE	1.7.1987
- Tilläggsöverenskommelse	
5. SPANIEN	1.8.1987
6. CANADA	1.2.1988
- Protokoll om ändring av överenskommelsen	1.1.1997
7. QUÉBEC (avtalsreglering om social trygghet)	1.4.1988
- Ändring av avtalsregleringen	1.9.1998
8. LUXEMBURG	1.4.1991
9. GREKLAND	1.5.1991
10. FÖRENTA STATERNA	1.11.1992
11. NORDISKA KONVENTIONEN OM SOCIAL TRYGGHET	1.1.1994
12. ESTLAND	1.10.1997
13. ISRAEL	1.9.1999
14. LETTLAND	1.6.2000
15. LITAUEN	1.8.2001

PSC:s cirkulär

- 15/64: Ändringar i arbetspensionslagarna samt med deras ikraftträdande sammanhängande praktiska åtgärder
- 16/71: Ändringar i arbetspensionslagarna
- 25/72: Ändringar av arbetspensionslagarna, som träder i kraft den 1 januari 1973
- 23/80: Ändringar i arbetspensionslagarna
- 18/81: Ändringar i arbetspensionslagarna som träder i kraft den 1 juli 1981
- 33/81: Ändringar i sjukförsäkringslagen och arbetspensionslagarna fr.o.m. 1.1.1982
- 4/85: Tekniskt avbrytande av ett arbetsförhållande
- 28/85: Boendetid om minst fem år i Finland förutsätts för beviljande av heleffektiv invalidpension: utländska pensioner beaktas vid samordningen
- 53/85: Tillämpningsanvisningar gällande förtida och uppskjutet uttag av ålderspension
- 29/86: Uträkningen av pension enligt KoPL
- 12/87: Social- och hälsovårdsministeriets beslut om pensionsutbetalning i ett för allt
- A 7/89: Införande av en undre åldersgräns och justering av lön enligt prövning
- A 8/89: Primärtiden vid omvandling av delinvalidpension till full invalidpension
- A 14/89: Återstående tid och lön för återstående tid
- A 8/90: Pensionsgrundande inkomster
- A 11/90: De nya bestämmelserna om familjepension som träder i kraft 1.7.1990
- A 26/90: Oavlönad barnavårdstid och den pensionsgrundande lönen
- A 3/91: Engångsbelopp
- A 12/91: Undantag beträffande beaktandet av garanterat arbete i arbetspensionsskyddet
- A 23/91: Pärmen Invalidpension och individuell förtidspension
- A 27/91: Ändringar föreslås i arbetsinkomsten, försäkringspremien och fastställandet av pensionen enligt LFöPL
- A 2/92: Arbetstagares pensionsavgift
- A 3/92: Ändringen av arbetsinkomsten, försäkringspremien och fastställandet av pensionen enligt LFöPL stadfäst
- A 4/92: Ändring angående återstående tid 1.10.1991
- A 16/92: Arbetsförhållandets kontinuitet enligt arbetspensionslagarna
- A 17/92: Uträkning och beviljande av SjöPL-pension
- A 22/92: Dröjsmålsförhöjning av arbetspensionerna
- A 47/92: Lagarna om arbetstagares pensionsavgift stadfästa
- A 51/92: Lagarna om arbetstagares pensionsavgift

KÄLLOR

- A 13/93: Ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, sysselsättningslagen och lagen om utbildnings- och avgångsbidragsfonden
- A 24/93: Ändring i tillämpningsanvisningarna för förtida och uppskjuten ålderspension
- A 29/93: Pärmen Samordning av pensioner
- A 30/93: Automatiskt avbrytande av arbetsförhållande
- A 31/93: Arbetspensionstillägg och arbetslöshetstillägg
- A 33/93: Arbetspensionsreformen 1994
- A 42/93: Regler som träder i kraft 1.1.1994 och som tillämpas vid beräkning av pension
- A 43/93: Ändringar i lagen om utkomstskydd för arbetslösa
- A 47/93: Höjning av minimigränsen för arbetsinkomsten enligt obligatorisk LFöPL-försäkring föreslås
- A 56/93: Höjd minimigräns för arbetsinkomsten enligt den obligatoriska LFöPL-försäkringen
- A 62/93: Flexibel pensionsålder för sjömän
- A 65/93: Arbetstagares pensionsavgift
- A 70/93: Tillämpningen av EES
- A 2/94: Ändring av 1.1.1994 i stadgandena om återstående tid, ändring av ikraftträdelsestadgandet för arbetslöshetspensionen och ändringar i stadgandena om utkomstskydd för arbetslösa
- A 4/94: Arbetslöshetspension
- A 21/94: 1994 års pensionsreform ur företagsynvinkel
- A 27/94: Hur arbete under pensioneringstiden inverkar på pensionen
- A 51/94: Proposition angående företagares rätt till utkomstskydd för arbetslösa
- A 11/95: Arbetslöshetsdagpenning för företagare enligt de stadgandena som trädde i kraft 1.1.1995 och dagpenningens inverkan på arbetspensionen
- A 15/95: Ändring av dröjsmålsförhöjning och dröjsmålsränta från 1.5.1995
- A 19/95: Tilläggsanvisningar om tillämpningen av EU:s nya socialtrygghetsbestämmelser
- A 20/95: Familjepension enligt stadgandena om social trygghet i EU
- A 41/95: Sänkt pensionsålder och samordningsreglerna
- A 42/95: Sammanlänkningsreglerna av korta arbetsförhållanden fr.o.m. 1.1.1996
- A 44/95: Indexjusteringen fr.o.m. 1.1.1996
- A 45/95: Beräkningsreglerna för APL-pensionslönen fr.o.m. 1.1.1996
- A 46/95: Bestämmelserna om återstående tid och samordningsreglerna fr.o.m. 1.1.1996
- A 47/95: Ändringarna i bestämmelserna om rehabilitering och i invalidpensionerna
- A 50/95: Kartan över registrerbara tilläggsförmåner enligt 11 § APL

KÄLLOR

- A 7/96: Deltidspension
- A 12/96: Beräkning av KoPL-pension 1.1.1996
- A 16/96: Ändringar i utkomstskyddet för arbetslösa
- A 17/96: Alterneringsledighet och deltidstillägg
- A 22/96: Ändringar i arbetslöshetsdagpenningen föreslås
- A 23/96: Tillägg till cirkulär A 41/95
- A 29/96: Ändrade regler för arbetslöshetsdagpenning fr.o.m. 1997
- A 32/96: Ändringen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa inverkar på arbetslöshetspensionen
- A 48/96: Arbetspensionen enligt EU-bestämmelserna om social trygghet
- A 49/96: Ändring av ikraftträdandet av beräkningsregeln för APL-pensionslön
- A 2/97: Arbetspensionstillägget fr.o.m. 1.1.1997
- A 9/97: Työllisyyslaki muuttui
- A 22/97: Stöd till långtidsarbetslösa för frivilliga studier
- A 23/97: Tilläggsanvisningar för beräkningsregler för APL-pensionslön
- A 29/97: Beviljande av EU-barnpension som tilläggsutbetalning
- A 30/97: Tillämpningsanvisningar för rehabiliteringen (pärm)
- A 41/97: Ändringarna i FöPL och LFöPL fr.o.m. 1.1.1998 samt avslutande av FöPL-försäkring retroaktivt
- A 44/97: Försäkring av korttidsanställningar
- A 45/97: Intjänandet av APL-pension för delmånader fr.o.m. 1.1.1998
- A 46/97: Införande av lika villkor för registrerad tilläggspension för kvinnor och män
- A 2/98: Fastställande av tilläggspension för personer som går i deltidspension eller förtida ålderspension
- A 4/98: Lagen om stödjande av arbetslösas frivilliga studier
Minimiinkomstgränsen för företagares utkomstskydd för arbetslösa
- A 6/98: Sysselsättning med hjälp av sysselsättningsstöd, med dem jämförbara sysselsättningsåtgärder och de sysselsattas pensionsskydd
- A 7/98: Korttidsanställningar och återstående tid fr.o.m. 1.1.1998
- A 8/98: Hallitus esittää muutoksia osa-aikaeläkejärjestelyihin
- A 9/98: Muutokset osa-aikaeläkejärjestelyihin vahvistettu
- A 11/98: Ändringar som gäller deltidspension
- A 16/98: Ikääntyneiden työttömien työllistymistä edistetään
- A 20/98: Ny lag om förbättrande av sysselsättningsförutsättningarna för äldre arbetslösa
- A 22/98: Den nya överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Förbundsrepubliken Tyskland
- A 34/98: Hallitus esittää muutoksia LEL:n tulevan ajan palkan laskemiseen

KÄLLOR

- A 35/98: Euroopan yhteisöjen virkamiesten eläkeoikeuksien siirto
- A 1/99: Omräkningskurserna för euron fr.o.m. 1.1.1999
- A 4/99: Nytt beräkningssätt för återstående tid enligt KAPL
- A 20/99: Ändring i EU-förordningen om social trygghet 1408/71
- A 23/99: Ändringar i arbetspensionslagarna i början av år 2000
- A 26/99: Muutoksia valtion eläkelakiin vuoden 2000 alusta
- A 33/99: Hallitus esittää muutoksia luopumistukilakiin
- A 37/99: Ändringarna i bestämmelserna om arbetslöshetspension träder i kraft 1.1.2000
- A 6/2000: Ändringar som gäller registrerad APL-tilläggs pension, förmåner enligt sänkt pensionsålder, och koefficienter för betalning i ett för allt från 1.1.2000
- A 7/2000: Engångsbetalning
- A 10/2000: Luopumistukijärjestelmän muutokset on vahvistettu
- A 21/2000: Regeringens proposition om vuxenutbildningsstöd
- A 4/2001: Aikuiskoulutustukea koskevat säännökset voimaan
- A 11/2001: Euron i arbetspensionssystemet
Korrigerering av cirkulär A 11/2001 och A 22/2001
- A 23/2001: Arbetslöshetspension (pärm)
- A 25/2001: Laki rekisteröidystä parisuhteesta
- A 31/2001: Bestämmelserna om försäkringsbefrielse i företagarnas pensionslagar upphävs 1.1.2002
- A 2/2002: Kansaneläkelain mukaiset lapsikorotukset
- A 5/2002: Luopumistukea ehdotetaan jatkettavaksi
- A 7/2002: Förslag om införande av ettårsregeln i lag
- A 9/2002: Vuoden sääntöä koskeva lainsäädäntö on vahvistettu

PSC:s meddelanden

- LA 3/90: Eläkkeen karttuminen ja TEL-työsuhteen päättymisen lapsenhoitoaikana
- LA 2/91T: Asevelvollisen vakuuttaminen ja eläketurva
- LA 6/91T: Uuden eläkkeen karttuminen eläkkeelläoloaikana
- LA 7/91T: Velvoitetyösuhteen kesto
- LA 2/92: Tuleva aika lapsenhoitoajan perusteella
- LA 9/92: YEL:n tekninen katkaisu lesken laskennallisessa eläkkeessä
- LA 12/92: Tulevan ajan liittäminen velvoitetyöhön
- LA 13/92: Entisen puolison elatusapu leskeneläkkeessä
- LA 13/93: Takautuvalle eläkkeelle maksettava viivästyskorotus
- LA 16/93: Yrittäjäeläkkeen karttuminen varhennetulla vanhuuseläkkeellä ollessa
- LA 5/94: Ulkomaantyön eläkepalkka
- LA 6/94: Työllistämistuilla työllistäminen, tähän rinnastettavat työllistämistavat ja työllistettyjen eläketurva

- LA 8/94: Työntekijäin eläkemaksun huomioon ottaminen päivärahoissa
- LA 9/94: Eläkkeen perusteena olevat ansiot
- LA 13/94: Eläkesovitusperuste ja edunjättäjän ulkomailta saama eläke
- LA 16/94: Työnantajan työntekijälleen ottama yksilöllinen vapaaehtoinen eläkevakuutus ja säästöhenkivakuutus eläkepalkassa
- LA 17/94: Työeläkkeen viivästyskorotusta ei peritä SOLITA-eläkkeestä
- LA 18/94: Osakeoptiot ja TEL-palkka
- LA 2/95: Viivästyskorkosäännöksen voimaantulo
- LA 3/95: Käteiset voittopalkkiot ja TEL-palkka
- LA 10/95: Velvoitetyn poikkeuksellinen huomioon ottaminen työeläketurvassa
- LA 19/95: Eläkkeen jatkaminen ja yhteensovituksen suorittaminen ennen vuodenvaihdetta 1996
- LA 8/96: Työeläkkeen ja liikennevakuutuskorvauksen yhteensovitus
- LA 9/96: Eläkepalkka ulkomaantyössä. Asumiskustannusten korvaus ei eläkepalkkaa.
- LA 10/96: Seurannaislaitoksen vapaakirjan yhteensovittaminen
- LA 14/96: Työsuhteen kestäessä maksetut työttömyyspäivärahat ja tulevan ajan oikeus
- LA 18/96: Ulkomaan eläkkeen muuntaminen eläkesovituksessa
- LA 24/96: Lisäpäivillä olevan työttömyyspäiväraha ei nollaannu
- LA 16/97: Osa-aikaeläkkeen vakiintunut ansiotaso ja automaattinen katkaisu
- LA 17/97: Tulevan ajan oikeus ja 1. lisäpäivä
- LA 18/97: Uusi ennakoperintälaki ja työeläkelait
- LA 3/98: LVL:n ja TVL:n mukainen pääomitettu korvaus ja yhteensovitus
- LA 4/98: Tasoituspalkan laskemisessa käytettävä tarkastelujakso
- LA 11/98: EU:n sosiaaliturva-asetuksen 1408/71 ja 574/72 laajentaminen
- LA 2/99: Lesken lapsi perhe-eläkkeen edunsaajana (VakOn päätös)
- LA 3/99: Palkattoman poissaolon aikaiset satunnaiset palkat ja TEL-TaEL rajanveto
- LA 8/99: Eläkesovituksesta johtuvan vähennyksen jakaminen kahden EU-maan välillä (VakOn päätös)
- LA 10/99: KEKO-koulutukseen kuuluva työskentely ei tapahdu työsuhteessa
- LA 11/99: EY-tuomioistuimen oikeuskäytäntöä koskien vakuutuskausia
- LA 16/99: Yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamisaika
- LA 3/2000: Työttömyyseläke eläkesovituksessa
- LA 4/2000: Perhe- tai omaishoidon vaikutus tulevaan aikaan ja osa-aikaeläkkeeseen

KÄLLOR

- LA 11/2000: Työttömyyseläkkeen myöntäminen Kelan vanhojen päivärahojen perusteella
- LA 13/2000: Yrittäjänä toimivan lesken maksamattomien YEL-vakuutusmaksujen vaikutus lesken laskennalliseen eläkkeeseen
- LA 1/2001: Osa-aikaeläkeongelmia
- LA 2/2001: Työeläkkeen ja liikennevakuutuskorvauksen yhteensovitus
- LA 3/2001: Leskeneläkkeen eläkesovitus EU-eläkkeissä
- LA 4/2001: Osa-aikaeläke ja ulkomaantyö
- LA 5/2001: 1. lisäpäivä, 10-työsuhteet ja tulevan ajan liittäminen
- 1/2002: Aikuiskoulutustuen vaikutus työeläkelisään ja tulevan ajan oikeuteen

Övriga

- LFöPL-guide (LPA)
- Pentikäinen ym.: Työeläke (SVK kustannus Oy)
- Pentikäinen-Rantala: Försäkringslära
- Toimeentuloturva 2001 (Boken utkomstskydd) (Varma-Sampo)
- Pärmen Rehabilitering inom arbetspensionssystemet (PSC och TELA)
- Arbetspensionslagarna 2000 (PSC)
- Työeläkkeen laskentaopas 1994 (PSC)
- Työeläkkeen laskentaopas 1996 (PSC)
- Handbok för beräkning av arbetspensioner 1998 (PSC)
- Handbok för beräkning av arbetspensioner 2000 (PSC)
- Broschyren Företagarens arbetsinkomst 2002 (PSC)

Belopp i euro som motsvarar indexpoängtalet (2054) för 2002

Lagrum	Ursprungligt belopp i euro	Index- nivå	År 2002	Användningsändamål
APL				
1 § 1 mom.	15,14	142	219	Minimigräns i APL
4 c § 4 mom.	30,28	142	437,99	Ink.gräns för arb.l.pens.
8 d § 1 mom.	21,44	142	310,13	Pens.jämkn.,nedre gräns
8 d § 1 mom.	58,53 – 12 x 1,12	142	652,22	Pens.jämkn.,övre gräns
19 b § 5 mom.	0,84	142	12,15	Engångsbetalning
19 d § 4 mom.	2,52	1006	5,15	Dröjsmålsförh. minimigräns
KAPL				
5 § 2 mom.	33,64	100	690,97	Minimigräns i KAPL
5 d § 2 mom.	134,55	100	2 763,66	Gräns för samtidiga arb.
7 § 1 mom.	134,55	100	2 763,66	Gräns för återst. tid
7 § 1 mom.	33,64	100	690,97	Gräns för återst. tid med LFöPL
KoPL				
3 § 2 mom.	33,64	100	690,97	Minimigräns för KoPL
4 §	134,55	100	2 763,66	Gräns för återstående tid
FöPL				
1 § 3 mom.	363,36	142	5 255,93	Minimigräns för FöPL
7 § 1 mom.	8 409,40	197	87 679,73	Max. arbetsinkomst
19 § 5 mom.	3 363,76	197	35 071,89	Minimipension
LFöPL				
1 § 3 mom.	181,68	142	2 627,96	Minimigräns för LFöPL
8 b § 1 mom.	107,64	197	1 122,30	Basarbetsinkomst för jordbruksjord
	43,73	197	455,95	
	29,43	197	306,85	
	9,25	197	96,44	
	1,68	197	17,52	
8 c § 1 mom.	4,20	197	43,79	Basarbetsinkomst för skogsmark
	2,10	197	21,90	
	3,36	197	35,03	
	1,68	197	17,52	
	2,52	197	26,27	
	1,26	197	13,14	
8 f § 1 mom.	2,02	197	21,06	Renägares arbetsinkomst
	4,04	197	42,12	Premienivåer
10 § 1 mom.	1 765,97	197	18 412,70	
	2 775,10	197	28 934,29	
10 § 2 mom.	88,30	197	920,65	Inkomstnivåer som påverkar försäkr.premien
	988,95	197	10 311,18	
LFöPF				
17 § 2 mom.	75,68	197	789,07	Bestämmer betalningsdagen
	25,23	197	263,06	

Pensionsskyddscentralen är arbetspensionssystemets lagstadgade centralorgan. Den ger ut undersökningar, statistik och andra utredningar som anknyter till utvecklingen av pensionsskyddet. PSC:s broschyrer, lagbok, cirkulär och denna handbok för beräkningen av pensioner betjänar lagtillämpningen.

ISBN 952-9639-96-1

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Planerings- och kalkylavdelningen
00065 Pensionsskyddscentralen
Tel. 010 7511
www.etk.fi